

Children's Worlds,
een internationale survey naar het welzijn van
kinderen: Vlaanderen in Europees perspectief

Redactie: Jessy Siongers

Auteurs: Jessy Siongers, Lieve Bradt, Ena Coenen, Pieter
De Pauw, Colinda Serie, Bram Spruyt & Eva Van
Kelecom

Jeugdonderzoekplatform

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Vlaanderen
verbeelding werkt

Dit onderzoek is een samenwerking tussen:

Promotorenteam

Dr. Jessica De Maeyer

Dr. Kathy Colpaert

Dr. Didier Reynaert

Dr. Jessy Siongers (VUB)

Prof. dr. Johan Put (KU Leuven)

Prof. dr. Lieve Bradt (UGent)

Prof. dr. Stefaan Pleysier (KU Leuven)

Prof. dr. Bram Spruyt (VUB)

Inhoudstafel

1. Inleiding	4
2. Methodologie	8
Data	8
Vragenlijsten	11
3. Resultaten	12
Deel 1: Over jou	12
Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont	15
Deel 3: Het huis waarin jij woont	26
Deel 4: Je vrienden en vriendinnen	30
Deel 5: De school	34
Deel 6: De buurt waarin jij woont	48
Deel 7: Geld en de dingen die je hebt	55
Deel 8: Hoe jij je tijd doorbrengt	65
Deel 9: Algemeen welbevinden	81
Deel 10: Over kinderrechten	91
4. Samenvatting	98
5. Referenties	102
6. Bijlagen	103
Bijlage 1. Schaalgegevens	103
Bijlage 2. Vragenlijst 8-jarigen (deel 1 en deel 2)	106
Bijlage 3. Vragenlijst 10-jarigen (deel 1 en deel 2)	110

1. Inleiding

Children's Worlds, The International Survey on Children's Well-Being (ISCWeB) is een grootschalige internationale survey, ondersteund door de Jacobs Foundation¹, die het subjectief welbevinden bij kinderen tussen 8 en 12 jaar in kaart brengt. De studie beoogt inzicht te krijgen in de manier waarop kinderen hun eigen leefwereld percipiëren. Dit inzicht is cruciaal om de leefwereld van kinderen te optimaliseren. Dit onderzoek heeft dan ook als hoofddoel de substantiële onderzoekskloof te dichten over de kijk van kinderen op hun eigen leven en welzijn.

Het Children's Worlds project hanteert daarbij enkele belangrijke uitgangspunten (Children's Worlds Report, 2015):

Als eerste beschouwt het de kindertijd als een belangrijke levensfase an sich, eerder dan als een voorbereiding op volwassenheid. Ten tweede focust het project op kinderen als sociale actoren. Veel onderzoek richt zich namelijk op het verzamelen van data over kinderen als leden van een gezin of familie. Dit brengt met zich mee dat de status van kinderen gedefinieerd wordt op basis van hun gezinsstatus en hun persoonlijke ervaring in deze benadering geen plaats krijgt. Ten derde beklemtoont Children's Worlds dat het belangrijk is om rechtstreeks bij de kinderen informatie te verzamelen. De klemtoon ligt op de manier waarop kinderen als sociale actoren zelf hun leefsituatie, omgeving en context percipiëren en vertrekt vanuit een kinderrechtenperspectief. Het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties hecht immers veel belang aan het bieden van mogelijkheden aan kinderen om hun standpunten kenbaar te maken, te luisteren naar deze standpunten, en hen serieus te nemen. Ten vierde heeft het project vooraf de grootst mogelijke variatie in onderwerpen geëxploreerd. Op deze manier werd verzekerd dat de vragenlijst onderwerpen bevat die kinderen zelf ook belangrijk vinden. Een aanzienlijk aandeel van de voorbereidingen van het project bestond dan ook uit testfases en discussies met kinderen over de inhoud van de vragenlijst. Dit leidde er uiteindelijk toe dat de focus in dit onderzoeksproject kwam te liggen op positieve en evaluatieve indicatoren eerder dan indicatoren gebaseerd op problemen en gedrag.

Het onderzoeksproject vond zijn ontstaan in 2009, toen verschillende onderzoekers, hoofdzakelijk van de International Society for Child Indicators (ISCI) een meeting hielden om het belang van soortgelijk onderzoek te bediscussiëren. De onderzoekers deelden de mening dat dit onderzoek tegemoet kon komen aan het substantiële gebrek aan kennis over het leven van kinderen. Het resultaat van die meeting was een initiële vragenlijst die in 2010 in zes landen getest werd. De bevindingen hiervan werden meegenomen en een aangepaste vragenlijst werd ontwikkeld om een eerste meting uit te voeren in 14 verschillende landen, met 34.500 participerende kinderen tussen 8 en 12 jaar. Een tweede bevraging (2013-2014) gebeurde in 20 landen, met 56.000 participerende kinderen overheen de drie leeftijdscategorieën. Ondertussen bevindt de studie zich aan het einde van de derde wave met 35 deelnemende landen/regio's, waarin Vlaanderen voor de eerste keer deelneemt.

¹ De Jacobs Foundation is wereldwijd actief in het bevorderen van de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het werd in 1989 opgericht door ondernemer Klaus J. Jacobs in Zürich. Het zet zich in voor wetenschappelijke excellentie en wetenschappelijk onderbouwd onderzoek

Children's Worlds werd zo één van de eerste grootschalige vergelijkende studies die het perspectief van de kinderen zelf, eerder dan het bevragen van volwassenen over kinderen, centraal stelt. Met het onderzoek beoogt het Children's Worlds project een databestand ter beschikking te stellen met gegevens van alle participerende landen dat kan dienen voor cross-culturele vergelijking en dat zowel kinderen en hun ouders, als opiniemakers, politici, professionals en de gemeenschap en burgers in het algemeen inzicht kan verschaffen over de leefsituatie van kinderen.

Vlaanderen nam in 2018 voor de eerste keer deel aan Children's Worlds. Om de leefsituatie van Vlaamse kinderen in kaart te brengen sloegen het Expertisecentrum Quality of Life (E-QUAL), het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) en Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) de handen in elkaar.

In de derde wave namen 35 landen/regio's deel aan de studie: Albanië, Algerije, Bangladesh, België (Vlaanderen), Brazilië, Chili, Duitsland, Engeland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hong Kong, Hongarije, India, Indonesië, Israël, Italië, Kroatië, Maleisië, Malta, Namibië, Nepal, Noorwegen, Polen, Roemenië, Rusland, Spanje, Sri Lanka, Zwitserland, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Taiwan, Vietnam en Wales².

Elk deelnemend land ondervroeg in drie leerjaren die zich situeerden omtrent de leeftijdsgroepen van 8, 10 en 12 jaar een steekproef van telkens ca. 1.000 kinderen per leerjaar. In totaal namen maar liefst 128.788 kinderen deel aan de bevraging. In de meeste landen werd een steekproef van om en bij de 3.000 kinderen gerealiseerd.

² Daarnaast werden ook gegevens verzameld in Argentinië, Ierland en de Verenigde Staten, maar omdat het hier niet-representatieve steekproeven betrof, werden deze niet opgenomen in de internationale dataset.

Tabel 1. Deelnemende landen en aantal respondenten

Deelnemende landen	Aantal respondenten
Albanië	2.339
Algerije (Westen)	3.376
Bangladesh (steden)	2.748
België (Vlaanderen)	3.322
Brazilië (steden)	2.674
Chili (steden)	2.845
Duitsland	3.298
Estland	3.150
Finland	3.254
Frankrijk (steden)	2.184
Griekenland (Epirus)	822
Hong Kong SAR	1.525
Hongarije	3.045
India (Kolkata)	2.917
Indonesië (West Java)	23.402
Israël	4.589
Italië (Liguria)	3.299
Kroatië	3.512
Maleisië	1.959
Malta	1.949
Namibia (Khomas)	2.164
Nepal (selectie)	2.046
Noorwegen	2.222
Polen	3.312
Roemenië	3.468
Rusland (Tyumen)	1.904
Spanje (Catalonië)	6.626
Sri Lanka (Centraal)	2.377
Taiwan	4.078
Verenigd Koninkrijk - Wales	2.627
Verenigd Koninkrijk – England	717
Vietnam (Noorden)	2.956
Zuid Afrika	7.114
Zuid Korea	9.739
Zwitserland	1.229
Totaal	128.788

In dit rapport vergelijken we de leefomstandigheden en het welbevinden van Vlaamse kinderen met deze van kinderen uit andere Europese regio's en landen. In Europa namen 50.375 kinderen deel aan de bevraging.

Tabel 2. Deelnemende Europese landen/regio's en aantal respondenten

Deelnemende landen	Aantal respondenten
Albanië	2.339
België (Vlaanderen)	3.322
Duitsland	3.298
Estland	3.150
Finland	3.254
Frankrijk (steden)	2.184
Griekenland (Epirus)	822
Hongarije	3.045
Italië (Liguria)	3.299
Kroatië	3.512
Malta	1.949
Noorwegen	2.222
Polen	3.312
Roemenië	3.468
Spanje (Catalonië)	6.626
Verenigd Koninkrijk - England	717
Verenigd Koninkrijk - Wales	2.627
Zwitserland	1.229
Totaal	50.375

2. Methodologie

De methodologische kwaliteit van het onderzoeksproject werd rigoureuus opgevolgd door een internationaal kernteam bestaande uit zes onderzoekers³ werkzaam in verschillende disciplines. Vanuit het internationale projectteam werden een aantal procedures vooropgesteld om de wetenschappelijke kwaliteit en de onderlinge vergelijkbaarheid van de data te verzekeren en bewaken.

Data

In elk land werd, hetzij in het gehele land hetzij in een specifieke regio, een representatieve steekproef getrokken van kinderen in het regulier onderwijs (zie tabel 3). De steekproeftrekking gebeurde stapsgewijs, doorgaans in twee of drie stappen. In een aantal landen werden eerst regio's of gemeentes geselecteerd. Vervolgens werd een random selectie van scholen getrokken en binnen deze scholen werden vervolgens klassen geselecteerd. Om oververtegenwoordiging te vermijden werden in scholen met meer dan 50 leerlingen per leerjaar óf meer dan drie klassen per leerjaar, twee klassen geselecteerd op toevallige wijze.

Zoals hoger al aangegeven werden in elk deelnemend land ongeveer 1.000 kinderen in drie leerjaren die zich situeerden omtrent de leeftijdsgroepen van 8, 10 en 12 jaar bevestigd. Gedetailleerde informatie over de steekproeftrekking is te vinden in de landenspecifieke rapporten⁴. Hier geven we een aantal algemene elementen voor de steekproeftrekking in Europese landen weer en gaan we kort in op de steekproeftrekking in Vlaanderen.

De steekproefstrategie varieerde van land tot land, afhankelijk van de kenmerken van elk land. Zo werden niet alle leeftijdsgroepen in alle landen bevestigd. In Albanië en Wales werden bijvoorbeeld enkel de 10- en 12-jarigen bevestigd en in Frankrijk, Griekenland, Engeland en Zwitserland enkel de 10-jarigen. Tevens gebeurde deze selectie niet altijd uitsluitend in het lager onderwijs. In sommige landen zoals Duitsland, Italië, Malta en Wales werden de 12-jarigen in het secundair onderwijs bevestigd. In de meeste landen werd gewerkt met een representatieve steekproef op het niveau van het land of de deelstaat. In Griekenland en Frankrijk werden evenwel regionale steekproeven getrokken. Tenslotte verschilt over de landen ook de wijze waarop scholen, ouders en leerlingen gevraagd werden om deel te nemen. In de meeste landen werden schoolhoofden persoonlijk gecontacteerd voor medewerking, in sommige landen zoals Duitsland gebeurde het met een brede mailing naar scholen en werden de enquêtes afgenomen in de scholen die zelf reageerden dat ze wensten mee te werken. Dat maakt dat de responscijfers op schoolniveau sterk verschillen wanneer we de landen vergelijken.

³ Prof. Dr. Sabine Andresen (Institut für Sozialpädagogik und Erwachsenenbildung, Goethe-Universität Frankfurt, Frankfurt am Main), Prof. Dr. Asher Ben-Arieh (The Paul Baerwald School of Social Work and Social Welfare, The Hebrew University of Jerusalem), Prof. Dr. Jonathan Bradshaw (Professor on Social Policy, University of York and Durham University), Prof. dr. Ferran Casas (Research Institute on Quality of Life, University of Girona), Prof. dr. Bong Joo-Lee (Professor of Social Welfare, Seoul National University), Gwyther Rees (Research Director - Children's Worlds, Social Policy Research Unit, University of York) en Dr. Hanita Kosher (coordinator).

⁴ <https://iscweb.org/publications-and-events/publications/country-reports/country-reports-of-the-third-wave-2016-2019/>

Non-respons op schoolniveau heeft doorgaans wel niet zo'n grote impact als non-respons op leerlingenniveau. Omdat in heel wat landen gewerkt werd met een *active consent* van de ouders (ouders dienden expliciet hun goedkeuring te geven voor de deelname van hun kind), is de non-respons op leerlingenniveau echter vaak hoog. Bovendien is deze non-respons niet toevallig. Veelal ontbreekt de actieve toestemming omwille van andere redenen dan expliciete weigering om het kind te laten deelnemen aan een enquête. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat het kind het briefje niet overhandigt aan de ouders of omdat de ouder het vergeet in te vullen of terug mee te geven, ... maar bijvoorbeeld ook omdat ouders de taal die gehanteerd wordt in de school onvoldoende begrijpen, ouders minder betrokken zijn bij het schoolgebeuren of een minder goede relatie met hun kind hebben. Deze laatste redenen voor het ontbreken van een actieve ouderlijke toestemming maken dat de non-respons op leerlingenniveau niet toevallig is en dat vooral kwetsbare kinderen minder deelnemen. Dit laatste is minder het geval wanneer men werkt met een *passive consent* van de ouders, waarbij geacht wordt dat ouders die niet reageren en dus niet expliciet aangeven dat hun kind niet mag deelnemen aan de enquête, toestemmen dat hun kind deelneemt. Niet alle landen hebben de manier waarop toestemming werd gevraagd aan de ouders in hun technisch rapport vermeld; in tabel 3 geven we voor de landen die dat wel deden weer via welke manier ze werkten.

Sommige cases werden niet opgenomen in de dataset omdat ze niet voldeden aan kwaliteits- of inhoudelijke criteria (bijv. de leeftijd van het kind is meer dan twee jaar jonger of ouder dan de doelgroep voor de enquête, de item non-respons ligt hoger dan het vooropgestelde maximum of alle tijdsbestedingsvragen werden beantwoord met dezelfde waarde).

De steekproeftrekking voor Vlaamse kinderen bestond uit een tweetrapssteekproef waarbij eerst een gestratificeerde toevalssteekproef van lagere scholen werd getrokken en vervolgens binnen deze scholen klassen van leerlingen werden geselecteerd. De selectie van scholen gebeurde op basis van twee indicatoren, met name het onderwijsnet en een gelijke kansenindicator (m.n. percentage leerlingen op school waarvan de moeder geen diploma secundair onderwijs behaald heeft). Op basis van dit steekproefkader werden 51 scholen geselecteerd. Om non-respons op het niveau van de school op te vangen, werden tevens reservesteekproeven getrokken naar analogie van de eerste steekproef: voor elke school uit de eerste steekproef werden reservescholen geselecteerd in hetzelfde stratum (met dezelfde scores op volgende twee indicatoren: onderwijsnet en gelijke kansenindicator). Een van de weigerende scholen kon niet meer vervangen worden door een reserveschool zodat het totaal aantal meewerkende scholen uiteindelijk 50 scholen bedroeg. Voor meer detail over de steekproeftrekking verwijzen we naar het Vlaams rapport (Van der Eecken, Siongers & Wolvelaer, 2019).

Tabel 3. Steekproefgegevens Europese landen

Deelnemende landen	Steekproef	8 - jarigen	10-jarigen	12-jarigen	Consent ouders	Aantal respondenten
Albanië	Nationaal		X	X	actief	2.339
België (Vlaanderen)	Deelstaat: Vlaanderen	X	X	X	passief	3.322
Duitsland	Nationaal in random selectie van 7 staten verspreid over geheel Duitsland	X	X	X	actief	3.298
Estland	Nationaal	X	X	X		3.150
Finland	Nationaal (excl. Åland)	X	X	X	Afh. Van school	3.254
Frankrijk (steden)	3 regio's: Westen : Dept. Loire-Atlantique Noord-Westen: Dept. Seine-Maritime Noorden: Deptn. Parijs, Hauts-de-Seine, Seine-Sant-Denis, Val-de-Marne		X			2.184
Griekenland	Regionaal: Ioannina - Epirus		X		actief	822
Hongarije	Nationaal	X	X	X	actief	3.045
Italië (Liguria)	Regionale selectie van steden: Genua, Imperia, Savona en La Spezia in Ligurië	X	X	X		3.299
Kroatië	Nationaal	X	X	X		3.512
Malta	Nationaal	X	X	X		1.949
Noorwegen	Nationaal (excl. midden Noorwegen)	X	X	X	actief	2.222
Polen	Nationaal	X	X	X		3.312
Roemenië	Nationaal	X	X	X		3.468
Spanje (Catalonië)	geen country report beschikbaar	X	X	X		6.626
Verenigd Koninkrijk - Engeland	geen country report beschikbaar		X			717
Verenigd Koninkrijk - Wales	Deelstaat		X	X		2.627
Zwitserland	Nationaal		X			1.229
Totaal						50.375

Omdat een steekproef geen exacte weerspiegeling van de bevolking vertoont werden weegcoëfficiënten berekend om vertekening te reduceren. In dit rapport maken we gebruik van de gewogen data. We maken daarbij gebruik van de weegcoëfficiënt die specifiek werd ontwikkeld voor de analyse van meer dan één leeftijdsgroep. Deze weegcoëfficiënt brengt de leeftijdsgroepen in evenwicht, met behoud van de wegenen binnen de leeftijdsgroepen. De totale gewogen steekproefomvang in alle leeftijdsgroepen binnen een land blijft bij gebruik van deze weegcoëfficiënten gelijk aan de totale ongewogen steekproefomvang. Deze weegcoëfficiënten variëren van 0,12 tot 5,82. Op slechts 0,7% van de cases wordt een weegcoëfficiënt van hoger dan 3 toegepast en slechts 0,1% een weegcoëfficiënt hoger dan 4. Hoge weegcoëfficiënten zijn dus eerder uitzondering en komen enkel voor in Italië, Malta en Wales. In Zwitserland werden de gegevens niet herwogen.

Vragenlijsten

De basisvragenlijst werd opgesteld in het Engels. Deze Engelstalige vragenlijst werd op basis van pilootstudies, testen en vorige waves van het onderzoek geoptimaliseerd en uitgewerkt naar drie verschillende versies: één voor de 12-jarigen, één voor de 10-jarigen en één voor de 8-jarigen. In de Vlaamse context komt dit respectievelijk overeen met de vragenlijsten voor het zesde leerjaar, het vierde leerjaar en het tweede leerjaar. Deze vragenlijsten werden in het Engels opgesteld en nadien vertaald naar de talen die gesproken worden in de deelnemende landen.

In Vlaanderen werd om de culturele validiteit en begrijpbaarheid voor de beoogde leeftijdscategorieën te optimaliseren, de vragenlijst vertaald via 'forward-back-translation', vervolgens voorgelegd aan een beperkt aantal kinderen uit de beoogde leeftijdscategorieën om na te gaan of de vragen voldoende aangepast waren aan het dagelijkse taalgebruik van kinderen en getest in twee klassen (tweede en vierde leerjaar). In Vlaanderen werd zowel met een papieren als een digitale versie van de vragenlijst gewerkt.

In de vragenlijst werden acht levensdomeinen bevraagd: (1) het huis waarin men leeft en de mensen waarmee men samenwoont, (2) geld en dingen die men heeft, (3) relaties met vrienden en anderen, (4) de woonomgeving, (5) het leven op school, (6) gezondheid, (7) tijdmanagement en vrije tijd en (8) de zelfperceptie. Daarnaast werden een aantal socio-demografische indicatoren bevraagd en enkele vragen en stellingen over kinderrechten en het leven in België voorgelegd.

De vragenlijsten voor 10- en 12-jarigen leunen erg dicht bij elkaar aan. Deze voor de 8-jarigen is een stuk korter en enkele items werden met smileys bevraagd, die doorheen de vorige waves getest werden. In bijlagen 2 en 3 geven we ter illustratie deel 1 en deel 2 van de vragenlijsten voor respectievelijk de 8 en de 10-jarigen. Eveneens is in bijlage (bijlage 1) een document terug te vinden met de gebruikte schalen die ontworpen zijn om welzijn via zelfrapportage te meten.

3. Resultaten

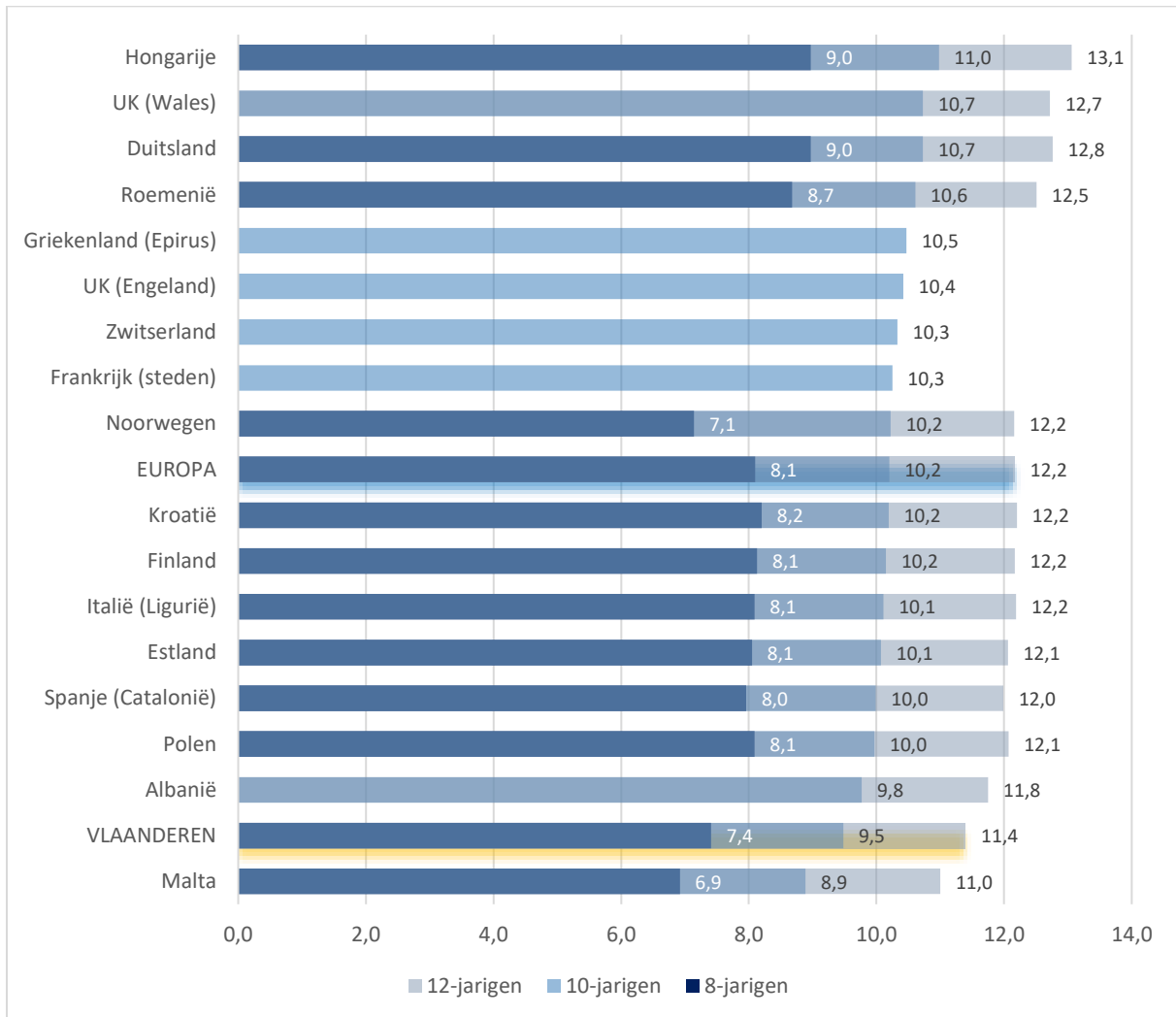
Deel 1: Over jou

In een eerste deel van de vragenlijst werden een aantal vragen voorgelegd op basis waarvan een socio-demografisch portret van de deelnemende kinderen kan worden opgebouwd. Niet alle indicatoren werden in alle landen voorgelegd. De indicatoren die zowel in Vlaanderen werden bevroegd als in andere Europese landen zijn: geslacht, leeftijd en herkomst. Meerdere studies relateren deze socio-demografische kenmerken aan het welbevinden van kinderen en jongeren (González-Carrasco, Casas, Malo, Viñas, & Dinisman, 2017; Proctor, Linley & Matby, 2009; Levin, Dallago & Curie, 2012; Savoye, Moreau, Brault, Leveque, & Godin, 2015; Shoshani & Steinmetz, 2014). Het is daarom belangrijk om deze te bevragen. Ze geven tevens een goed beeld van de bevroegde populatie in de verschillende landen en kunnen mogelijk verschillen tussen landen in de mate van welbevinden duiden.

Leeftijd

De bevraging van de kinderen gebeurde niet via een representatieve steekproef op basis van bevolkingsregisters maar op basis van scholen. Elk deelnemend land of regio diende bijgevolg de leerjaren te selecteren die het best de vooropgestelde leeftijdsgroepen (8, 10 en 12 jaar) benaderden. De leerjaren die men selecteert alsook het moment van bevraging in het schooljaar maken dat de gemiddelde leeftijden enigszins verschillen over de deelnemende landen. Over alle Europese landen heen, bedragen de gemiddelde leeftijden voor de drie onderscheiden leeftijdsgroepen respectievelijk 8.1, 10.2 en 12.2 jaar. In Hongarije zijn de respondenten het 'oudst'. De gemiddelde leeftijd ligt er voor elke leeftijdsgroep een jaar hoger dan beoogt. Ook in Wales en Duitsland, waar ook secundaire leerlingen uit secundaire scholen deelnamen, ligt de gemiddelde leeftijd hoger. Vlaanderen positioneert zich samen met Malta aan het andere uiteinde. In Malta ligt de gemiddelde leeftijd voor elke leeftijdsgroep een jaar lager dan beoogt, in Vlaanderen is dat ongeveer een half jaar.

Figuur 1. Reële leeftijden naargelang leeftijdsgroep en land (gemiddelden, n=48.739)

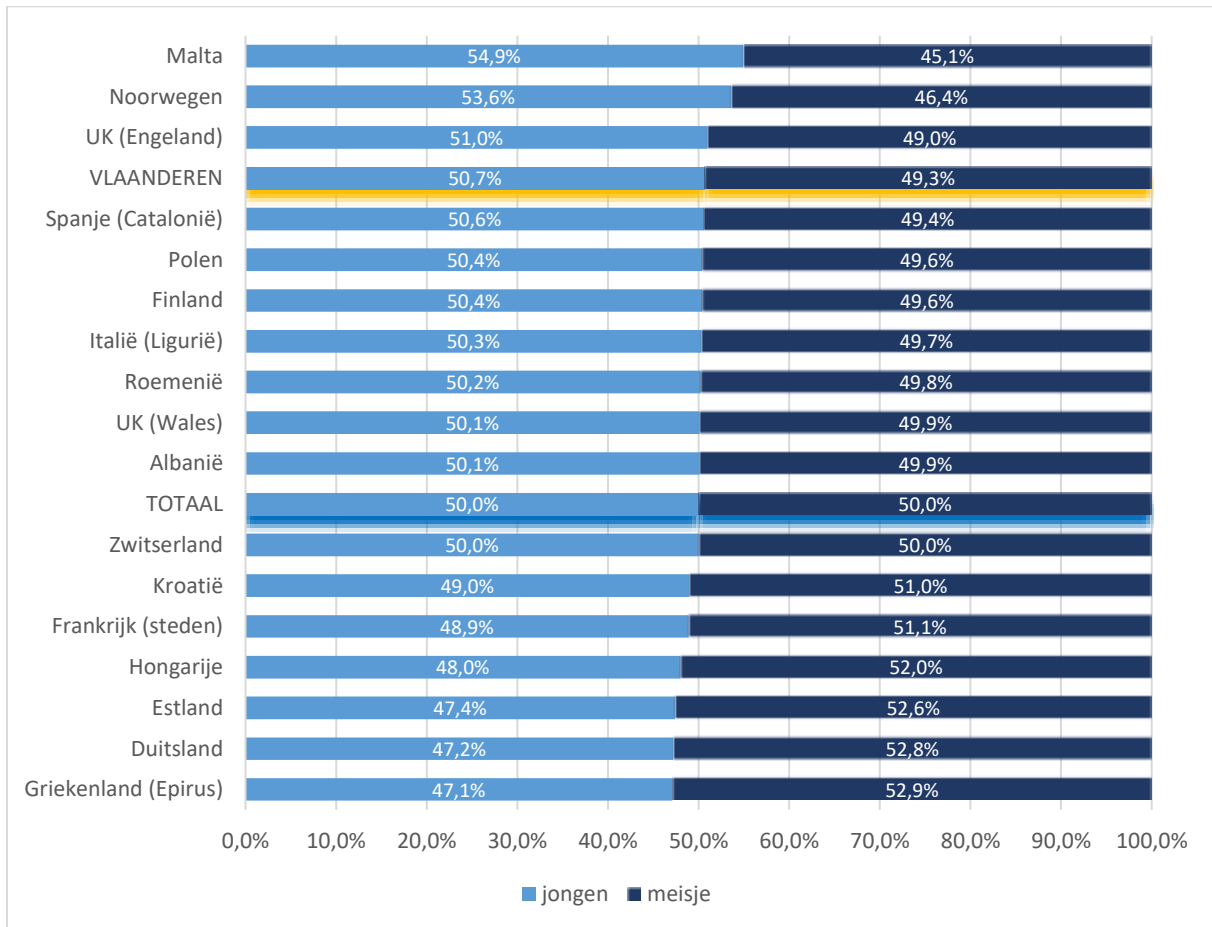

Gender

Over alle Europese landen heen kunnen we een zeer evenwichtige genderverdeling vaststellen: 24.385 jongens en 24.369 meisjes namen deel aan de enquête. Ook binnen de verschillende landen kunnen we een evenwichtige genderverdeling waarnemen. Binnen de leeftijdsgroepen, stellen we bij de 8- en 10-jarigen eveneens in elk van de landen een evenwichtige spreiding vast. Bij de 8-jarigen varieert het percentage meisjes van 45,3% in Malta tot 54,7% in Estland en bij de 10-jarigen is dit van 47,2% in Noorwegen tot 53,9% in Estland. Bij de 12-jarigen stellen we in Malta wel een duidelijke ondervetegenwoordiging van meisjes vast: slechts 40,6% van de respondenten is een meisje⁵. En ook in Noorwegen is slechts 43,7% van de respondenten een meisje.

⁵ Ook in de ongewogen data is 40,6% van de respondenten een meisje.

Figuur 2. Genderverdeling over Europese landen (% , n=48.754)

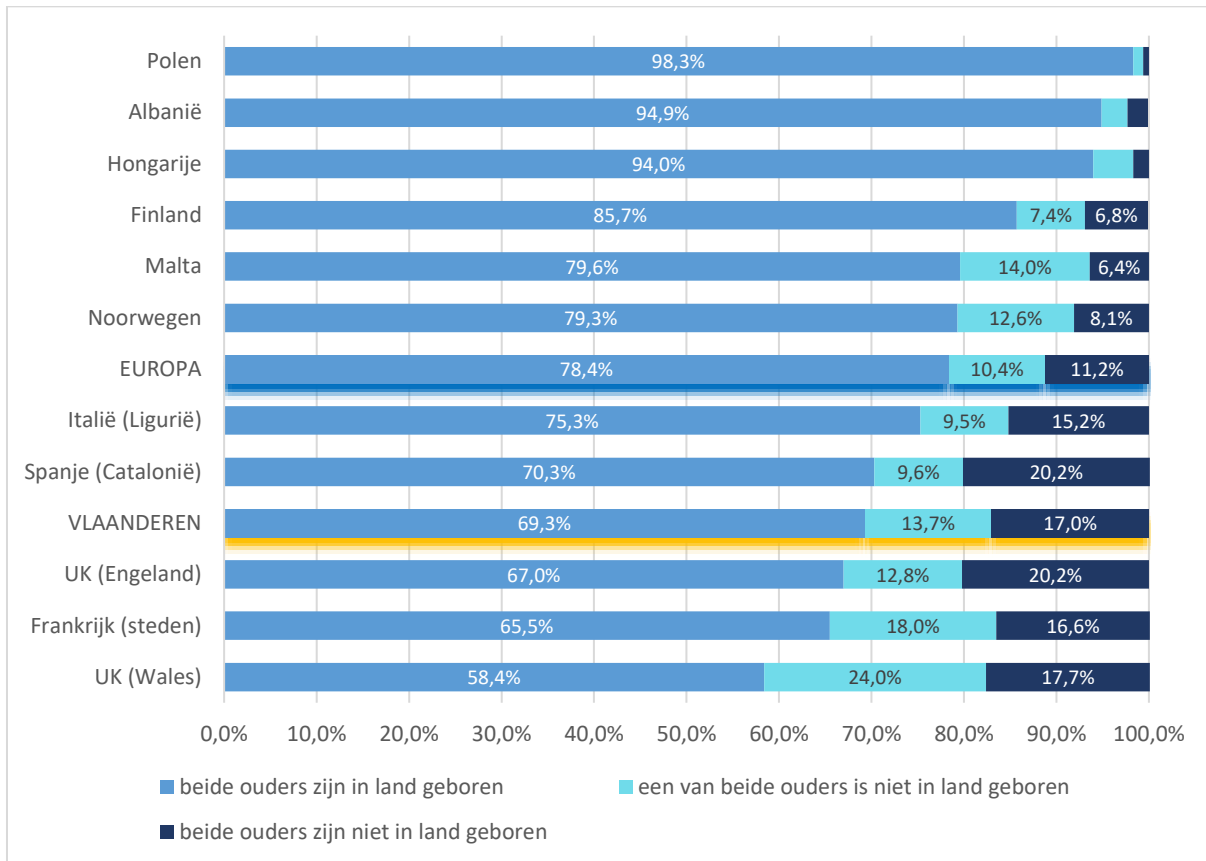

Migratieachtergrond

De migratieachtergrond wordt in kaart gebracht via het geboorteland van de ouders. Deze gegevens werden, met uitzondering van Finland, nergens aan de jongste leeftijdsgroep gevraagd. We beperken ons hierbij dus tot de gegevens van de 10- en 12-jarigen. En ook bij deze leeftijdsgroepen werd de vraag niet in alle landen voorgelegd.

Op basis van de Europese vergelijking blijkt duidelijk dat de steekproef van kinderen die bevestigd werden in Vlaanderen meer divers is samengesteld dan in andere Europese landen. Net als in Frankrijk, Wales en Engeland is bij meer dan drie op de tien bevestigde kinderen minstens één van de ouders in het buitenland geboren. Daarmee onderschatten we nog het aandeel kinderen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen (en tevens in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk) omdat heel wat van de kinderen met buitenlandse roots reeds derde generatiemigranten zijn. Hun ouders werden niet in het buitenland geboren maar wel hun grootouders. In Wales is het aandeel kinderen met een migratieachtergrond (zoals deze hier werd geoperationaliseerd) veruit het hoogst. Maar liefst bij 41,6% van de respondenten werd minstens één van de ouders in het buitenland geboren. Polen, Albanië en Hongarije tellen het kleinste aandeel kinderen van buitenlandse herkomst. In elk van deze landen werden bij meer dan negen op de tien kinderen de beide ouders in het land geboren.

Figuur 3. Migratieachtergrond 10- en 12-jarigen (% , n=26.116)

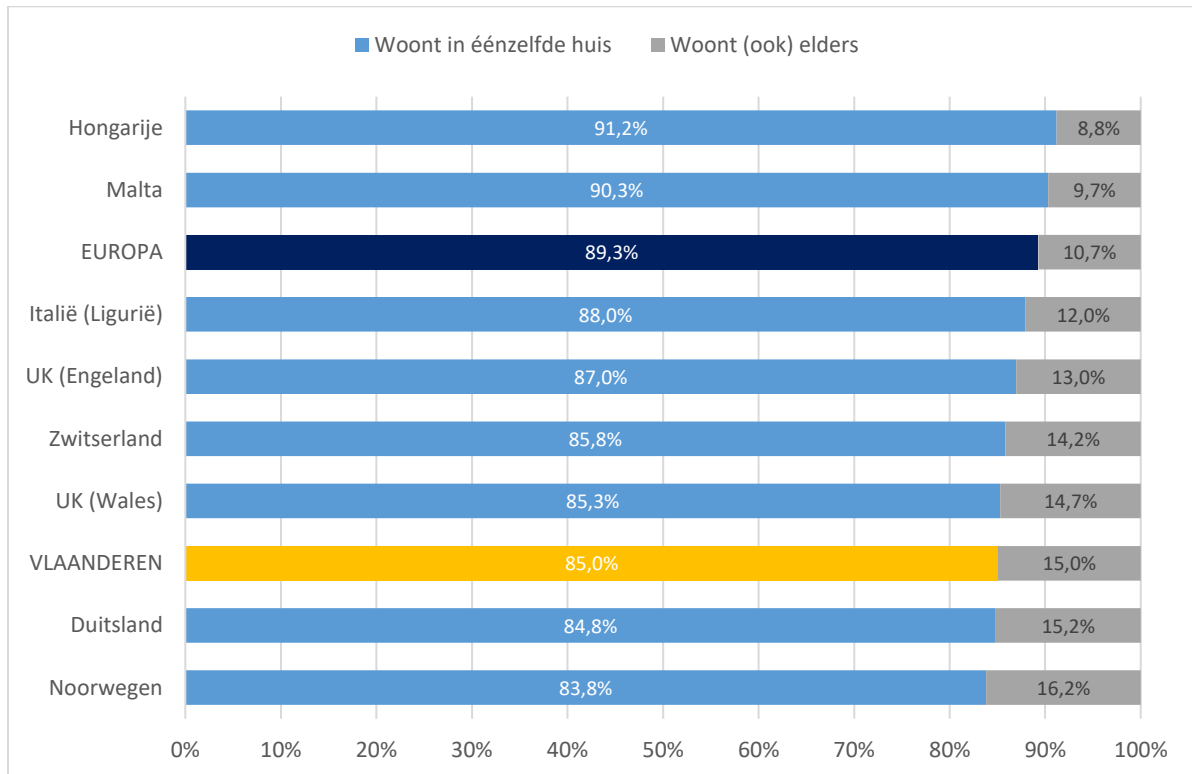
Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

Het tweede deel van de vragenlijst vormt het eerste inhoudelijke blok, waarbij dit thema uitgebreider werd bevraagd bij de 10- en 12-jarige kinderen. Allereerst werd hen gevraagd of ze al dan niet altijd in eenzelfde huis wonen. Deze vraag polst op een eenvoudige manier naar het al dan niet opgroeien in een gebroken gezin⁶.

In Vlaanderen geeft 85% van deze kinderen aan altijd in hetzelfde huis te wonen; de overige 15% zegt soms of vaak in meer dan één huis (met verschillende volwassenen) te wonen. Vlaanderen scoort daarbij onder het Europese gemiddelde van 89,3%.

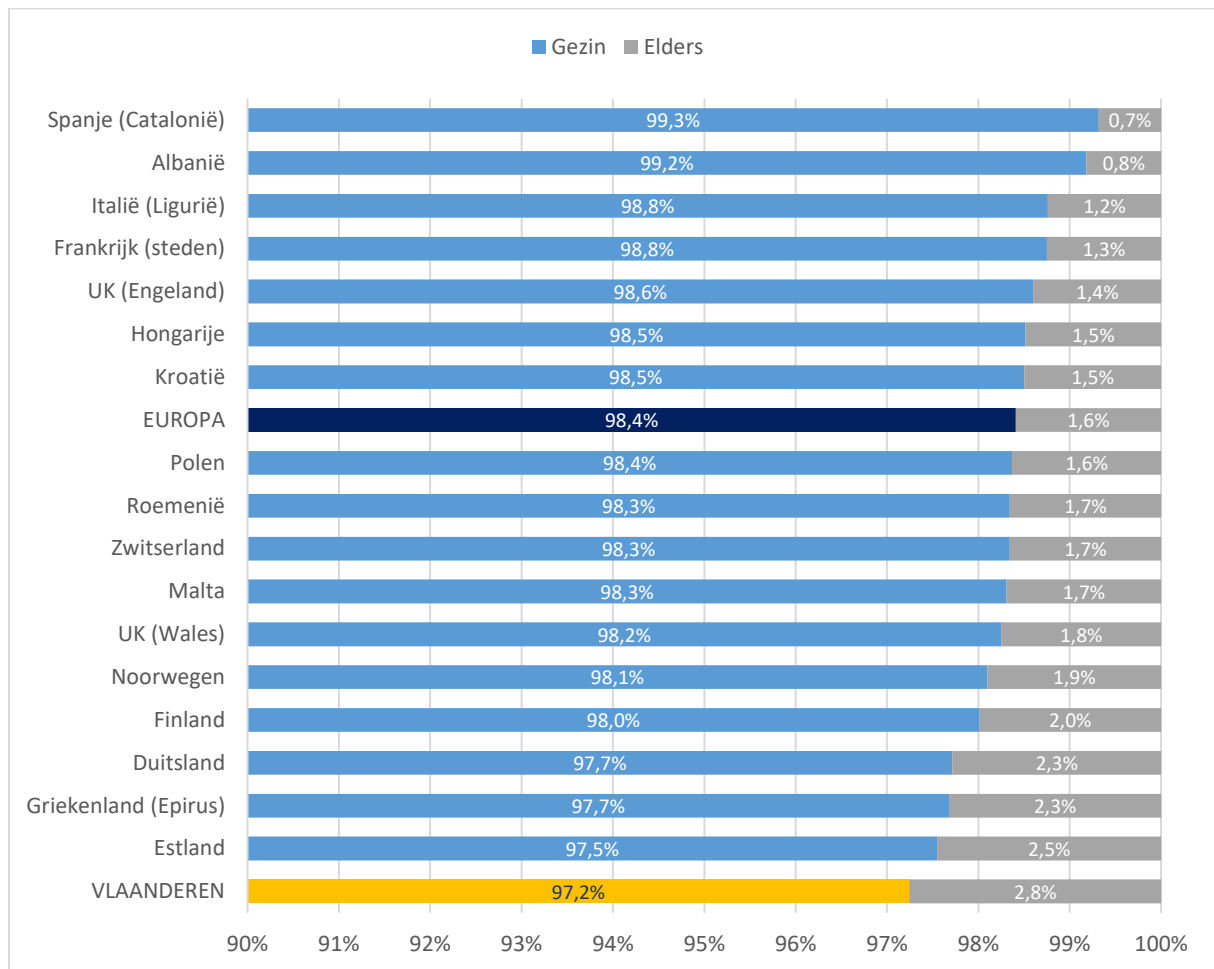
⁶ Een aantal groepen van kinderen die eigenlijk ook opgroeien in gebroken gezinnen, worden op deze manier wel nog bij de intacte gezinnen gerekend, bv. kinderen die maar met één van beide ouders nog contact hebben of kinderen waarvan één van de ouders gestorven is. In die zin onderschatten we het percentage kinderen dat in een gebroken gezin opgroeit. De indicator biedt evenwel een goede proxymaat, is veel eenvoudiger te bevragen bij kinderen en de vraagstelling komt minder negatief over.

Figuur 4. In hetzelfde of in verschillende huizen wonen (10- en 12-jarigen, n=20.214) (%)

Ook werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd naar hun gezinssituatie op vlak van wonen. De overgrote meerderheid van de Vlaamse kinderen (97,2%) geeft aan te wonen bij hun gezin; een minderheid geeft aan elders te wonen, zoals in een pleeggezin of kindertehuis (2,8%). Hoewel Vlaanderen daarmee het laagste scoort van alle landen in de steekproef, verschilt zij slechts een procentpunt met Europa (98,4%), en twee met de 'beste' landen wat betreft bij het gezin wonen, namelijk Albanië (99,2%) en Spanje (99,3%) (Figuur 5).

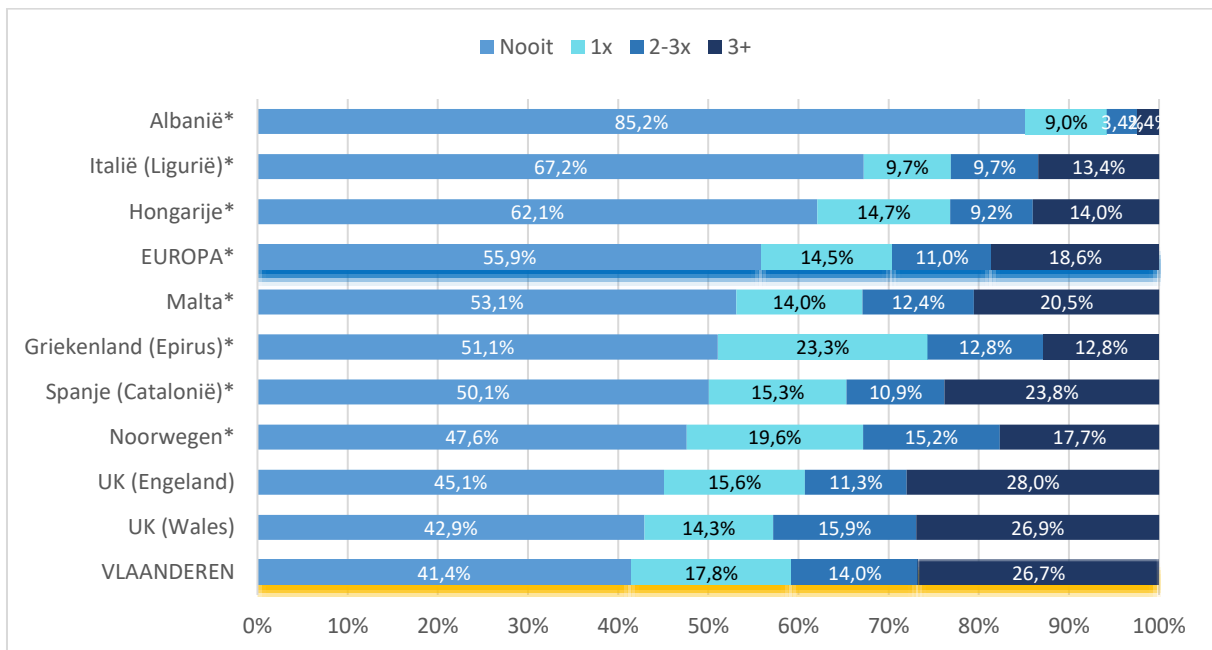
Figuur 5. Wonen bij eigen gezin of elders (10- en 12-jarigen, n=35.004) (%)

Menig ouder kan getuigen dat broers en zussen elkaar wel eens in de haren vliegen of minder aangename woorden naar elkaars hoofd slingeren. Meestal gaat het daarbij om vrij onschuldige ruzies van korte duur. Toch kunnen dergelijke ruzies een impact hebben op het welbevinden van kinderen, zeker wanneer deze zich herhaaldelijk voordoen. In de vragenlijst voor de 10- en 12-jarigen werd daarom gepolst naar verbaal en fysiek geweld tussen broers en zussen. De kinderen die aangaven geen broers of zussen te hebben, werden niet meegenomen in deze analyses.

Figuur 6 laat zien dat het slechts een minderheid (41,4%) van de Vlaamse kinderen is die aangeeft nooit slachtoffer te zijn geweest van verbaal geweld door broers en zussen in de voorbije maand. Op dit vlak bengelt Vlaanderen onderaan, waarbij het zo'n 14 procentpunten onder het Europese gemiddelde scoort, en significant verschilt van alle andere landen in de steekproef (met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk), en het sterkst met Hongarije (62,1%), Italië (67,2%) en Albanië (85,2%).

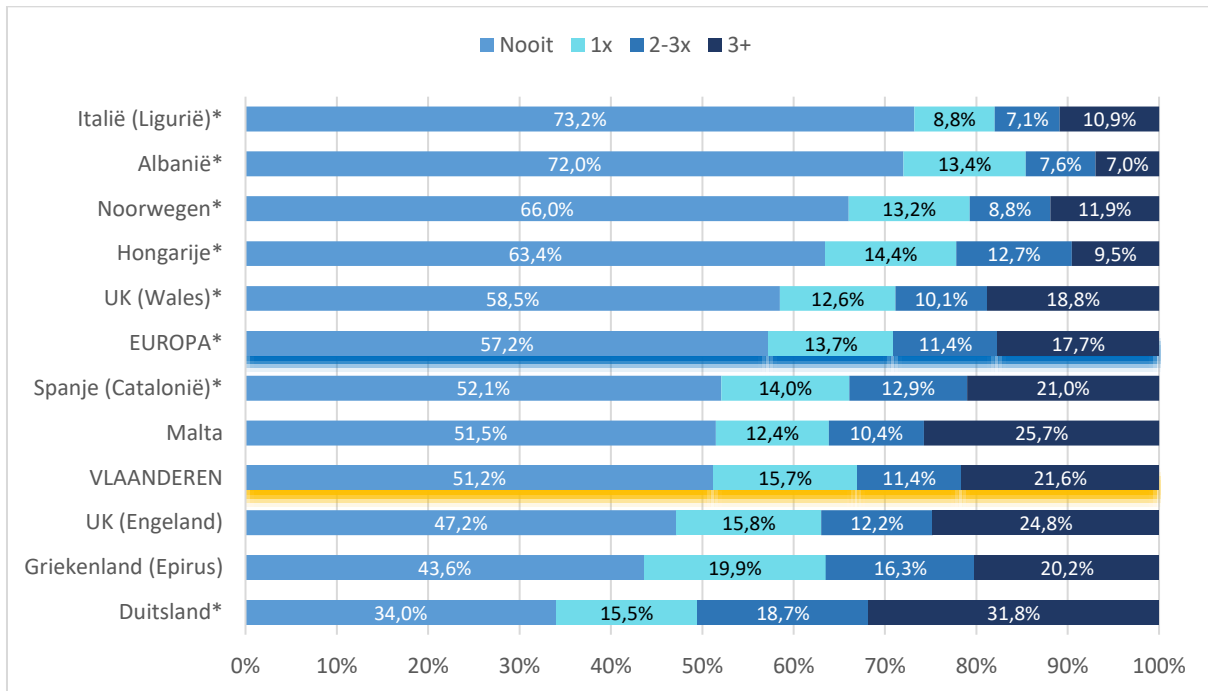
Figuur 6. Aantal keer dat broers of zussen lelijke woorden tijdens de voorbije maand zegden (10- en 12-jarigen, n=17.191) (%)

* Gemiddelde score verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Wel getuigt een kleine meerderheid (51,2%) van de Vlaamse kinderen nooit te zijn geslagen of geschopt door broers of zussen in de laatste maand – een aandeel dat echter nog steeds kleiner is dan dat in de gehele Europese steekproef (57%), en heel wat lager dan dat van Albanië (72%) en Italië (73,2%). Vlaanderen doet het op dit vlak wel beduidend beter dan Duitsland (34% nooit), alwaar bijna een derde (31,8%) van de 10-12-jarigen aangeeft zelfs meer dan drie keer het slachtoffer te zijn geweest van dergelijk fysiek geweld in diezelfde periode (Figuur 7).

Figuur 7. Aantal keer de voorbije maand geslagen of geschopt door broers of zussen (10- en 12-jarigen, n=18.831) (%)

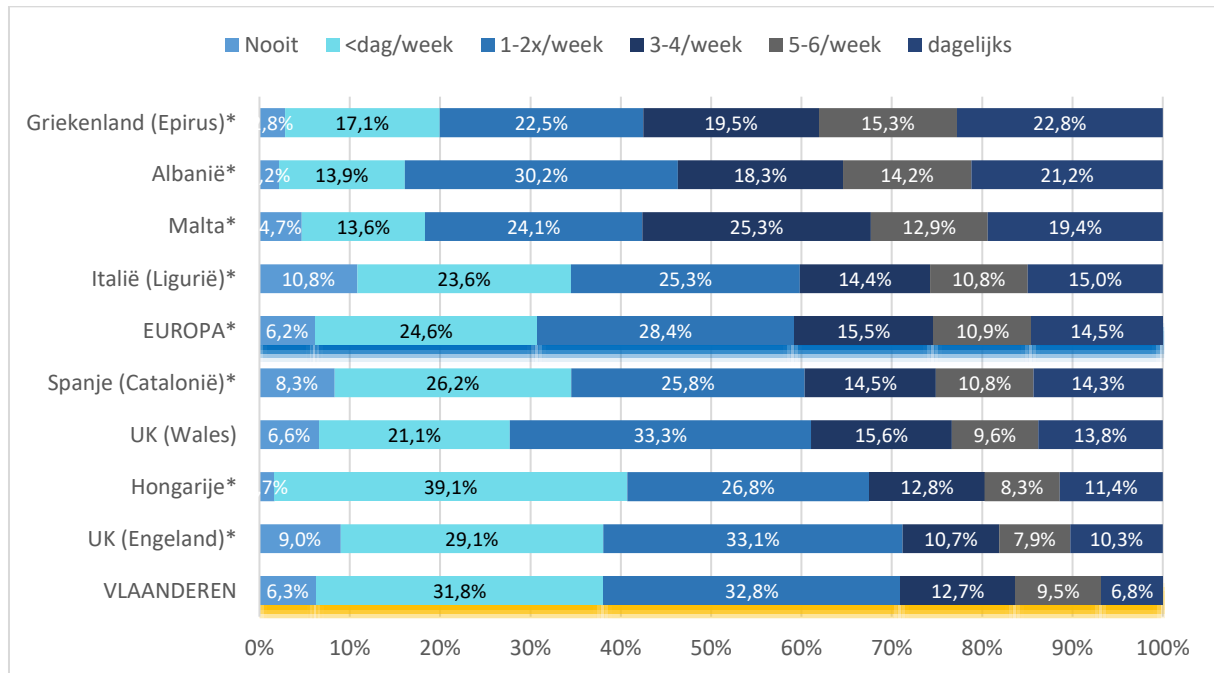

* Gemiddelde score verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Bovenop voorgaande vragen over het kerngezin, werd bij de 10- en 12-jarigen tevens gepolst naar hun contacten met de ruimere familie (Figuur 8). Slechts 6,3% van de Vlaamse 10- en 12-jarige kinderen ziet hun niet-inwonende familie nooit. Ruim zes op de tien ziet zijn/haar niet-inwonende familie één of meerdere keren per week (61,8%). Iets minder dan een derde (31,8%) ziet niet-inwonende familieleden minder dan wekelijks.

Met deze cijfers scoort Vlaanderen desalniettemin significant lager dan de andere bestudeerde Europese gebieden (behalve Wales). Zo sluit onze regio de ranking af wat betreft het aandeel kinderen dat hun ruimere familie dagelijks ziet, dat met 6,8% minder dan de helft bedraagt van het Europese gemiddelde (14,5%), en zo'n derde van Malta (19,4%), Albanië (21,2%) en Griekenland (22,8%).

Figuur 8. Mate waarin men mensen uit familie ziet die niet bij hen wonen (10- en 12-jarigen, n=18.204) (%)

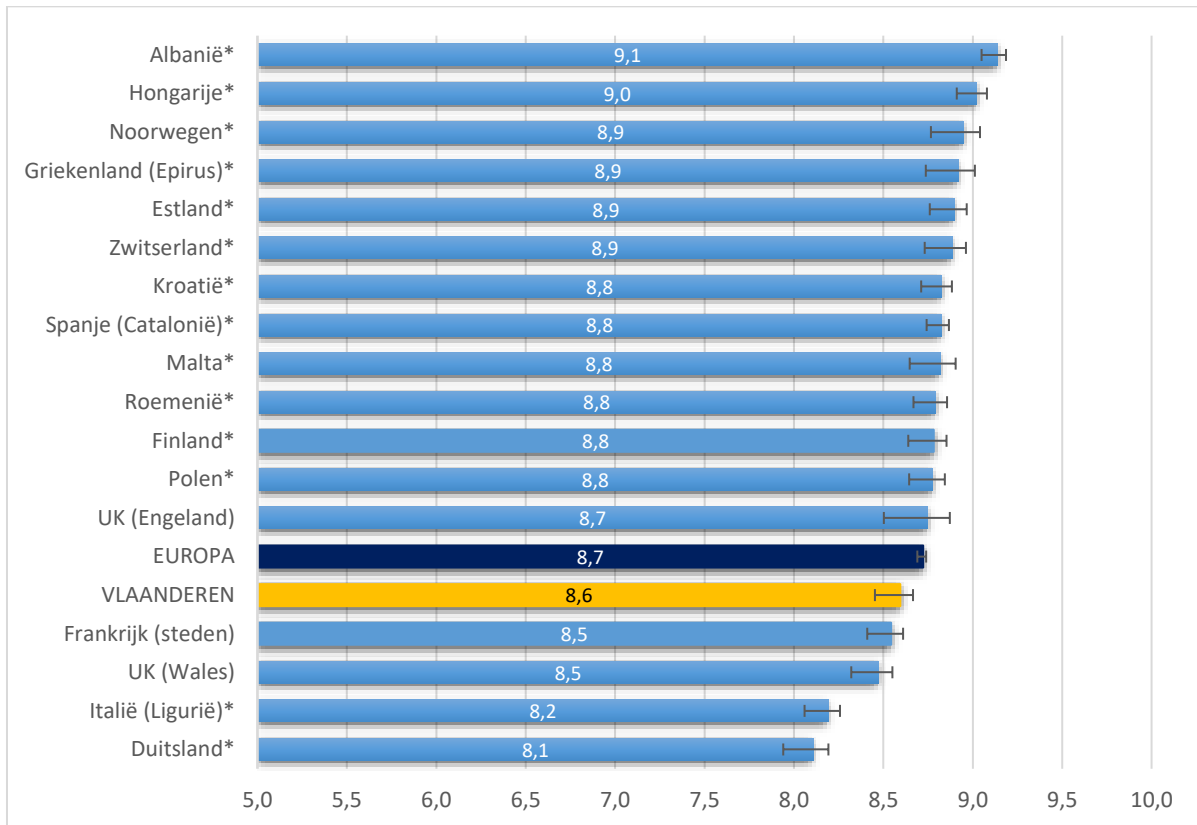

* Gemiddelde score verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Naast deze feitelijke gegevens werd ook gepeild naar de subjectieve ervaringen omtrent het gezinsleven, door de 10-12-jarige kinderen te vragen of er mensen zijn in hun gezin die om hen geven, en die hen helpen bij problemen; of ze het leuk hebben samen, en zich veilig voelen thuis; alsook of hun ouders luisteren naar hen en rekening houden met wat ze zeggen, en of ze samen met hun ouders keuzes kunnen maken over het eigen leven. De hieruit resulterende somschaal weerspiegelt de gezinsbeleving van kinderen, en werd vergeleken overheen de Europese landen in Figuur 9.

Hieruit blijkt dat de Vlaamse kinderen over het algemeen positief zijn over hun gezinsleven, en met een score van 8,6 op 10 niet of nauwelijks verschillen van het Europese gemiddelde – enkel Hongarije en Albanië behalen een score van 9 of meer. Onze regio scoort wel significant hoger dan Duitsland (8,1) en Italië (8,2) – dat laatste is best opmerkelijk, gezien het contrast met voorgaande bevindingen.

Figuur 9. Positieve gezinsbeleving (10- en 12-jarigen, n=36.413) (gemiddelde score op 10 en 95% betrouwbaarheidsinterval)

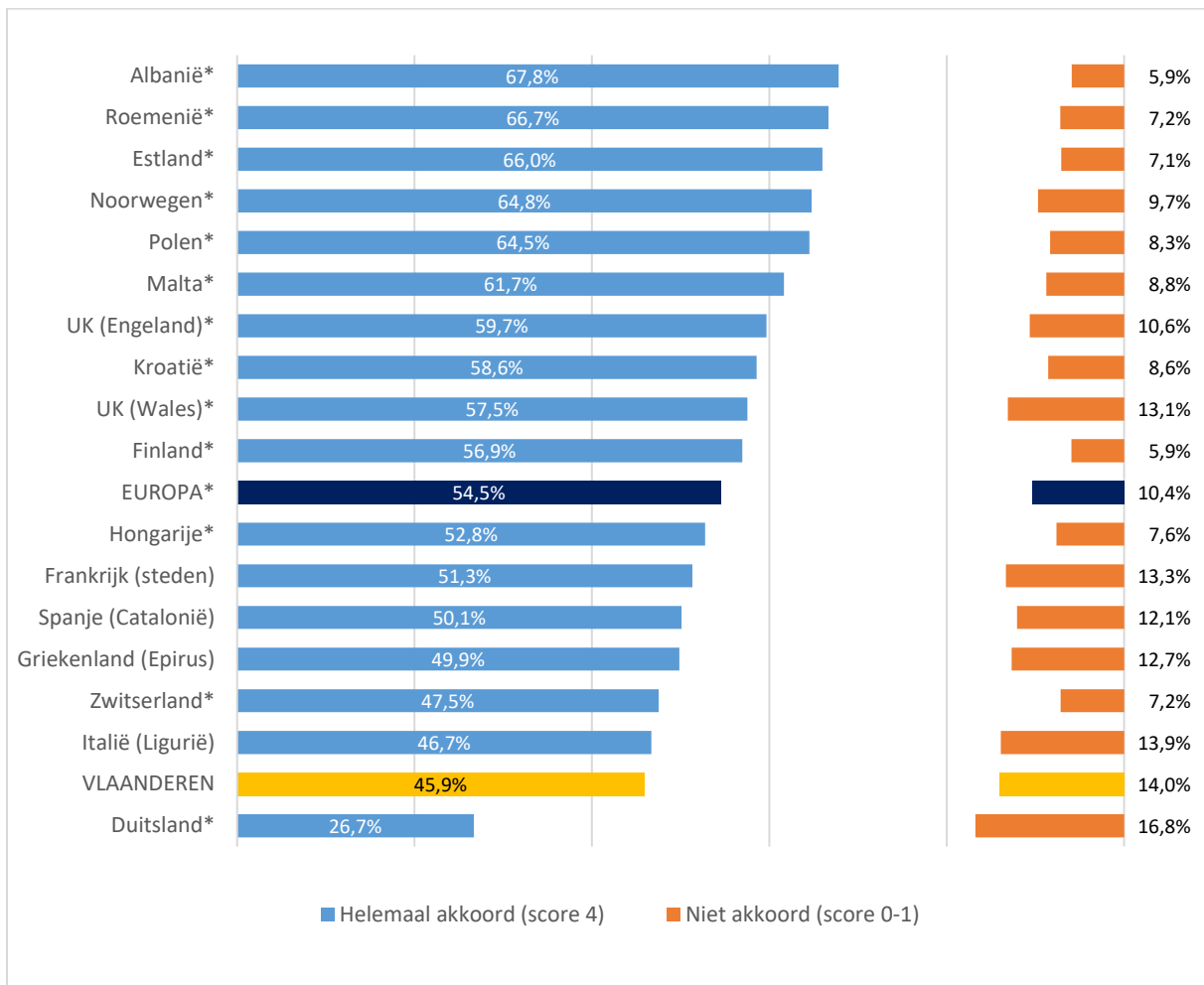

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

We gingen nog dieper in op het item dat polst naar de mate waarin de kinderen akkoord gaan met de stelling samen met hun ouders keuzes te kunnen maken over het eigen leven, voor de 10- en 12-jarigen afzonderlijk.

Figuur 10 toont dat de 10-jarige Vlaamse kinderen, waarvan 45,9% helemaal akkoord gaat met deze stelling, minder inspraak krijgen op dit vlak dan de Europese kinderen in het algemeen (54,5%) – hoewel onze regio hier opnieuw een stuk hoger scoort dan Duitsland (26,7%).

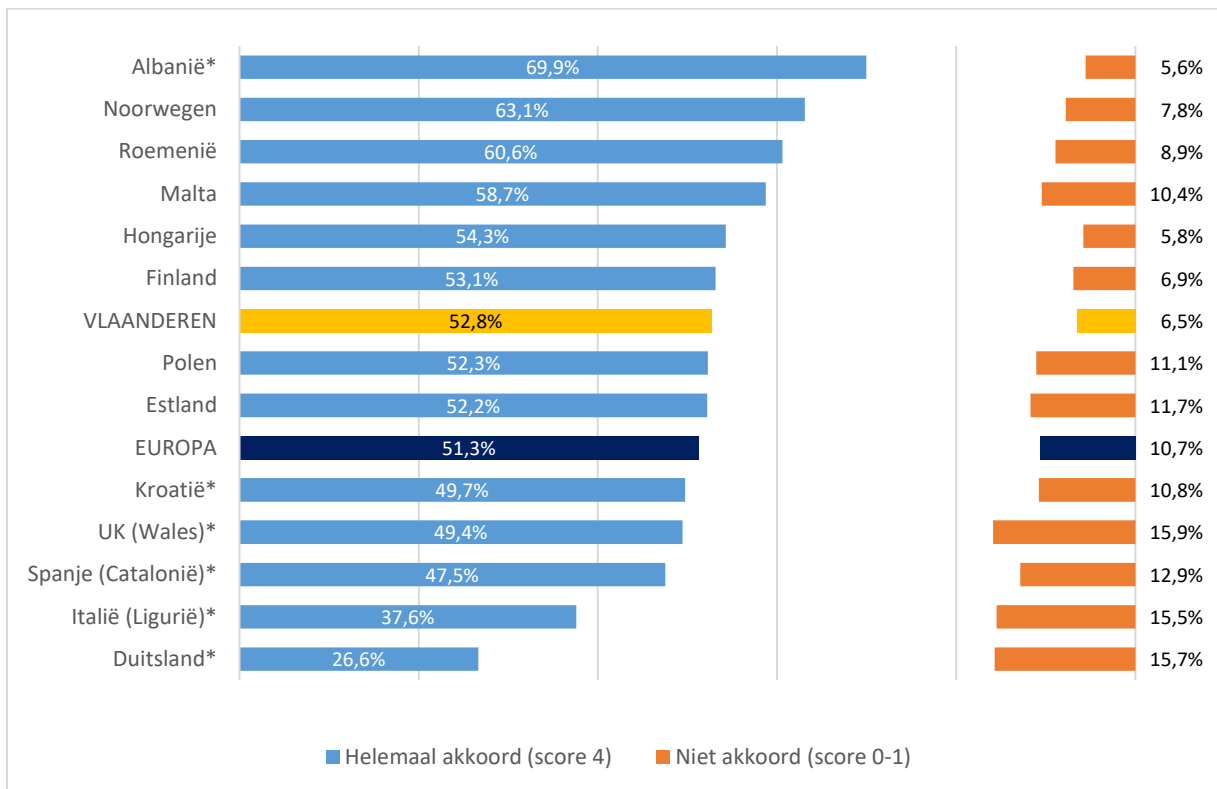
Figuur 10. Mate waarin akkoord met stelling 'Mijn ouders en ik maken samen beslissingen over mijn leven' (10-jarigen, n=19.274) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Uit figuur 11 blijkt echter dat de 12-jarige Vlaamse kinderen echter al heel wat meer inspraak krijgen wat eigen levenskeuzes betreft, gezien ze met meer dan de helft (52,8%) die het eens zijn met deze stelling niet significant verschillen van het Europese aandeel (51,3%). Daarin laat Vlaanderen opnieuw Duitsland ver achter zich (26,6%), maar ook Italië (37,6), en wordt het enkel voorgestoken door Albanië (69,9%).

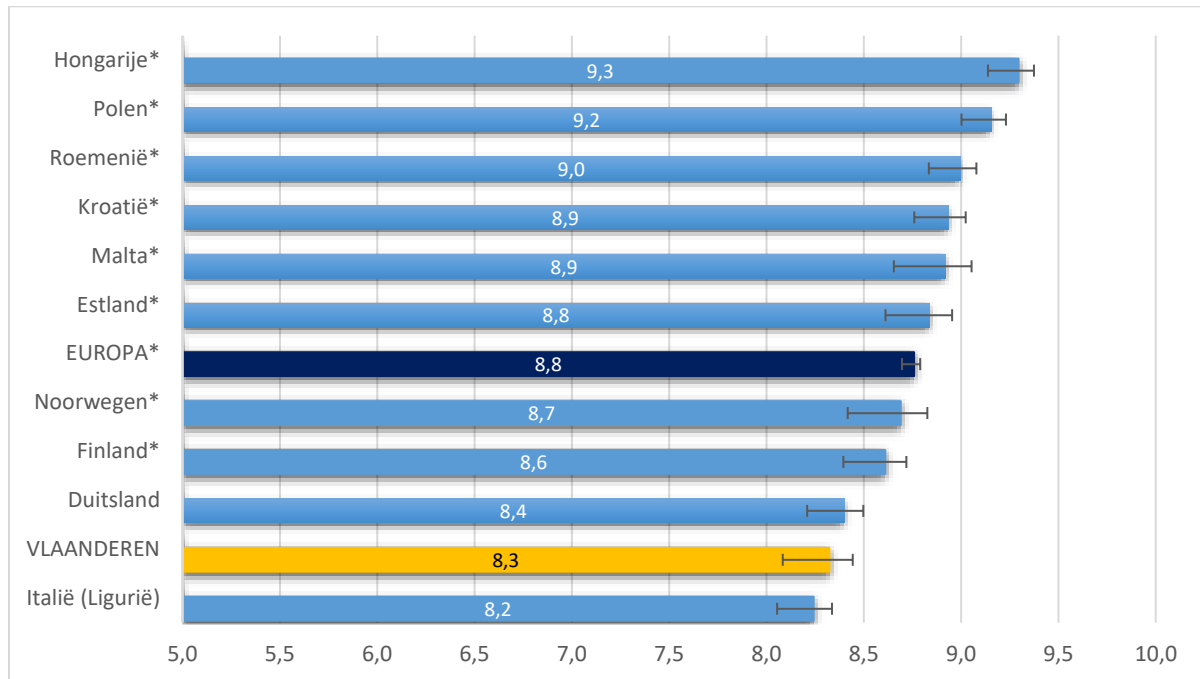
Figuur 11. Mate waarin akkoord met stelling 'Mijn ouders en ik maken samen beslissingen over mijn leven' (12-jarigen, n=15.310) (%)

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Ook bij de 8-jarigen werd gepolst naar indicatoren van gezinsbeleving, zij het in een kleiner aantal landen (en zonder het item over gezamenlijke beslissingen over eigen levenskeuzes). Figuur 12 toont dat Vlaanderen voor deze leeftijdsgroep met een score van 8,3 op 10 deze keer significant onder het Europese gemiddelde (8,8) scoort, en daarmee op gelijke voet met Duitsland (8,4) en Italië (8,3) komt te staan.

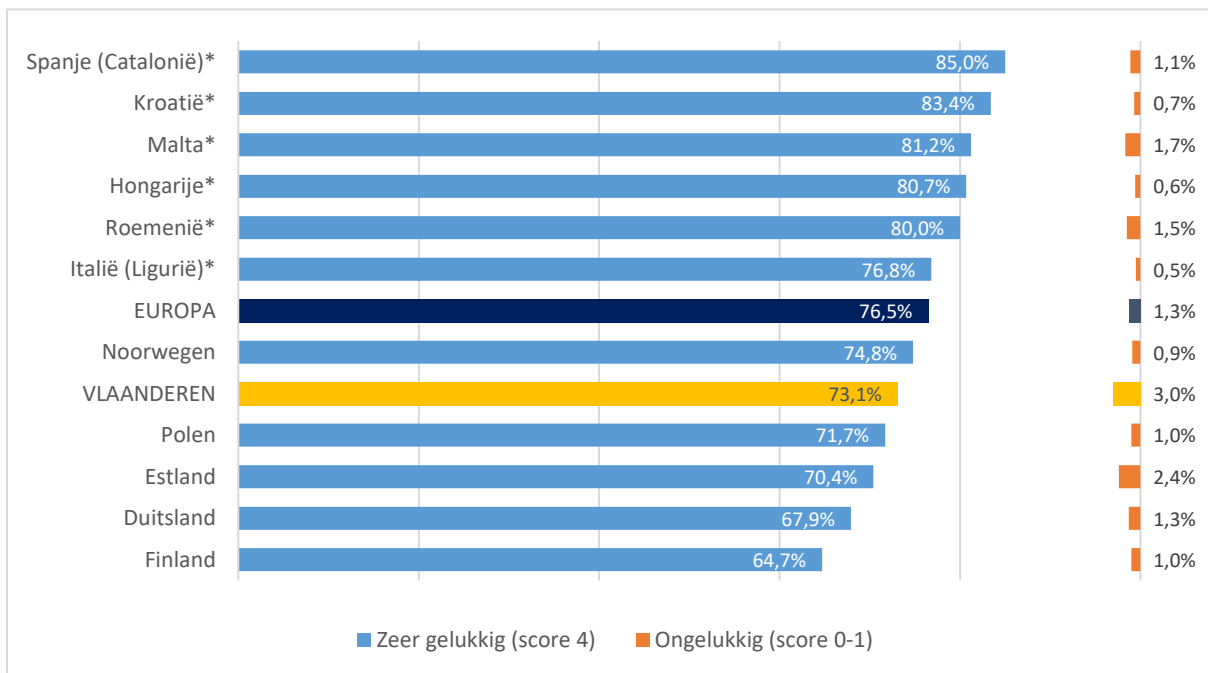
Figuur 12. Positieve gezinsbeleving (8-jarigen, n=10.731) (gemiddelde score op 10 en 95% betrouwbaarheidsinterval)

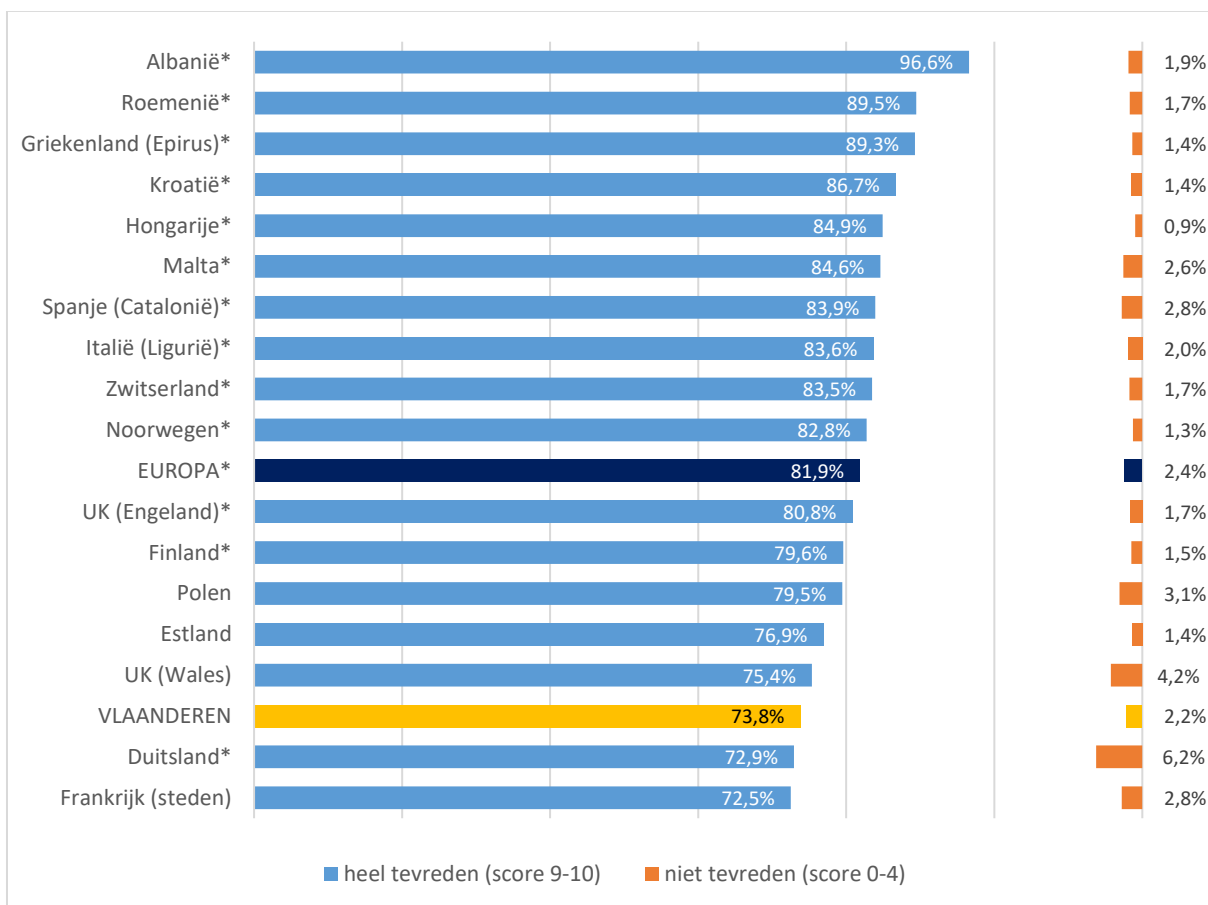
* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Gegeven deze positieve schets van de gezinsrelaties is het niet zo verwonderlijk dat in elk land de meerderheid van de kinderen rapporteert zeer tevreden of gelukkig te zijn met de personen waarmee zij samenwonen (Figuur 13 en figuur 14). Echter, en hoewel in Vlaanderen respectievelijk slechts 3% en 2,2% van de 8-jarigen en van de 10- en 12-jarigen expliciet ontevreden is, is het aandeel tevreden kinderen toch lager dan het Europese gemiddelde. Dit komt het sterkst tot uiting bij de 10- en 12-jarigen. Met 73,8% zeer tevreden kinderen scoort Vlaanderen bij deze leeftijdsgroep duidelijk onder het Europees gemiddelde van 81,9%, en staat Vlaanderen veraf van landen als Griekenland, Roemenië en Albanië (met elk meer dan 89%). Onze regio laat bij de 10- en 12-jarigen enkel Duitsland (nipt) achter zich (72,9%), dat tevens het hoogst gerankt is van alle landen op vlak van kinderen die ontevreden zijn met hun medebewoners (6,2%).

Figuur 13. Mate waarin men gelukkig is met de mensen waarmee men samenwoont (8-jarigen, n=13.331) (%)

Figuur 14. Mate waarin men tevreden is met de mensen waarmee men samenwoont (10- en 12-jarigen, n=36.369) (%)

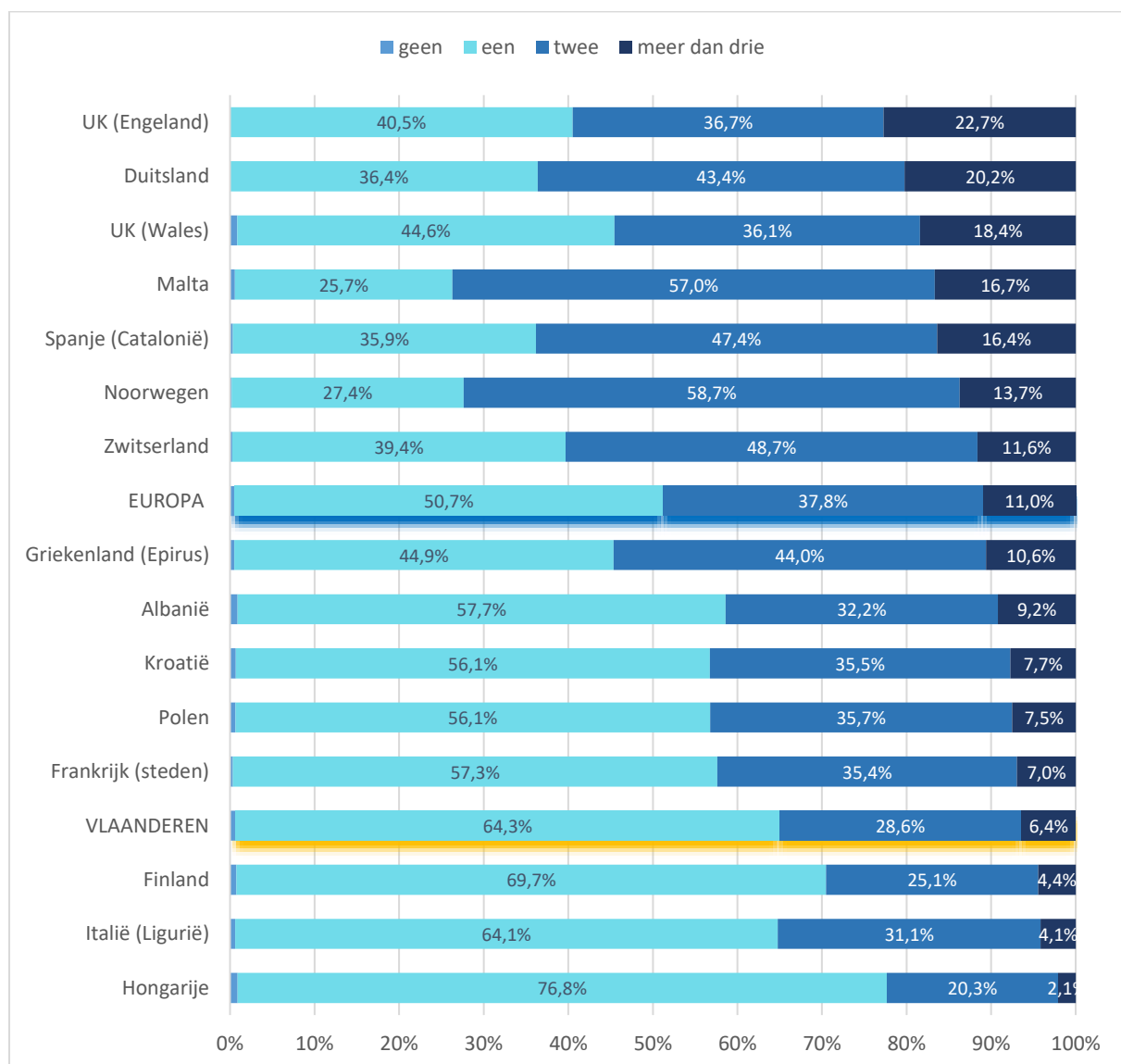
* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 3: Het huis waarin jij woont

In een derde deel van de vragenlijst werd gepeild naar kenmerken van en de tevredenheid met het huis waarin het kind woont. De 10- en 12-jarige kinderen kregen daarbij een aantal vragen voorgelegd die peilden naar specifieke kenmerken van het huis waarin zij wonen zoals het aantal slaapkamers en badkamers en het al dan niet hebben van een eigen slaapkamer en een rustige plaats waar huiswerk gemaakt kan worden.

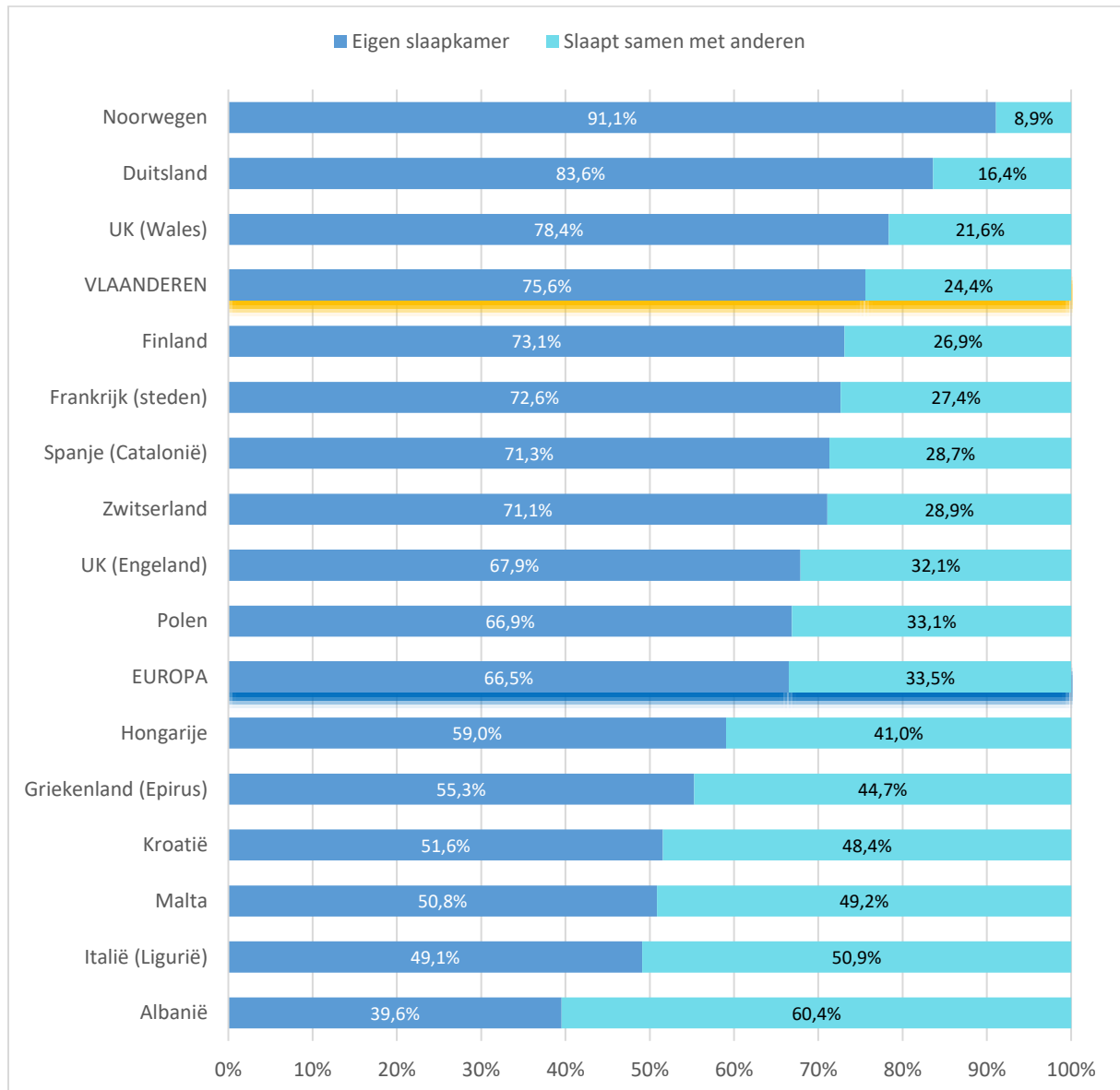
Minder dan 1% van de Vlaamse 10- en 12-jarigen beschikt niet over een badkamer thuis. Vlaanderen onderscheidt zich op dat vlak niet van de andere landen uit de steekproef. Wel ligt het aandeel kinderen dat thuis over meer dan een badkamer beschikt lager dan in andere Europese landen. Van de Vlaamse 10- en 12-jarigen heeft 64,3% een badkamer thuis, 35,0% heeft minstens twee badkamers. Nemen we alle Europese landen samen, dan geeft 48,8% van de kinderen aan thuis over meer dan een badkamer te beschikken.

Figuur 15. Aantal badkamers in huis (10- en 12-jarigen, n=32.723) (%)

Het hebben van een eigen slaapkamer wordt vaak gebruikt als indicator voor de mate waarin een kind een plaats in huis heeft waar het tot rust kan komen en zichzelf indien gewenst even kan terugtrekken. Ruim drie vierde van de 10- en 12-jarigen heeft een eigen slaapkamer. Daarmee scoort Vlaanderen aanzienlijk hoger dan het Europees gemiddelde waarbij 66,5% een persoonlijke slaapkamer heeft.

Figuur 16. Al dan niet hebben van een eigen slaapkamer (10- en 12-jarigen, n=21.428) (%)

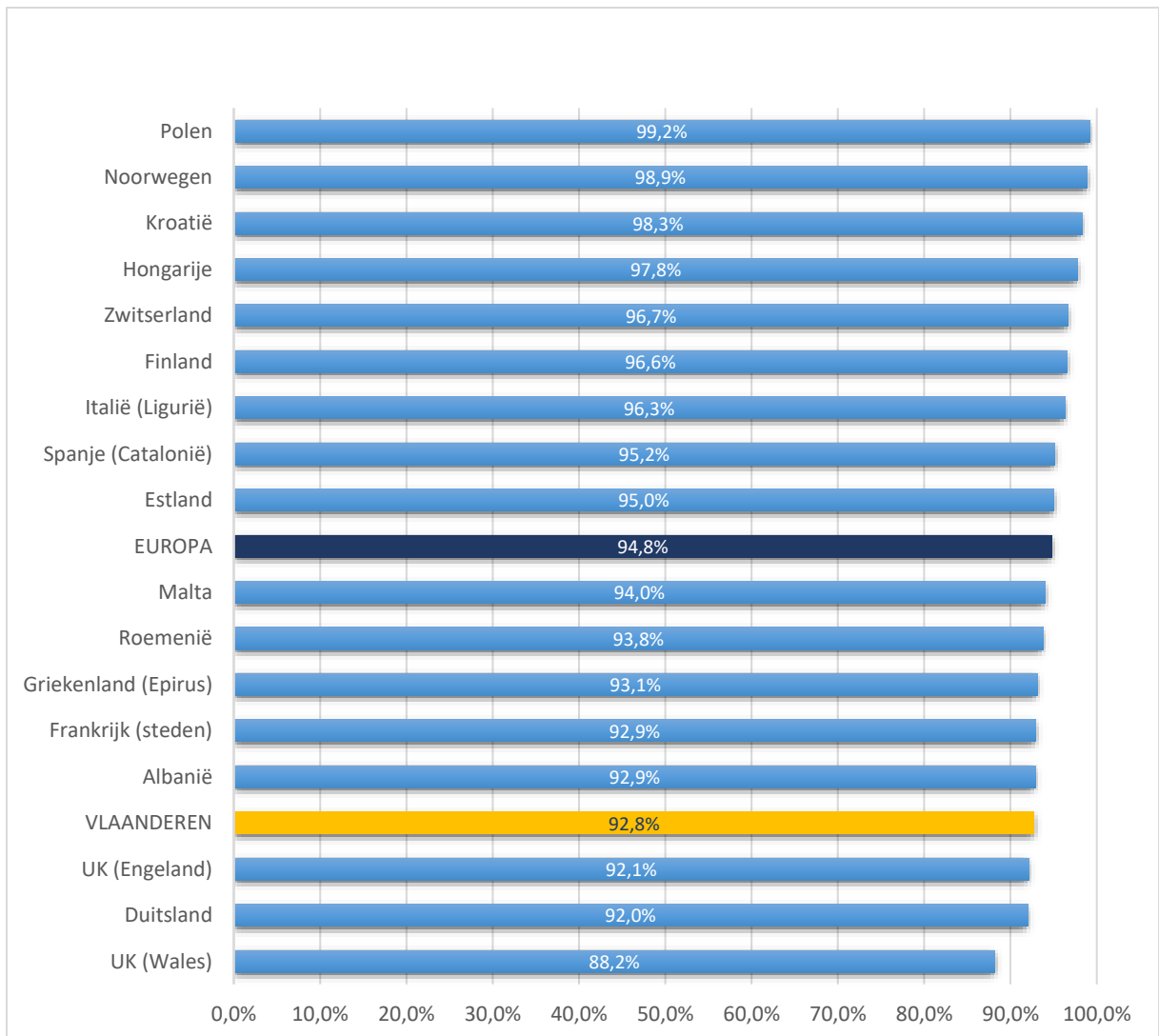

Voor kinderen is het belangrijk dat zij in huis ook een plaats hebben waar ze hun huiswerk voor school op een rustige wijze kunnen uitvoeren⁷ (Figuur 17). Dat kan maar hoeft niet noodzakelijk ook de slaapkamer te zijn. In Vlaanderen geeft 92,8% van de 10- en 12-jarigen aan over zo'n plaats te beschikken. Dat is erg veel, maar toch

⁷ In de vragenlijst werd ook een categorie 'weet niet zeker' opgenomen. Deze werd in de berekening buiten beschouwing gelaten omdat deze niet in alle landen opgenomen werd.

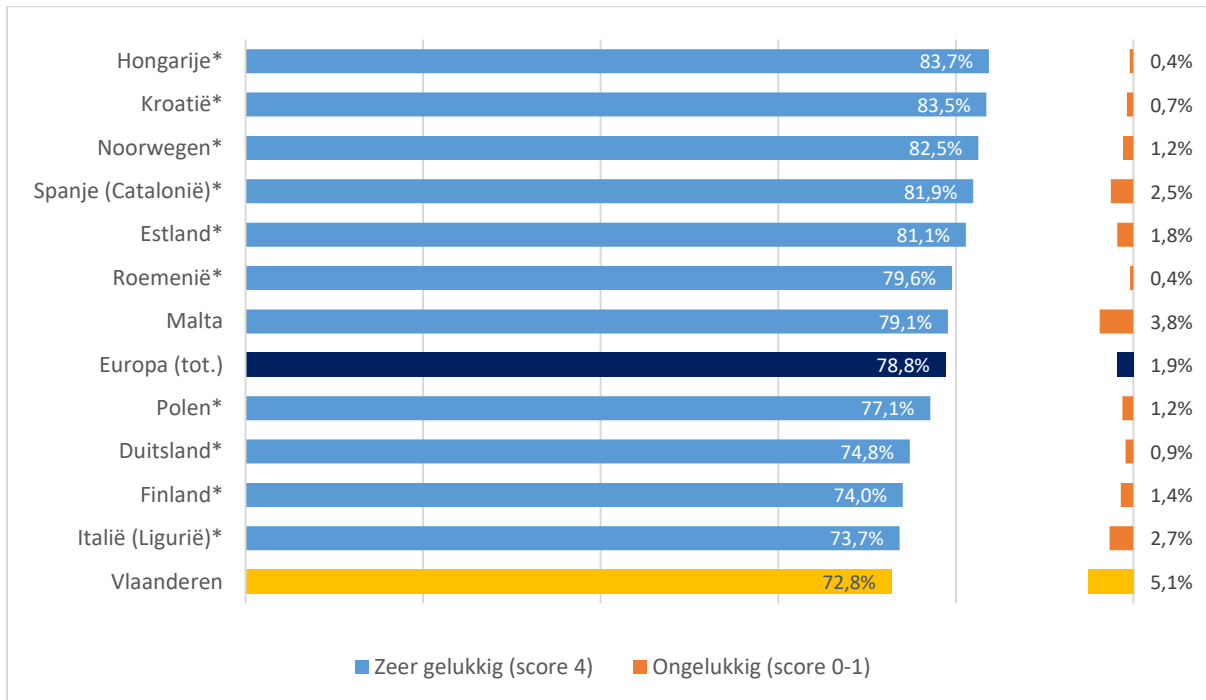
ook duidelijk minder dan in vele andere Europese landen en twee procentpunten lager dan het algemeen Europese gemiddelde.

Figuur 17. Percentage dat thuis een rustige plaats heeft om huiswerk te maken (10- en 12-jarigen, n=32.723) (%)

Naast een aantal objectieve kenmerken van het huis werd ook gevraagd naar de tevredenheid bij kinderen over het huis waarin ze wonen (Figuren 17 en 18). In het algemeen is 72,8% van de 8-jarigen zeer gelukkig met het huis waarin men woont. Dat is wel het laagste aandeel van alle landen die in de steekproef zitten. In Vlaanderen is het aandeel 8-jarigen (5,1%) dat ontevreden is over hun huis bovendien het grootst. Vlaanderen verschilt op dit vlak significant van alle andere landen in de steekproef.

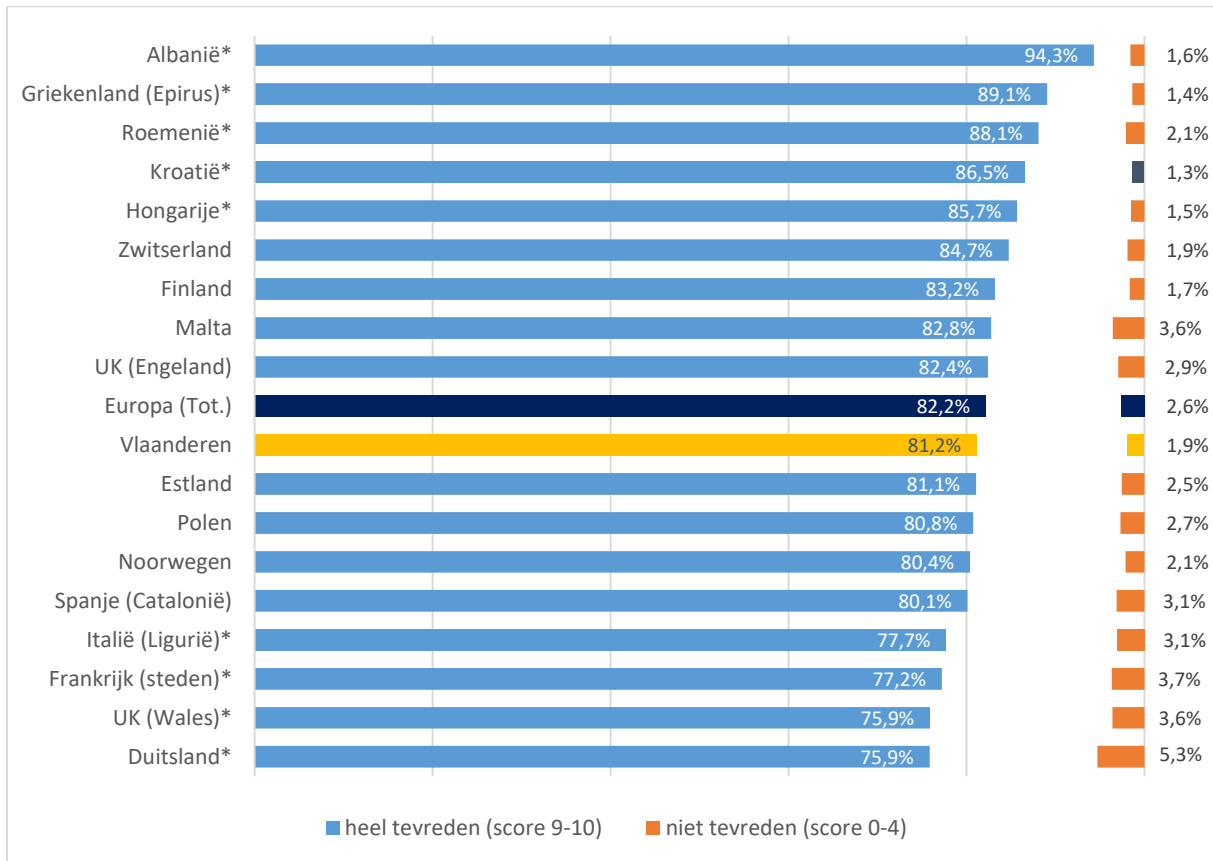
Figuur 18. Mate waarin men gelukkig is met het huis waarin men woont (8-jarigen, n=12.775) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Bij de 10- en 12-jarigen zien we een ander beeld en situeert Vlaanderen zich qua tevredenheid in een brede middengroep van landen en rond het Europees gemiddelde (82,2%). Opvallend is dat de tevredenheid met het huis waarin men woont het hoogst is in landen als Albanië, Griekenland en Roemenië, landen die qua algemene economische ontwikkeling toch veel minder goed scoren dan Vlaanderen. Het is een van die observaties die illustreren dat zogenaamd kind-gecentreerde tevredenheidsindicatoren soms een ander beeld tonen dan datgene wat men op basis van meer 'objectieve' indicatoren zou verwachten.

Figuur 19. Mate waarin men tevreden is met het huis waarin men woont (10- en 12-jarigen, n=37.100) (%)

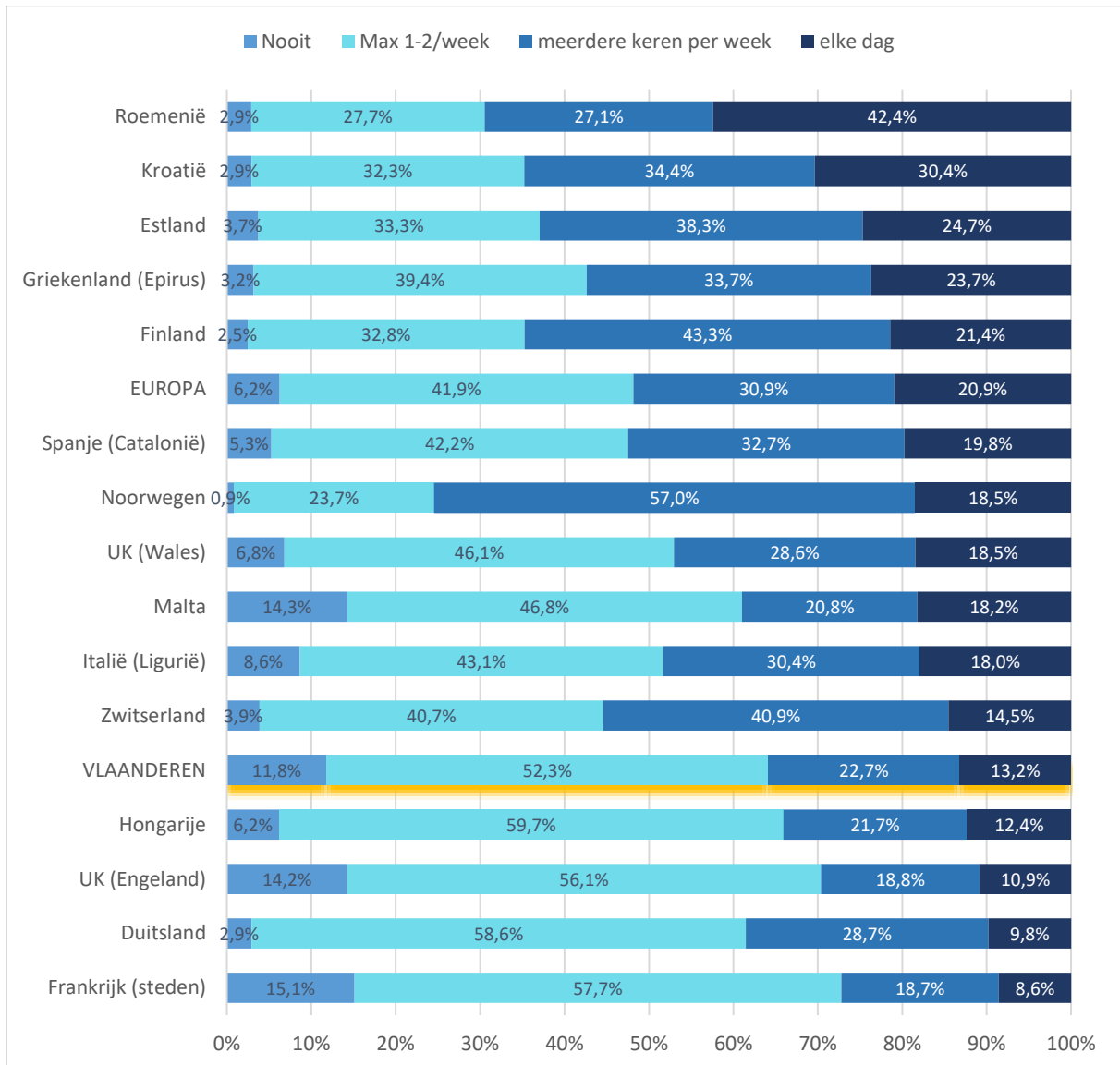
* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 4: Je vrienden en vriendinnen

Vriendschap speelt een belangrijke rol in het leven van een kind. Vriendschappen hebben dan ook een belangrijke impact op de persoonlijke en sociale ontwikkeling van een kind. Via vrienden leren kinderen zich te (ver)binden met anderen en zich te verplaatsen in anderen. Daarnaast is vriendschap voor kinderen ook van essentieel belang om zich goed in hun vel te voelen. Het spreekt dan ook voor zich dat in een studie naar het welbevinden van kinderen, vriendschap een belangrijk thema vormt.

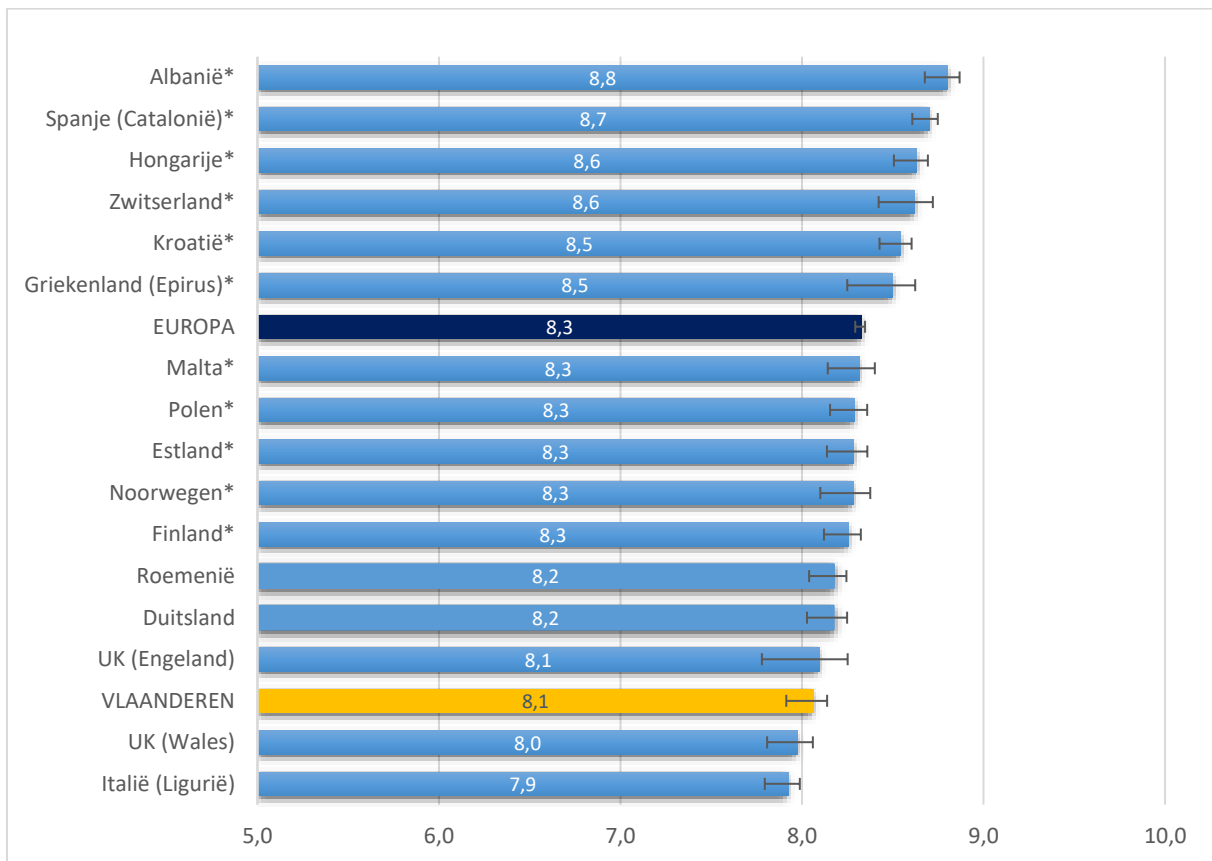
Een eerste vraag betreft daarbij de regelmaat waarmee kinderen hun vrienden en vriendinnen zien buiten de school (Figuur 20). Ruim één op de tien Vlaamse kinderen (11,8%) geeft aan zijn/haar vrienden en vriendinnen nooit te zien buiten de school. 13,2% van de Vlaamse kinderen ziet zijn vrienden elke dag buiten school. In vergelijkend perspectief zien Vlaamse kinderen hun vrienden buiten school minder dan in de meeste andere landen. In Europa in zijn geheel, bijvoorbeeld, ziet 6,2% van de kinderen zijn/haar vrienden nooit buiten school en 20,9% juist elke dag.

Figuur 20. Hoe vaak zie jij je vrienden en vriendinnen buiten school (alle leeftijdsgroepen, n=37.100) (%)

Vervolgens werd aan kinderen gevraagd hoe ze de relatie met hun vrienden beleven. Daarvoor dienden ze vier stellingen te beoordelen: (1) Als ik een probleem heb dan zal een vriend/vriendin mij helpen – (2) Mijn vrienden/vriendinnen en ik kom goed overeen – (3) Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij – (4) Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen. We maakten een somschaal die loopt van 0 tot 10 waarbij een hoge score een goede relatie met de vrienden weerspiegelt. Voor Vlaamse kinderen is de beleving goed (8,1 op 10) maar in vergelijkend perspectief toch eerder aan de lage kant, alleen de UK (Wales) en Italië (Ligurië) scoren nog (en niet-significant) lager dan Vlaanderen.

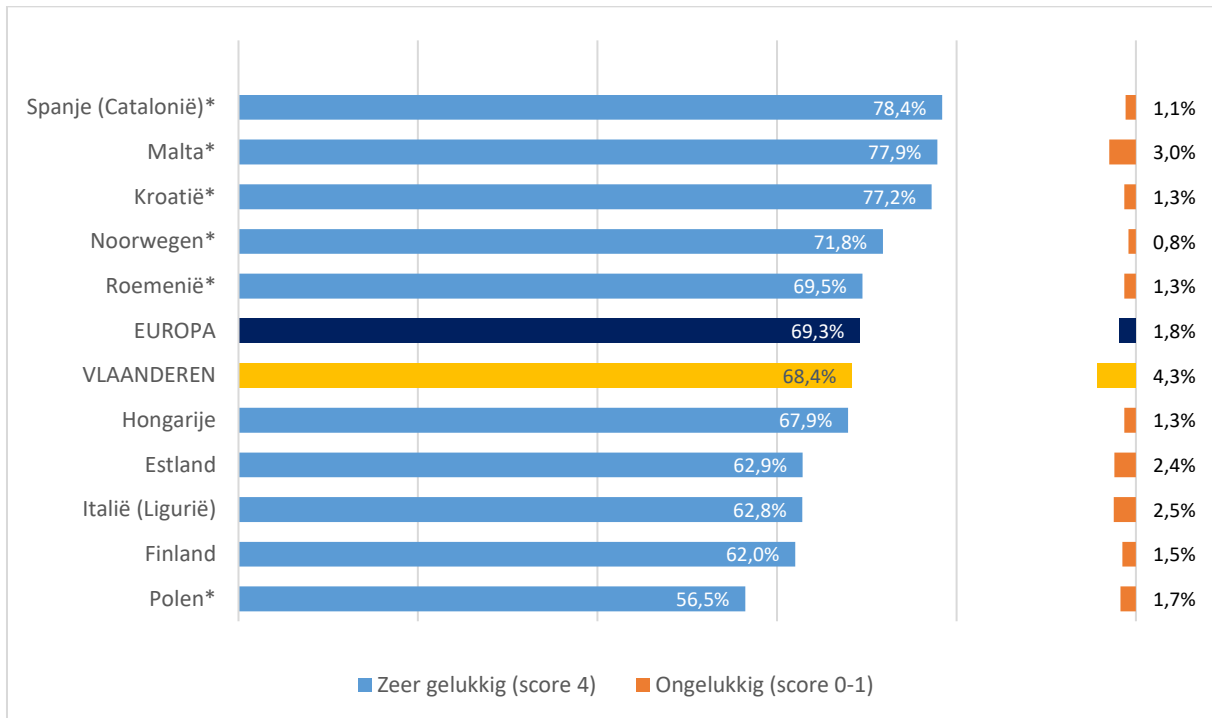
Figuur 21. Relatie met vrienden op basis van 4 stellingen (alle leeftijdsgroepen, n=44.456) (gemiddelde score, somschaal 0-10)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

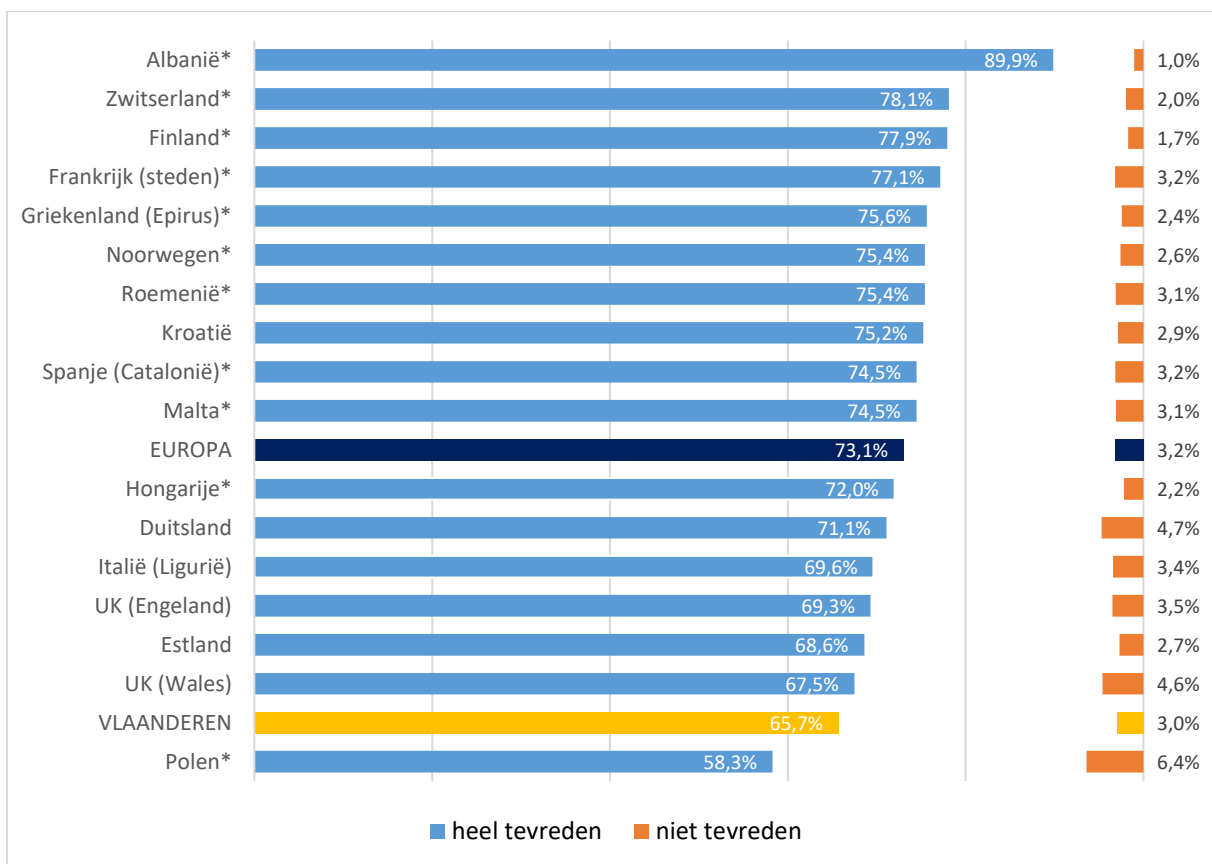
Naast de beleving werd ook de tevredenheid met de relaties met vrienden bevraagd (figuur 22 en figuur 23). Dit werd afzonderlijk voor de 8-jarigen en de 10-12-jarigen gedaan. Bij de 8-jarigen scoren Vlaamse kinderen veeleer gemiddeld. Het zijn vooral de 10- en 12-jarige Vlaamse kinderen die in vergelijkend perspectief iets minder tevreden zijn met de relaties met hun vrienden.

Figuur 22. Mate waarin men gelukkig is met vrienden en vriendinnen (8-jarigen, n=12.120) (%)

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 23. Mate waarin men tevreden is met vrienden en vriendinnen (10- en 12-jarigen, n=36.573) (%)

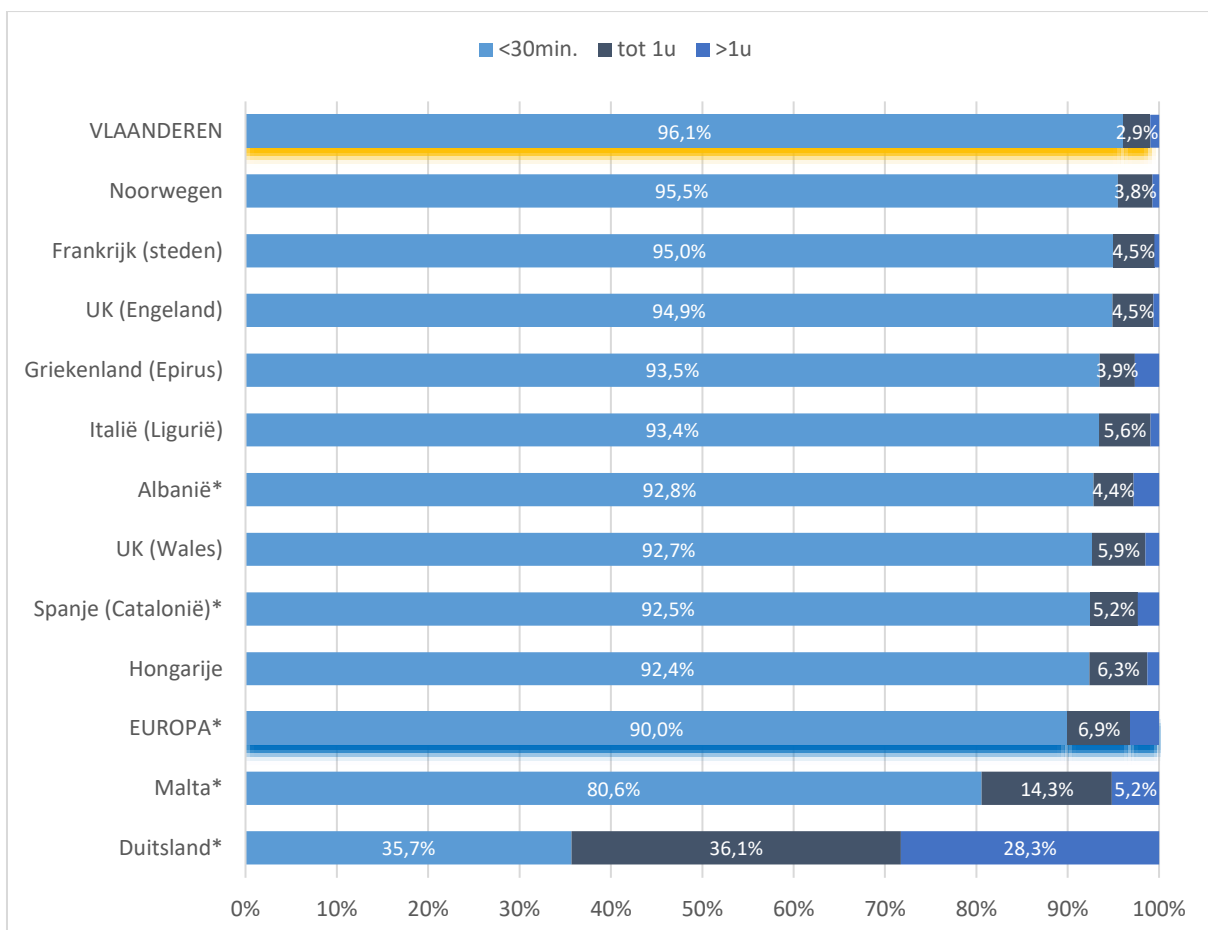
* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 5: De school

Een volgend belangrijk thema in het leven en de ontwikkeling van kinderen is de school. In Vlaanderen gaan kinderen in de lagere school doorgaans naar een school in de buurt. Dat blijkt ook duidelijk uit hun antwoorden op vragen die verwijzen naar de weg naar school. Nagenoeg alle 10- en 12-jarige kinderen (96,1%) geven aan minder dan 30 minuten te doen over de weg naar school. Slechts 1% van de 10- en 12-jarigen is langer dan een uur onderweg naar school.

Figuur 24 toont aan dat de Vlaamse kinderen het minst lang onderweg zijn naar school (wat niet verwonderlijk is gezien de hoge bevolkingsdichtheid), en daarmee significant verschilt van het Europa in zijn geheel, waar één op de tien kinderen er meer dan een halfuur over doet om op school te geraken. Dat gemiddelde wordt dan ook omlaag getrokken door Malta, waar ongeveer twee op vijf kinderen (19,4%) langer nodig heeft dan een halfuur; maar vooral door Duitsland, waar meer dan een derde van de kinderen (36,1%) tot een uur nodig heeft, en nog een kleine derde (28,3%) meer dan een uur doet over de weg naar school.

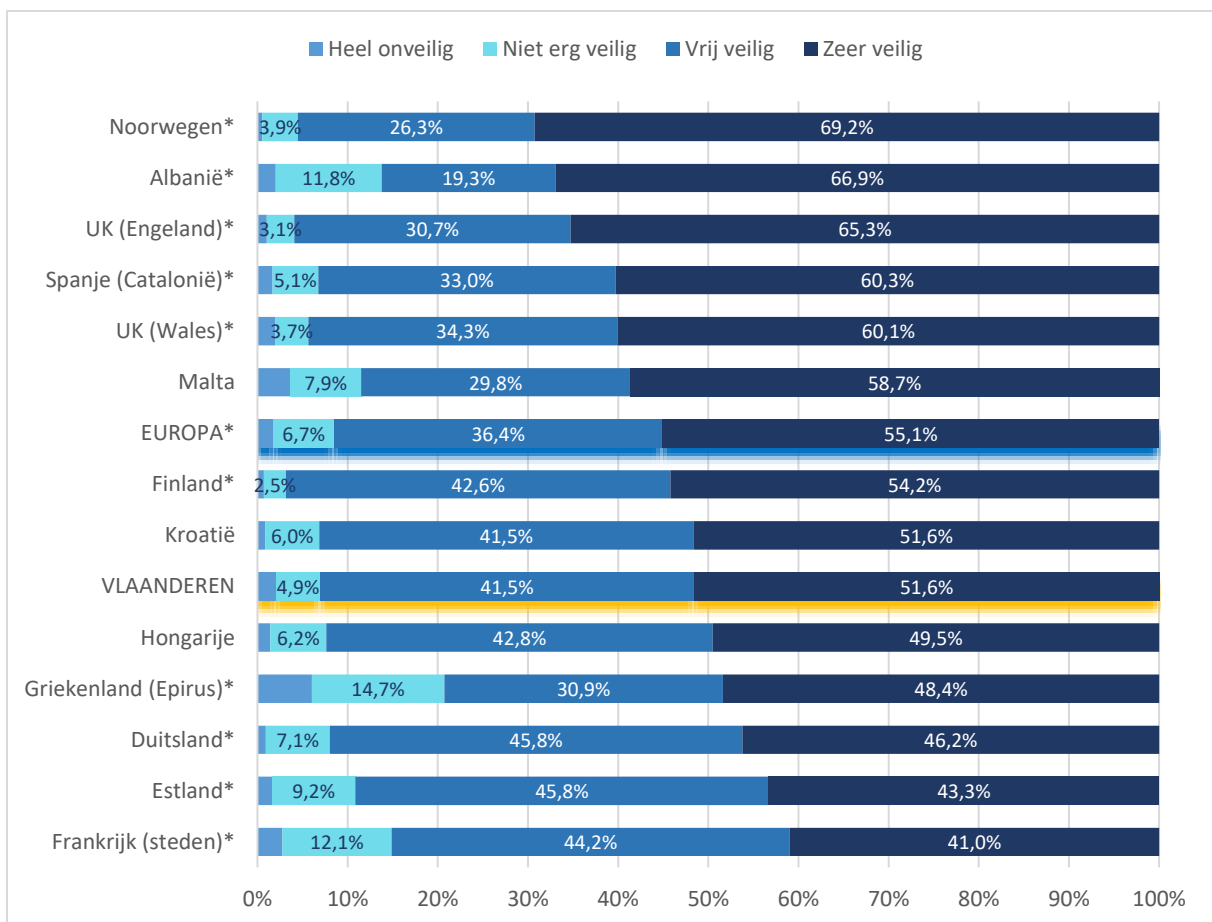
Figuur 24. Tijd die men over de weg naar school heeft gedaan op dag van bevraging (10- en 12-jarigen, n=21.468) (%)

* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen (de categorieën meer dan 1 uur en meer dan 2 uur werden in deze figuur samengenomen)

Aan de 10- en 12-jarigen werd ook gevraagd hoe veilig zij zich voelen op de weg naar school en terug (Figuur 25). Iets meer dan de helft van de Vlaamse kinderen (51,6%) geeft aan zich heel veilig te voelen, ten opzichte van 7% die zich helemaal niet of niet erg veilig voelt tijdens de rit. Daarmee zit Vlaanderen onder het Europese gemiddelde (55,1% zeer veilig) en wijkt ze meest af van landen als Engeland (65,3%), Albanië (66,9%) en Noorwegen (69,2%) waar ongeveer twee derde van de kinderen zich compleet veilig voelt op de tocht van en naar hun school. Onze regio doet het wel beter dan Griekenland (48,4%), Duitsland (46,2%), Estland (43,3%) en de Franse steden (41%), waar het een minderheid is die aangeeft zich zeer veilig te voelen. Griekenland is hier echter de grootste uitschieter, met meer dan één op vijf kinderen (20,7%) die zich onveilig voelt tijdens de schoolroute.

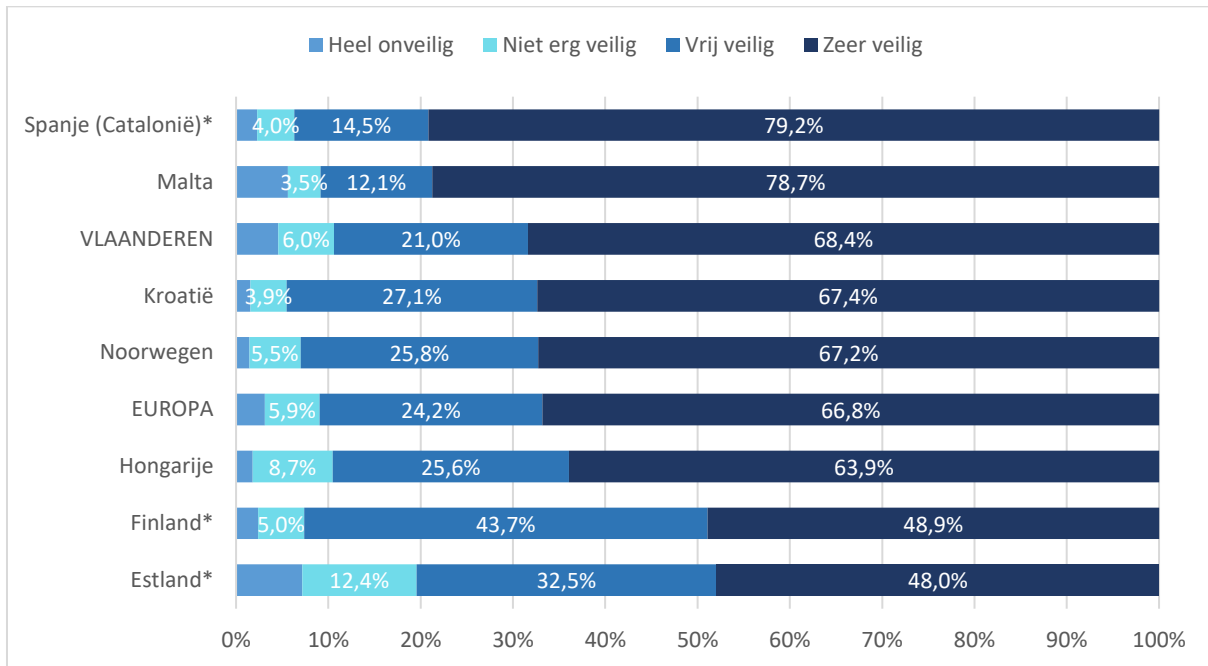
Figuur 25. Mate waarin men zich veilig voelt op de weg naar school en terug (10- en 12-jarigen, n=26.461) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Dezelfde vraag werd eveneens voorgelegd aan de 8-jarigen, zij het slechts in 8 Europese landen (Figuur 26). In deze vergelijking zit Vlaanderen (met meer dan twee derde of 68,4% van deze kinderen die zich zeer veilig achten tijdens de schoolrit) op het Europese gemiddelde. Daarmee laat het Finland (48,9%) en Estland (48%) achter zich, en moet het enkel de duimen leggen voor Spanje (79,2%).

Figuur 26. Mate waarin men zich veilig voelt op de weg naar school en terug (8-jarigen, n=7.908) (%)

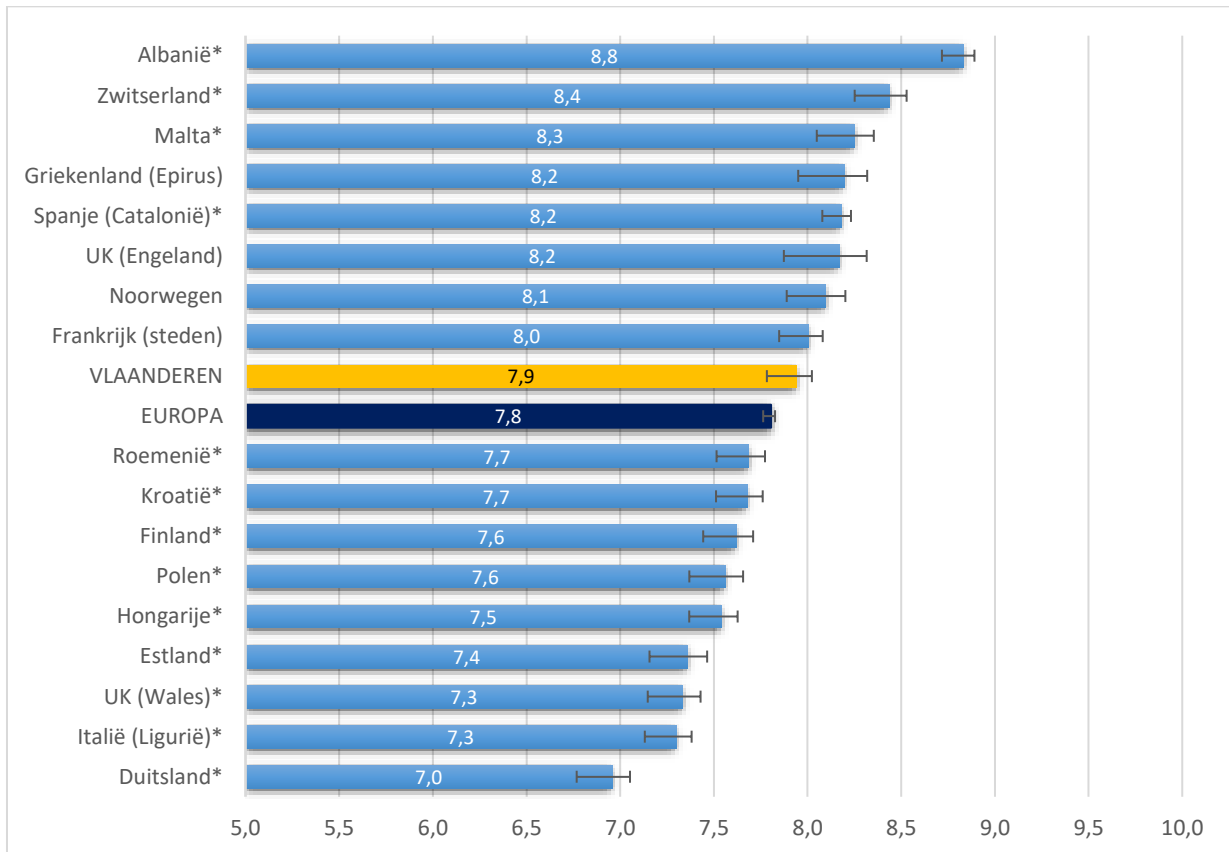

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Ook hier werden aan de kinderen een aantal stellingen voorgelegd over beleavingsaspecten, ditmaal gerelateerd aan het schoolleven. Om hun schoolbeleving in het algemeen eenvoudig te kunnen vergelijken tussen de Europese landen (Figuur 27), werd een maat samengesteld o.b.v. het al dan niet akkoord gaan met de stellingen ‘mijn meesters en juffen geven om mij’, ‘...helpen mij als ik een probleem heb op school’, en ‘...luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg’; alsook ‘als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen’; en, tot slot, ‘ik voel mij veilig op school’.

Net als wat betreft de buurt, familie en vrienden, vinden we dat de Vlaamse 10-12-jarigen over het algemeen positief zijn over hun leefwereld op school. Gezien telkens meer dan drie kwart van deze kinderen akkoord gaat met voornoemde stellingen, behaalt Vlaanderen een schoolbelevingsscore van 7,9 op 10 – waarmee het aansluit bij het Europees gemiddelde (7,8), en centraal in de ranking komt te staan. Zo laat onze regio zowat de helft van de bestudeerde landen achter zich, en zeker Duitsland (7,0 op 10). Vlaanderen wordt echter ook significant voorafgegaan door Spanje, Griekenland, Malta, Zwitserland en (met voorsprong) Albanië, die elk 8,2 of meer behalen.

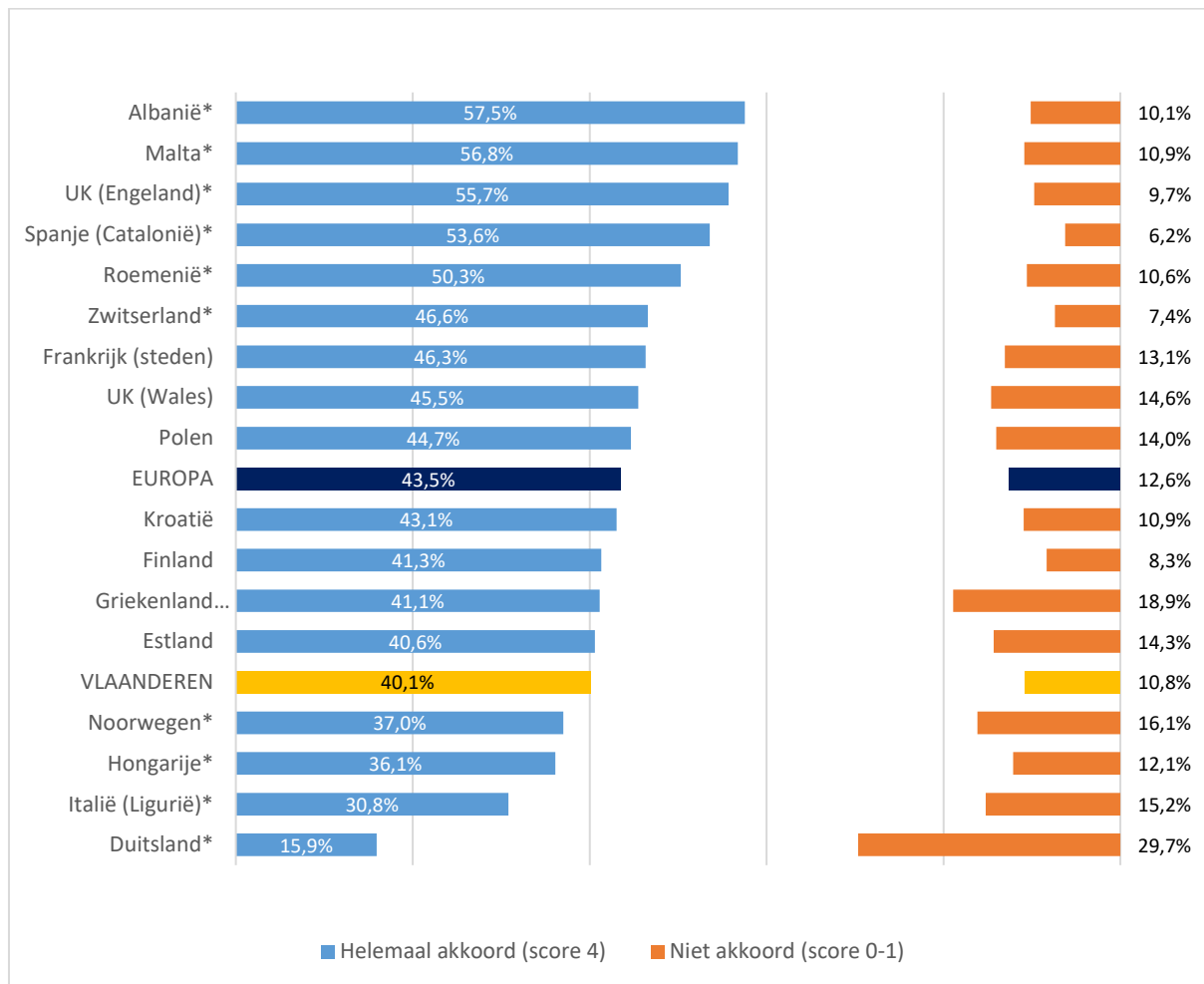
Figuur 27. Schoolbeleving (10- en 12-jarigen, n=36.009) (gemiddelde score op 10 en 95% betrouwbaarheidsinterval)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Aansluitend werden de 10- en 12-jarigen nog gevraagd naar de mate waarin ze daadwerkelijk betrokken worden bij beslissingen op school. Figuur 28 toont dat Vlaanderen, met 4 op 10 kinderen (40,1%) die helemaal akkoord gaan met deze stelling, aansluit bij het Europees gemiddelde (43,5%). Opmerkelijk is hoe dit gemiddelde naar beneden gehaald wordt door Duitsland, waarvan slechts 15,9% van de kinderen ervaart alle autonomie te krijgen in belangrijke persoonlijke keuzes, en zowat het dubbele (29,7%) dat dit niet of nauwelijks ervaart. Aan de top van de ranking vinden we echter ook vijf landen waarvan meer dan de helft van de kinderen (50,3% tot 57,5%) het gevoel heeft belangrijke keuzes te kunnen maken op school, namelijk Roemenië, Spanje, Engeland, Malta en Albanië.

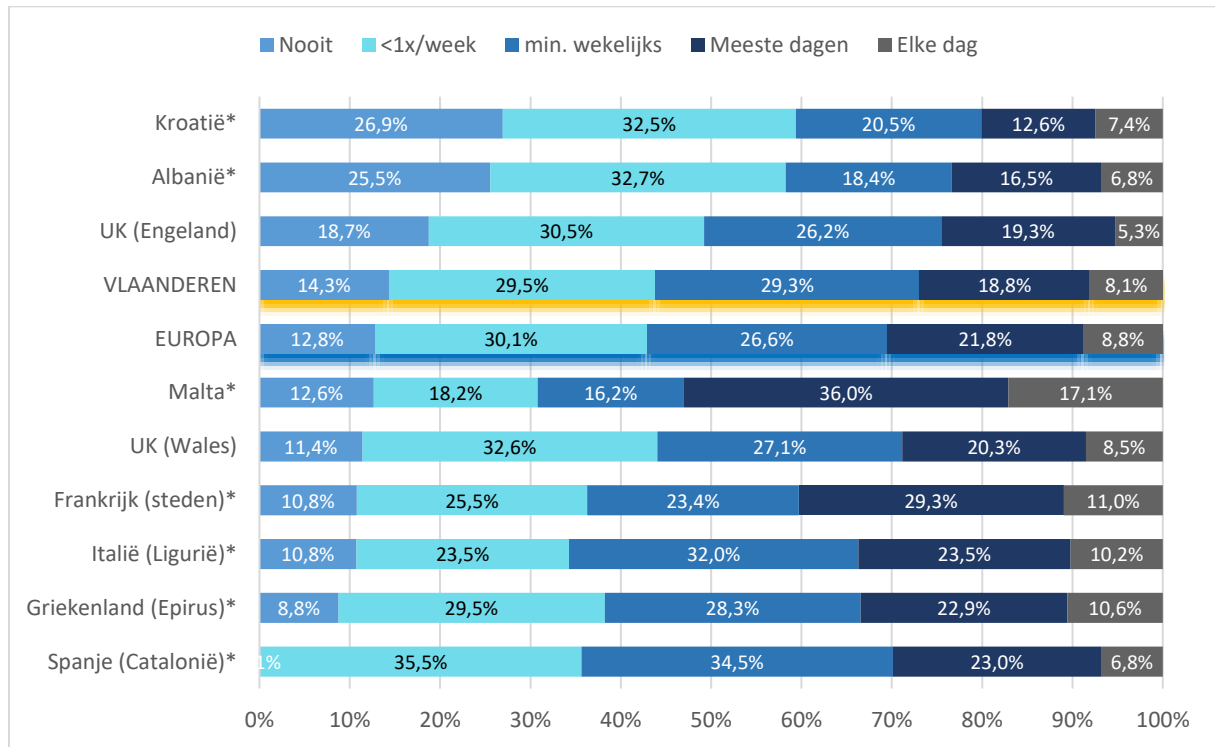
Figuur 28. Mate waarin akkoord met stelling 'Op school kan ik keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor mij' (10- en 12-jarigen, n=33.937) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Bij diezelfde leeftijdsgroep werd verder nog gepeild naar de frequentie van vechtpartijen tussen de kinderen op hun school. Daarbij werd expliciet vermeld dat het niet ging om vechten of schelden 'om te spelen'. Figuur 29 toont dat in Vlaanderen ongeveer 6 op 10 kinderen (59,8%) beweert dat dat er minder dan één keer per week tot wekelijks gevochten wordt, wat aanleunt bij het Europese gemiddelde (56,7%). Enkel Kroatië en Albanië doen het beduidend beter: in deze landen geeft bijvoorbeeld meer dan een kwart van de kinderen aan dat er nooit gevochten wordt op school, ten aanzien van 14,3% in Vlaanderen. In de Vlaamse lagere scholen lijkt het er echter heel wat vreedvoller aan te toe te gaan dan in landen als Frankrijk of Malta, waar respectievelijk 40,3% en 53,1% beweert dat er de meeste dagen tot elke dag gevochten wordt (t.a.v. 26,6% in Vlaanderen).

Figuur 29. Mate waarin er gevochten wordt tussen kinderen op school (10- en 12-jarigen, n=17.650) (%)

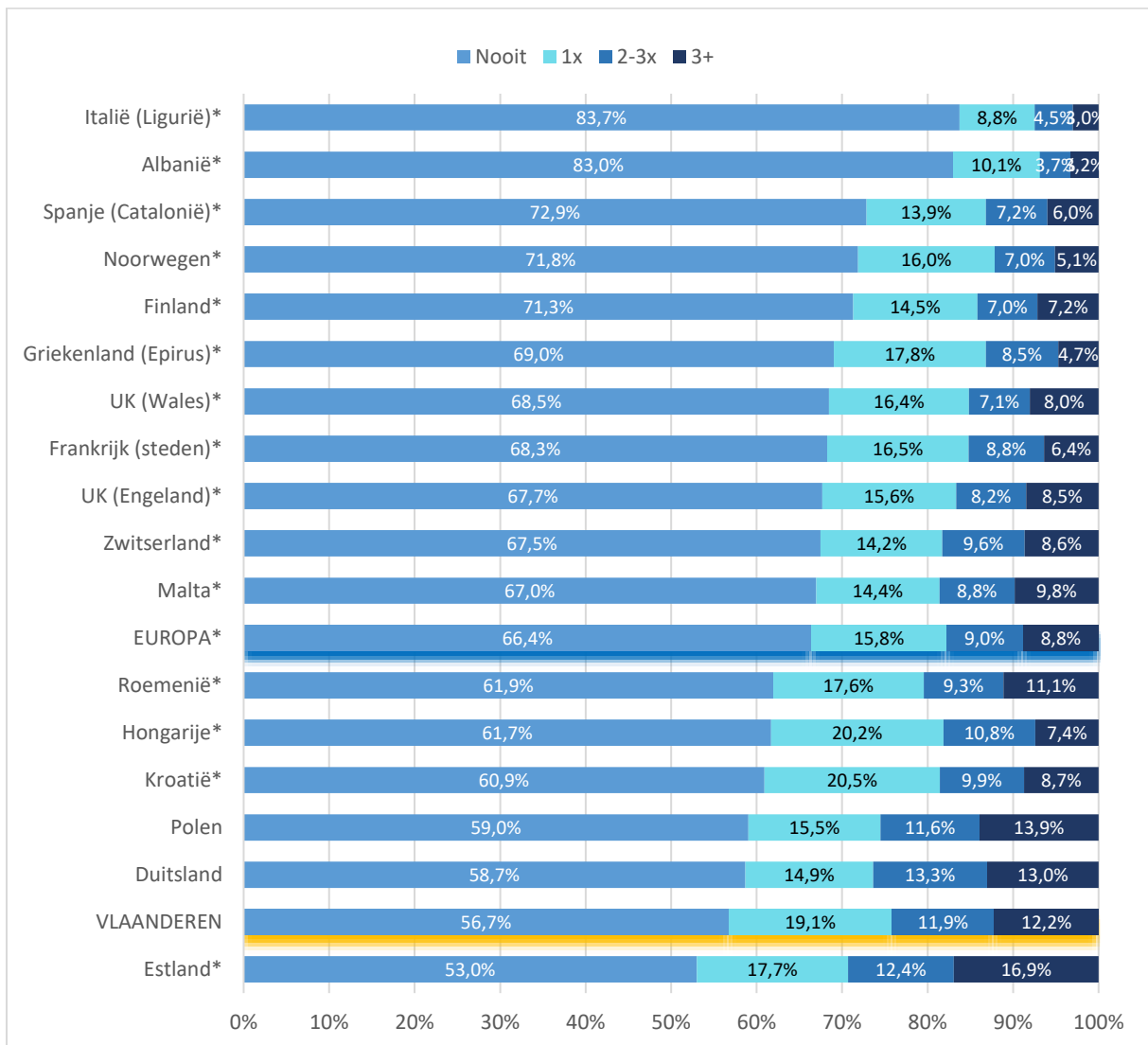
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

In dit kader werd verder aan alle leeftijdsgroepen gevraagd hoe vaak kinderen uit hun school hen de voorbije maand geslagen of geschopt hebben (Figuur 30), lelijke woorden tegen hen hebben gezegd (Figuur 31) en hen hebben uitgesloten (Figuur 32).

Als we focussen op het aandeel kinderen dat aangeeft nooit fysiek of verbaal te zijn aangevallen, doet Vlaanderen het ondermaats in vergelijking met Europa in zijn geheel. Meer bepaald geeft slechts een kleine meerderheid (56,7%) aan nooit te zijn geslagen of geschopt in de voorbije maand (t.a.v. 66% in Europa), waarmee onze regio enkel Estland achter zich laat (53%). Het gaat zelfs om een minderheid (44,3%) die geen lelijke woorden van schoolgenoten heeft moeten ondergaan (t.a.v. 52,9% voor Europa).

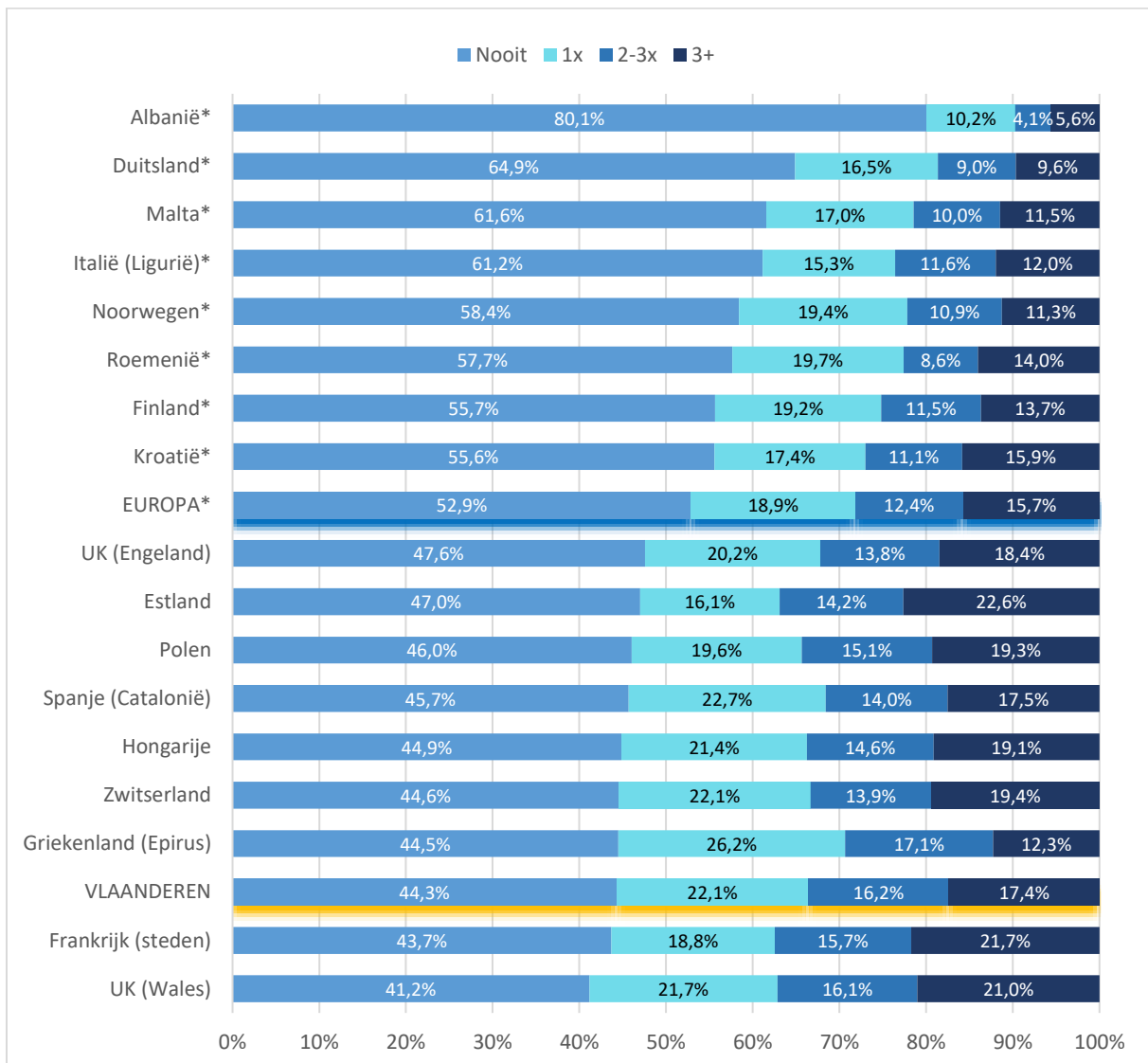
Enkel op vlak van uitsluiting is Vlaanderen niet de minste van de klas, gezien het met 60,5% kinderen die dit nooit ervaren hebben in de voorbije maand min of meer op gelijke hoogte staat met Europa (62,5% - echter sterk beïnvloed naar boven toe door Albanië, met 90,2%). Daarbij doen onze Vlaamse lagere scholieren het significant beter dan Estland (56,3%) en het Verenigd Koninkrijk (ca. 53%).

Figuur 30. Aantal keer dat men door kinderen uit de school tijdens de voorbije maand geslagen of geschopt werd (alle leeftijdsgroepen, n=44.893) (%)

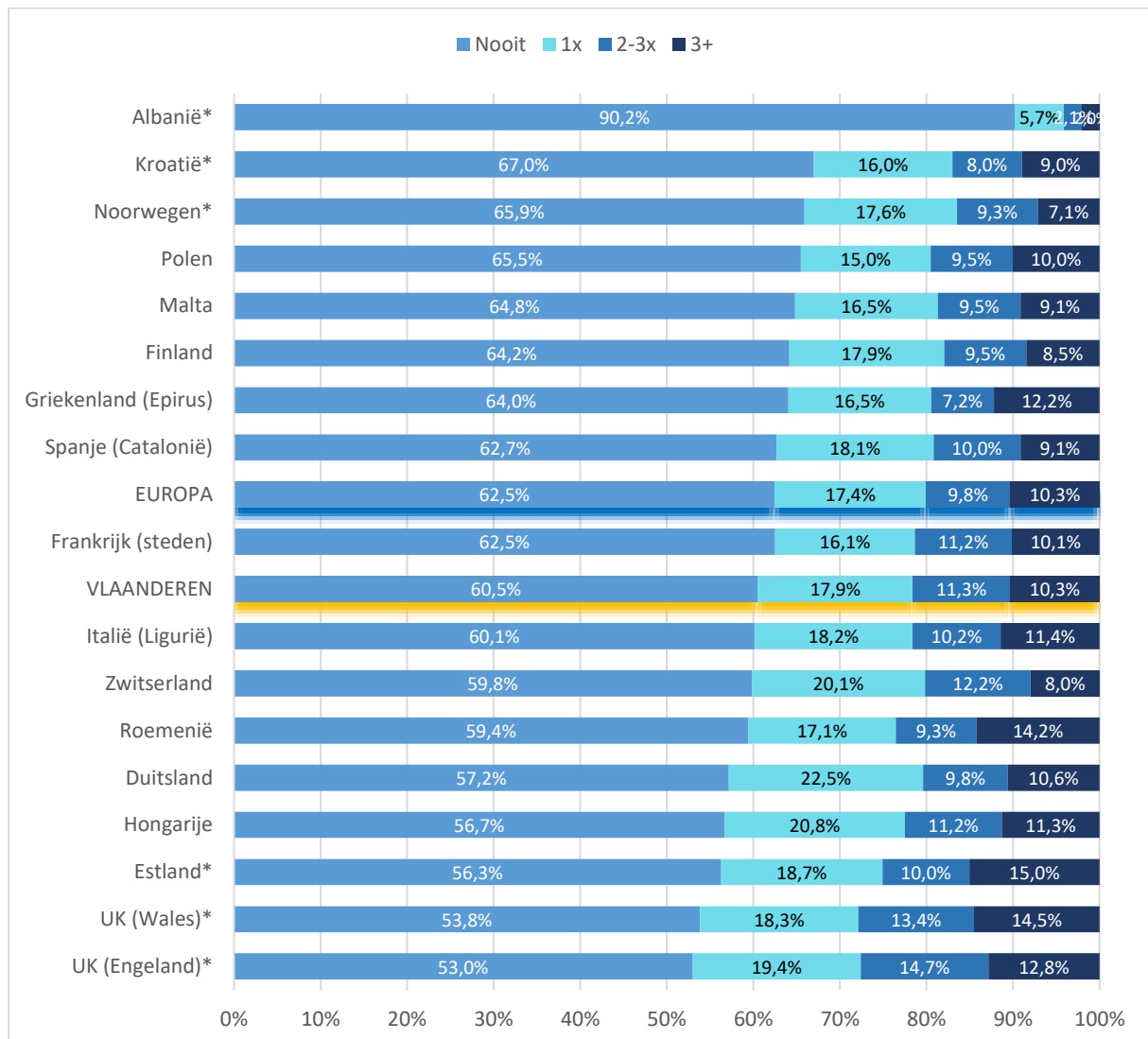
* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 31. Aantal keer tijdens de voorbije maand dat kinderen uit de school lelijke woorden tegen respondent gezegd hebben (alle leeftijdsgroepen, n=44.797) (%)

* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

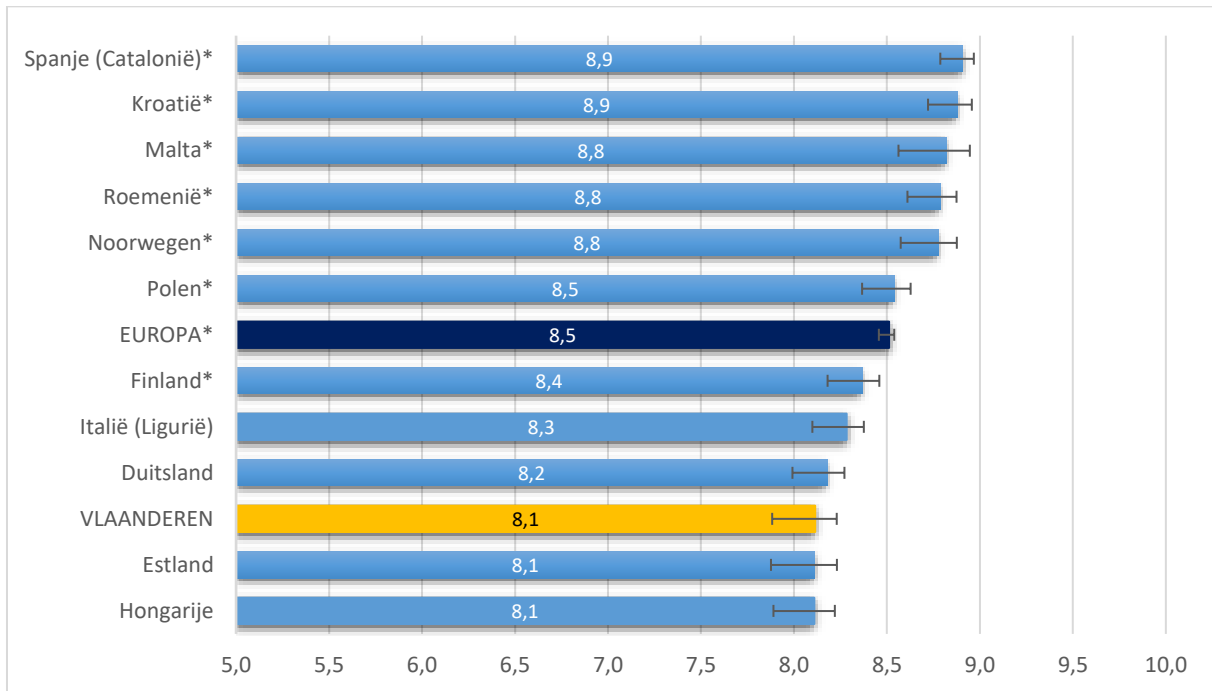
Figuur 32. Aantal keer door kinderen uit de school tijdens de voorbije maand uitgesloten (alle leeftijdsgroepen, n=44.107) (%)

* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

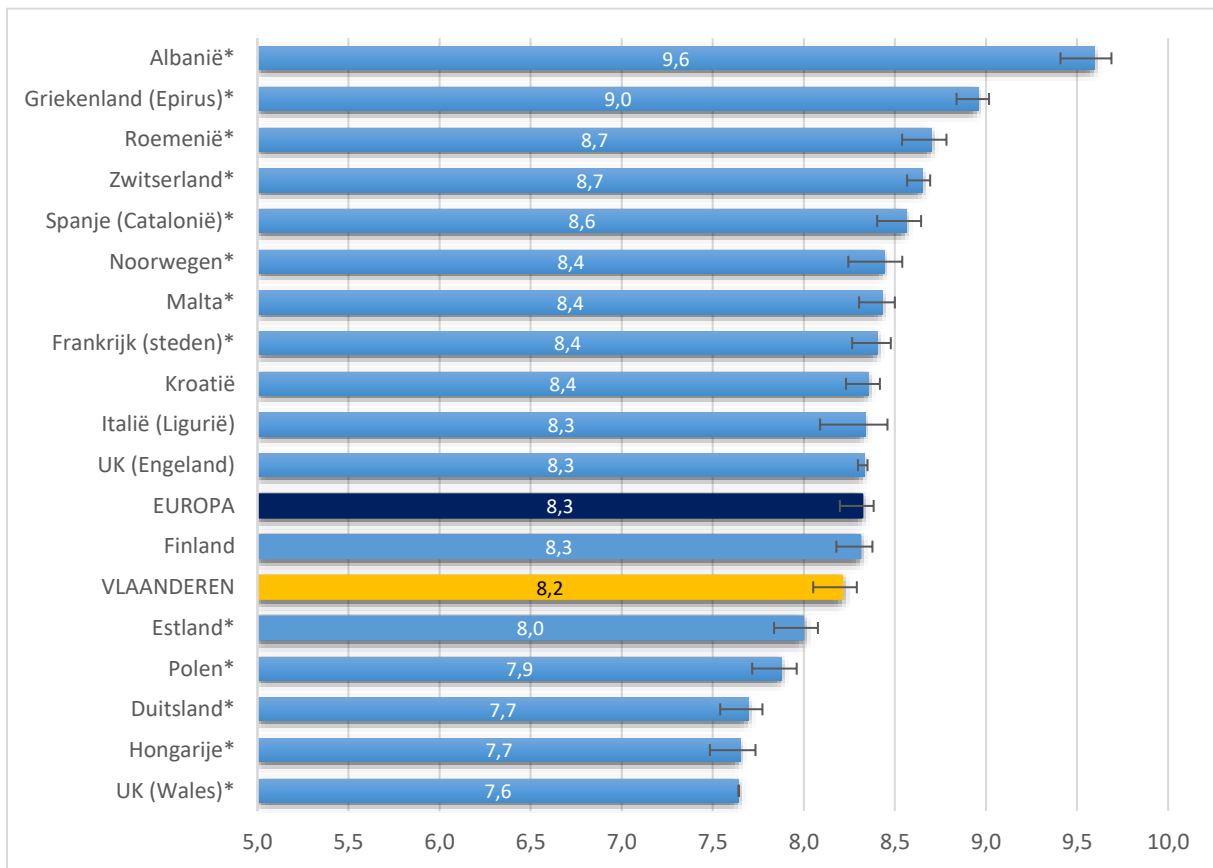
Tot slot werd de kinderen nog gevraagd hoe tevreden zij zijn met verschillende zaken op school, en meer bepaald met de dingen die ze er leren, de andere kinderen in hun klas, en hun leven als leerling op school in het algemeen. Met een gemiddelde score van 8,1 op 10 op deze somschaal voor de 8-jarige kinderen lijkt de tevredenheid groot in Vlaanderen, maar hoort onze regio toch bij de lagere van Europa (samen met Estland en Hongarije), en scoort ze significant lager dan het Europese gemiddelde van 8,5 op 10 (Figuur 33). De situatie is enigszins anders bij de 10- en 12-jarige kinderen (Figuur 34), waarbij Vlaanderen met 8,2 op 10 nauwelijks verschilt van het Europese gemiddelde (8,3 op 10 – wat echter sterk opgetrokken wordt door Griekenland en Albanië met opvallende scores van resp. 9 en 9,6 op 10), en het duidelijk meer tevreden leerlingen telt dan Duitsland, Hongarije (beiden 7,7) en Wales (7,6 op 10).

Figuur 33. Tevredenheid op school (8-jarigen, n=13.258) (gemiddelde score op 10 en 95% betrouwbaarheidsinterval)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

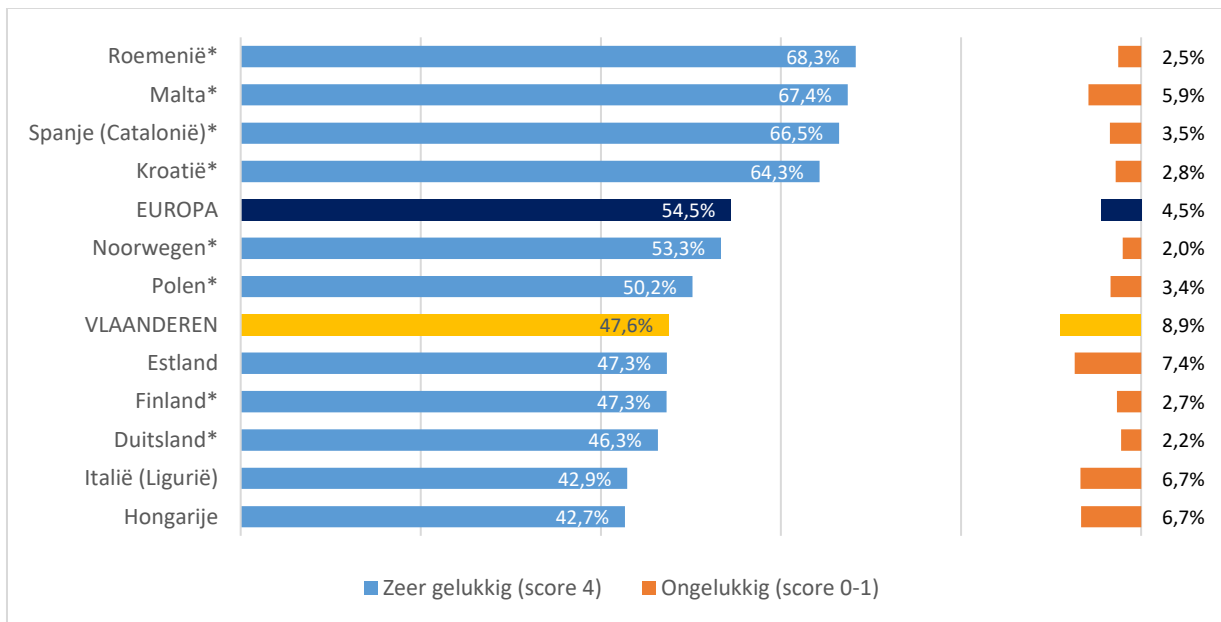
Figuur 34. Tevredenheid op school (10- en 12-jarigen, n=36.626) (gemiddelde score op 10 en 95% betrouwbaarheidsinterval)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

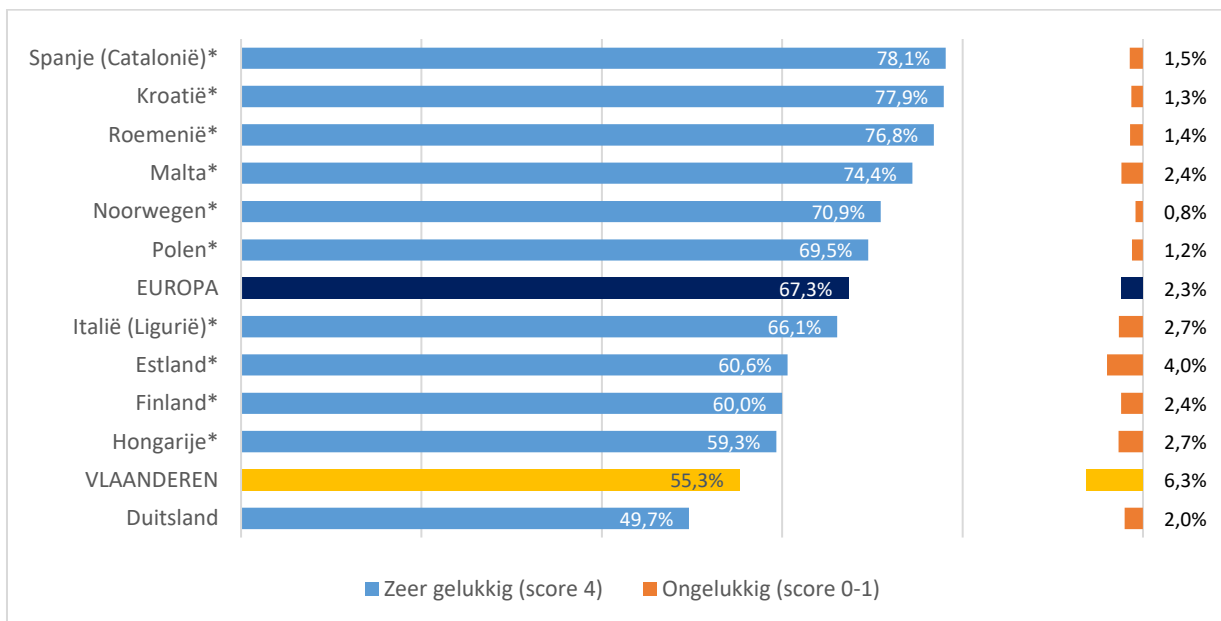
Op de volgende pagina's geven we voor de twee leeftijdsgroepen ook de resultaten voor de drie onderliggende items weer. Daaruit blijkt voor de 8-jarigen dat het percentage kinderen dat in Vlaanderen zeer gelukkig is met het leven op school alsook met de dingen die men leert op school lager ligt dan het Europese percentage. Vooral betreffende de dingen die men leert op school, zijn Vlaamse kinderen merkkelijk minder tevreden dan kinderen in andere Europese landen. Anders is het gesteld met de tevredenheid omtrent de klasgenoten, hier situeert Vlaanderen zich bij de beter scorende Europese landen. Bij de 10 en 12-jarige kinderen ligt het percentage heel tevreden kinderen voor elk van de drie onderliggende items lager dan het Europese percentage en zien we dat de gemiddelde score op tevredenheid significant lager ligt dan in heel wat andere Europese landen.

Figuur 35. Mate waarin men gelukkig is met het leven als leerling op school (8-jarigen, n=13.274) (%)

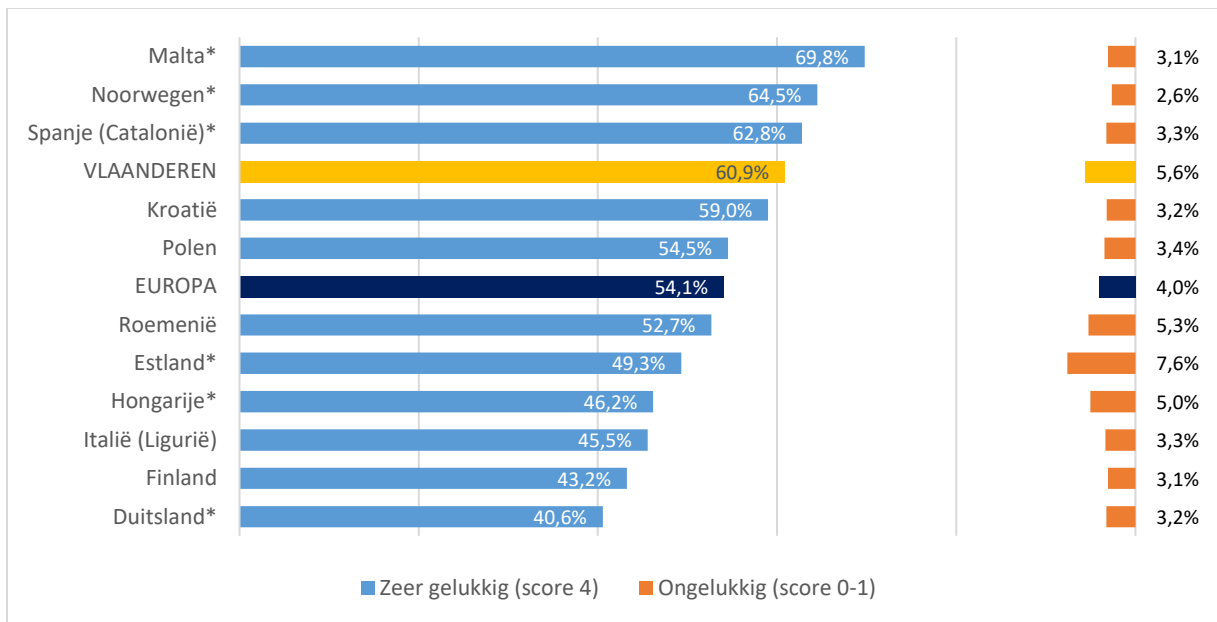
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 36. Tevredenheid met de dingen die je leert op school (8-jarigen, n=13.252) (%)

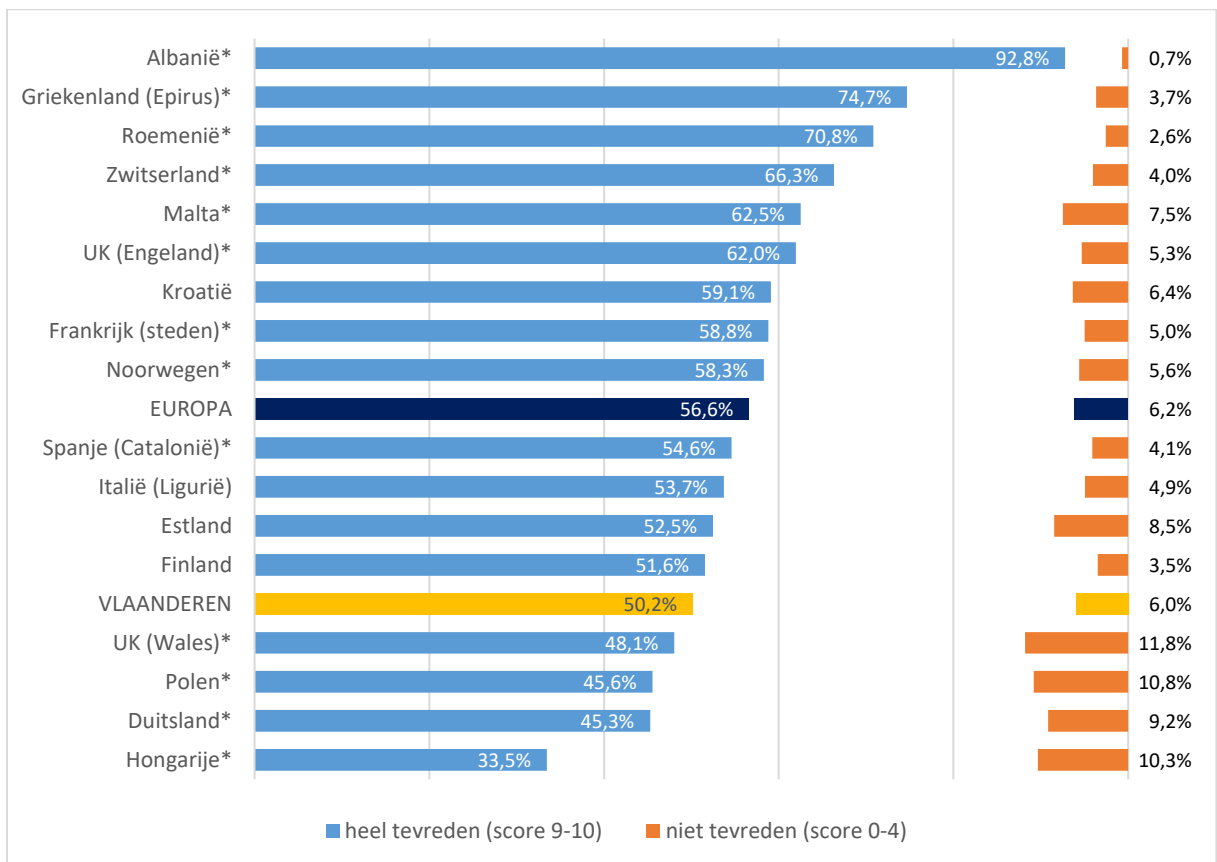
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 37. Tevredenheid met andere kinderen in jouw klas (8-jarigen, n=13.203) (%)

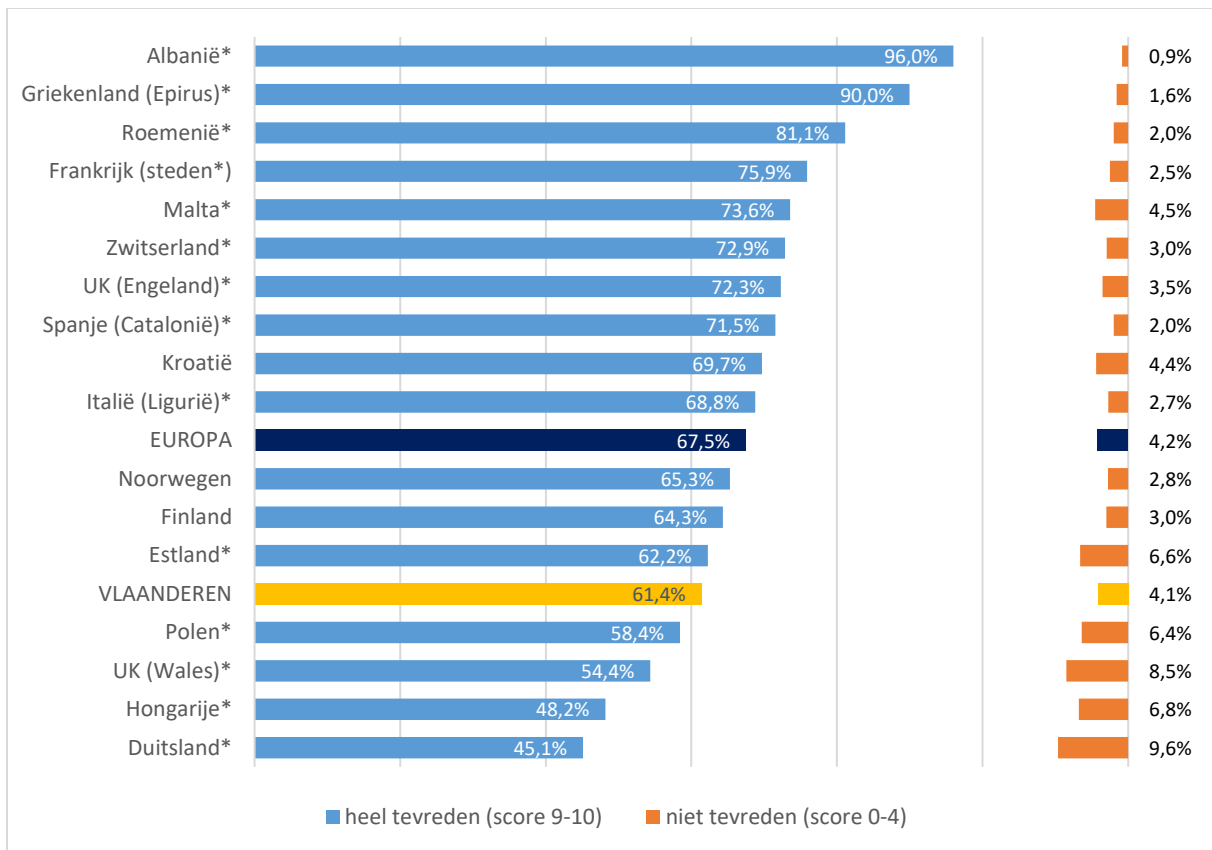
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 38. Tevredenheid met je leven als leerling op school (10- en 12-jarigen) (%) (n=36.638)

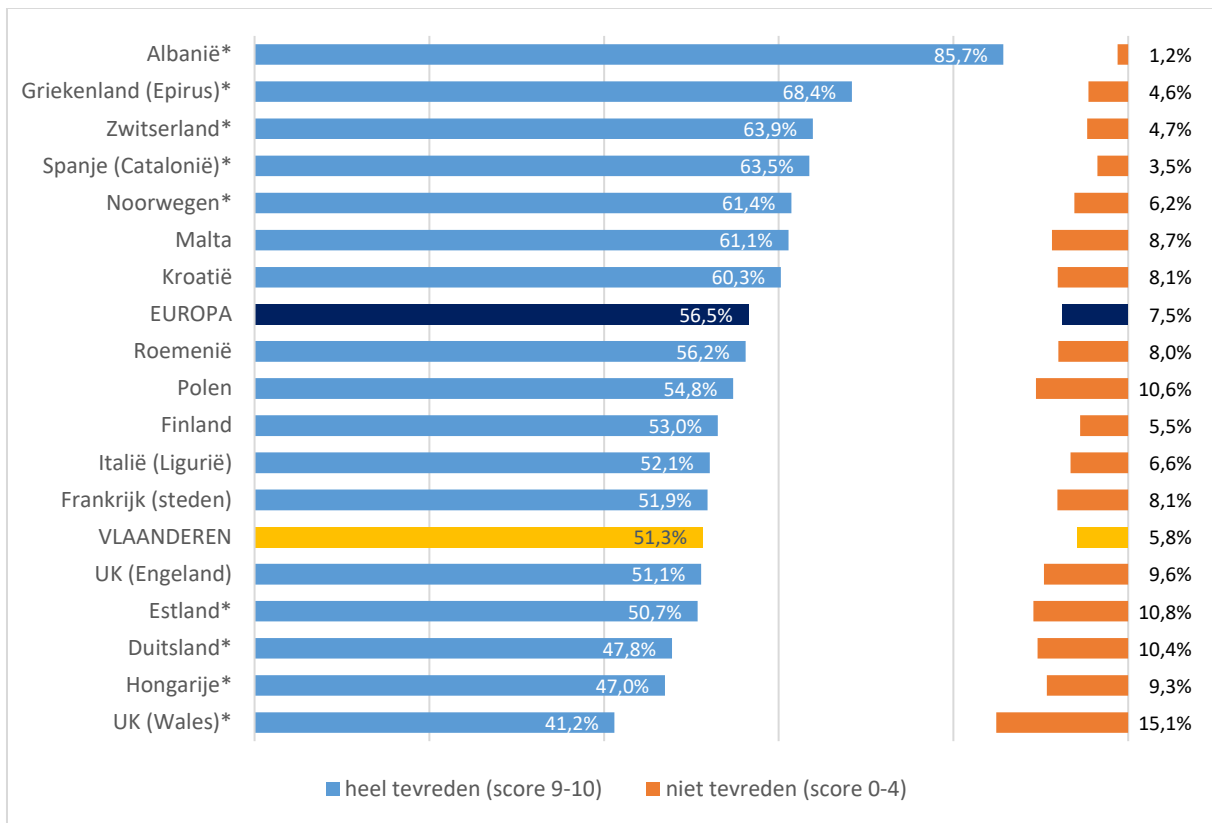
* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 39. Tevredenheid met de dingen die je leert op school (10- en 12-jarigen, n=36.582) (%)

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Figuur 40. Tevredenheid met andere kinderen in jouw klas (10- en 12-jarigen, n=36.421) (%)

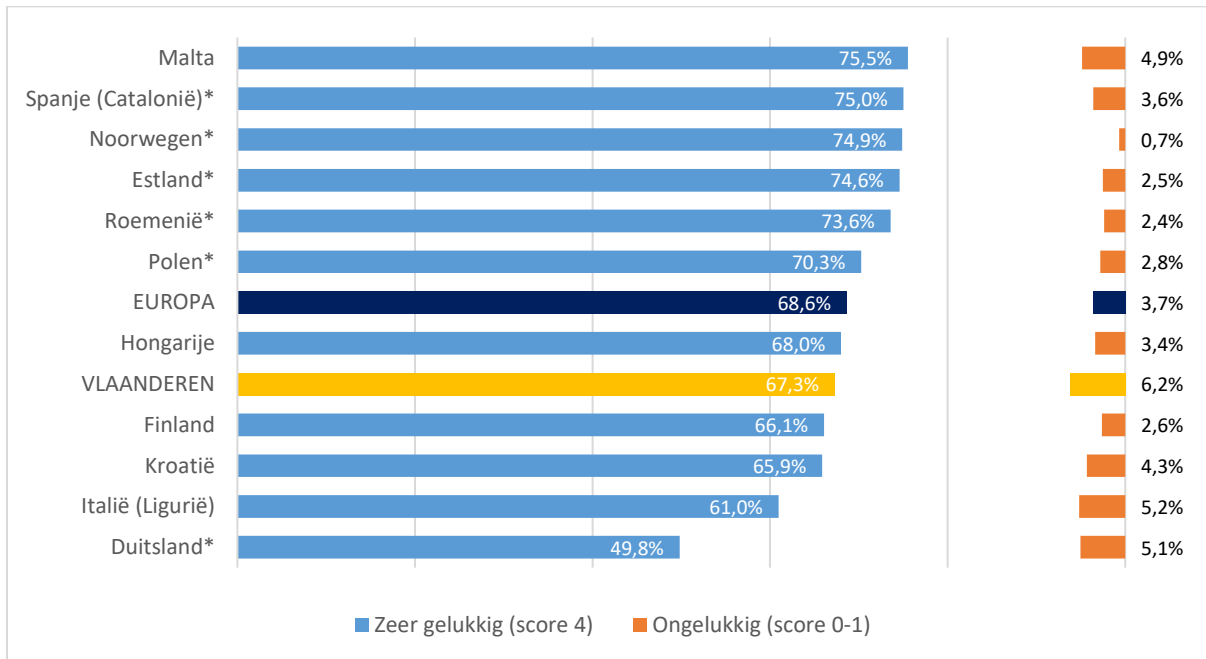

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 6: De buurt waarin jij woont

Uit figuur 41 blijkt dat 67,3% van de Vlaamse 8-jarigen gelukkig is met de buurt waarin zijn wonen, waarbij enkel Duitsland (49,8%) significant lager scoort. In vergelijking met het Europees gemiddelde (68,6%), scoort Vlaanderen iets lager.

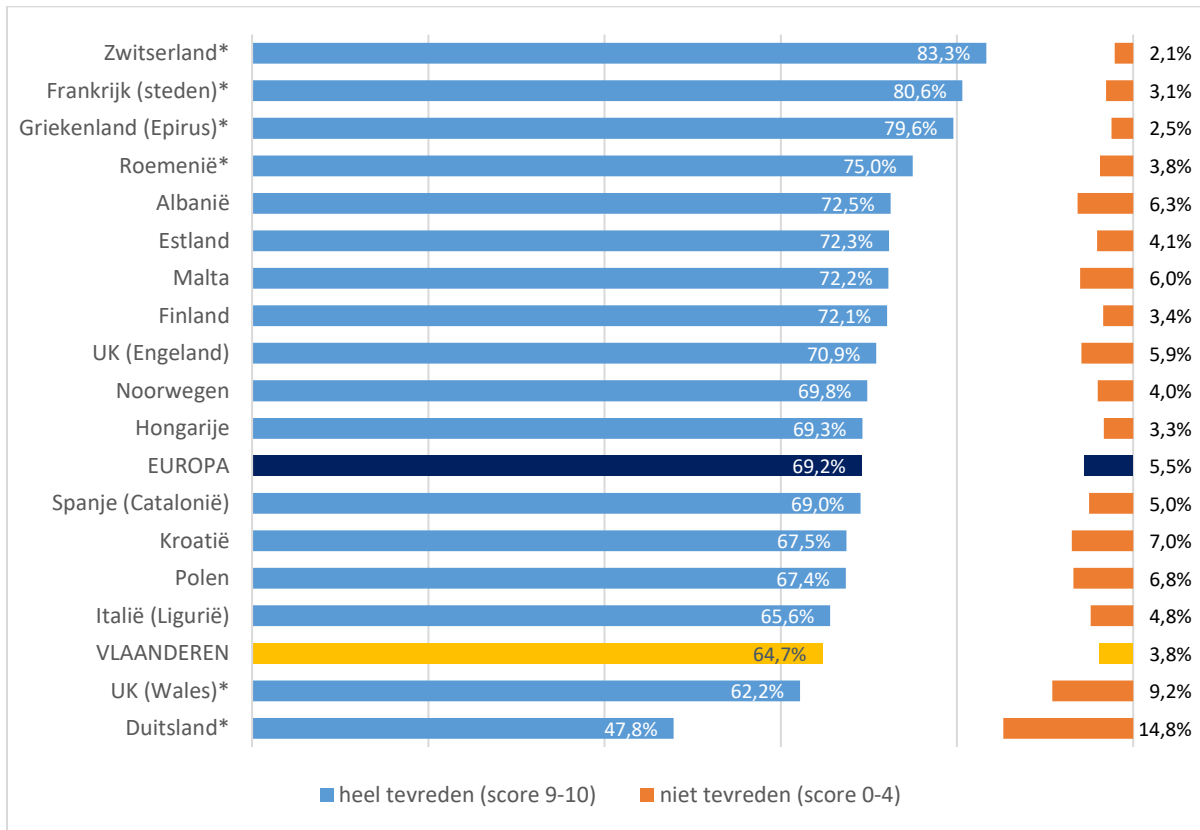
Figuur 41. Mate waarin men gelukkig is met de buurt waarin men woont (8-jarigen, n=13.256) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Aan de 10- en 12-jarigen wordt op een gelijkaardige manier gevraagd om aan te geven in welke mate zij tevreden zijn met de buurt waarin ze wonen. In figuur 42 is zichtbaar dat de meeste Europese landen hoger scoren dan Vlaanderen (64,7%), met uitzondering van Wales (62,2%) en Duitsland (47,8%). Daarnaast ligt het Europees gemiddelde (69,2%) opnieuw hoger ten opzichte van Vlaanderen.

Figuur 42. Mate waarin men tevreden is met de buurt waarin men woont (10- en 12-jarigen, n=35.870) (%)

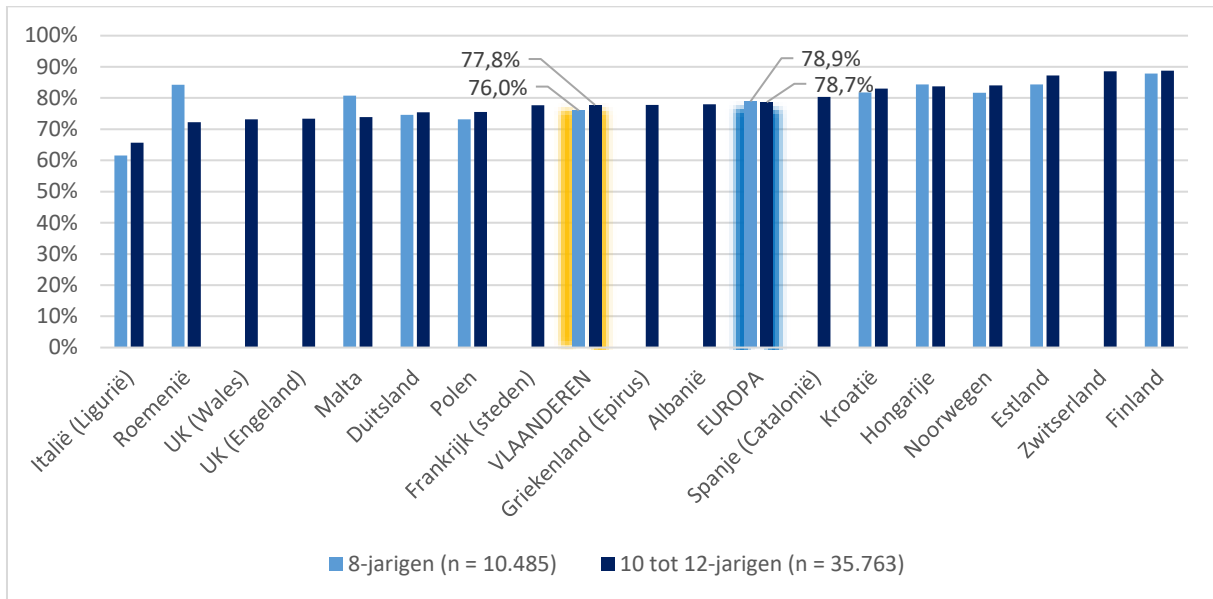

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Er werd aan de kinderen gevraagd in welke mate zij de buurt waarin ze wonen veilig vinden om te wandelen. Ze konden hierbij antwoorden op een 5-puntenschaal, gaande van “helemaal niet eens” tot “helemaal eens”. In figuur 43 is zichtbaar dat Vlaanderen hier een centrale plaats inneemt ten opzichte van andere Europese landen.⁸ Verder blijkt dat zowel 8-jarige als 10- en 12-jarige kinderen in Vlaanderen (respectievelijk 76,0% en 77,8%) zich iets minder veilig voelen in hun buurt in vergelijking met het Europees gemiddelde (respectievelijk 78,9% en 78,7%).

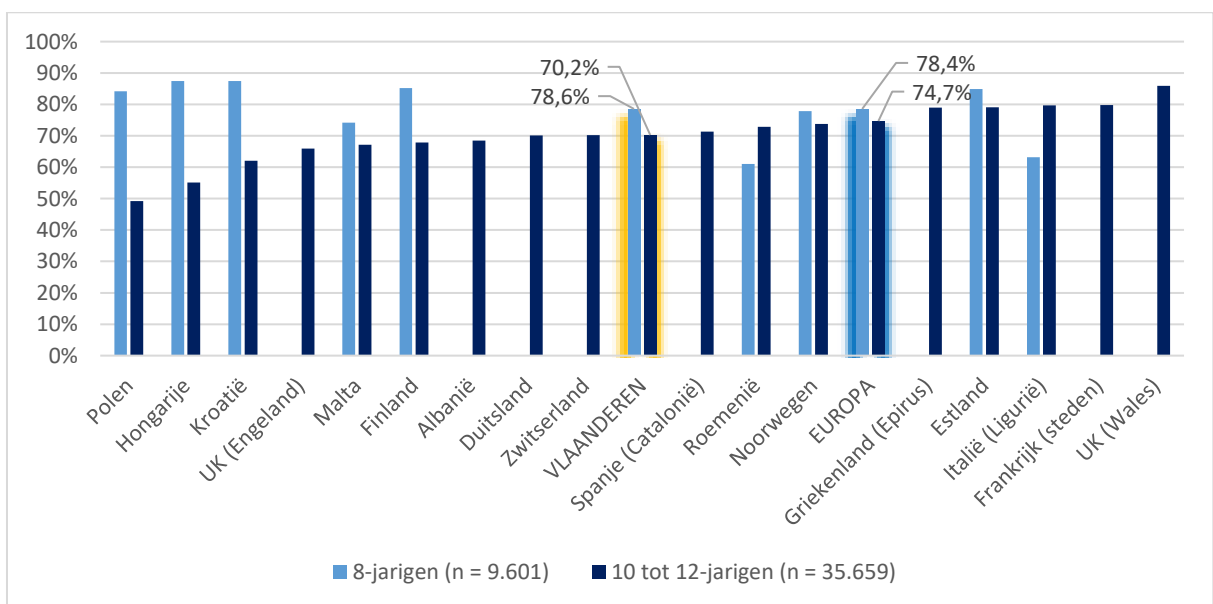
⁸ Deze vraag werd niet in alle landen opgenomen in de vragenlijst voor 8-jarigen. Dit is zichtbaar in de figuur door het ontbreken van gegevens bij de betreffende landen. Dit mag niet verward worden met de veronderstelling dat nul procent van de 8-jarigen uit die landen zich veilig voelt in zijn/haar buurt. Dezelfde redenering geldt voor de volgende vragen met betrekking tot de buurt.

Figuur 43. Veilige buurt om in te wandelen (percentage (helemaal) eens)

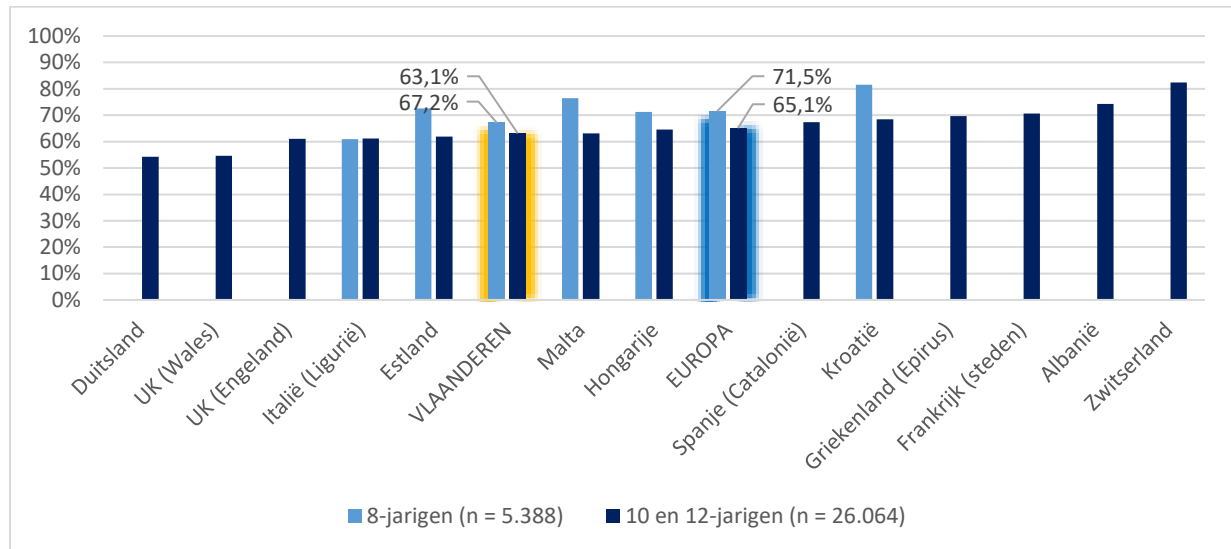
Verder werd aan de kinderen en jongeren gevraagd in welke mate er voldoende plaats is in de buurt waar ze kunnen spelen of een leuke tijd hebben. De resultaten worden weergegeven in figuur 44, waaruit blijkt dat Vlaanderen opnieuw een centrale plaats inneemt ten opzichte van andere Europese landen, wat de 10- tot 12-jarigen betreft (70,2%). Kinderen van 10 en 12 jaar oud geven echter iets minder aan dat er voldoende plaats is in hun buurt om te spelen of een leuke tijd te hebben in vergelijking met het Europees gemiddelde (74,7%). Daarentegen is het percentage van 8-jarigen (78,6%) die aangeven dat er voldoende plaats is, ongeveer gelijk aan het Europees gemiddelde (78,4%).

Figuur 44. Voldoende plaats in de buurt waar kinderen kunnen spelen of een leuke tijd kunnen hebben (percentage (helemaal) eens)

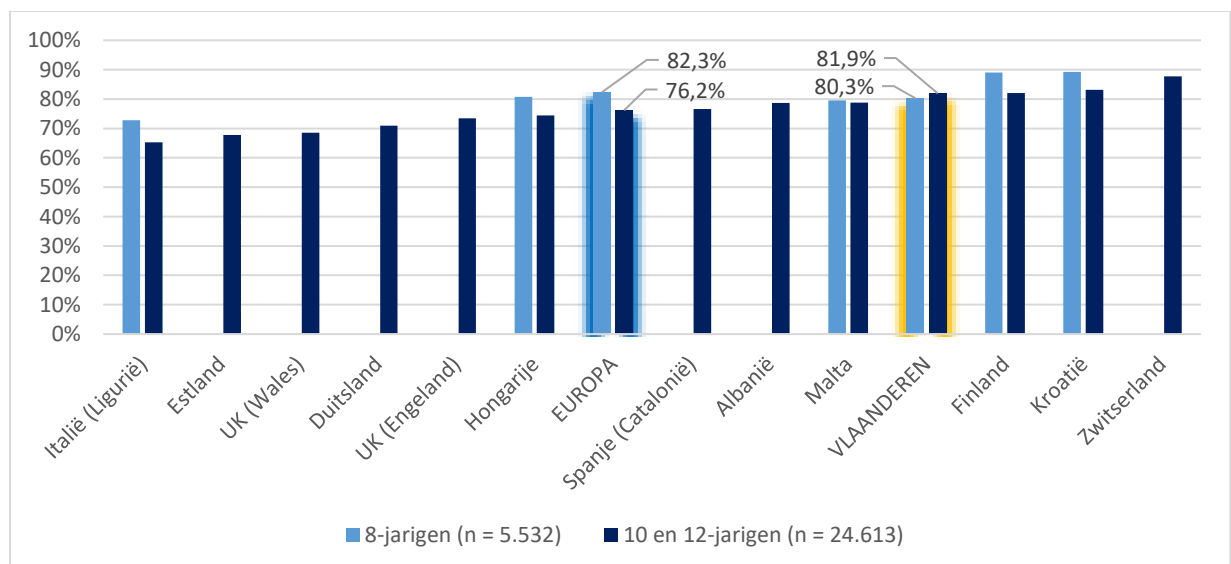
Vervolgens werd aan de kinderen en jongeren gevraagd in welke mate volwassenen uit de buurt hulp zouden bieden wanneer een kind een probleem heeft (Figuur 45). Voor zowel 8-jarigen als 10- en 12-jarigen, gaven iets minder Vlaamse kinderen (respectievelijk 67,2% en 63,1%) aan (helemaal) eens te zijn in vergelijking met het Europees gemiddelde (respectievelijk 71,5% en 65,1%).

Figuur 45. Volwassenen uit de buurt zouden helpen wanneer een kind een probleem heeft (percentage (helemaal) eens)

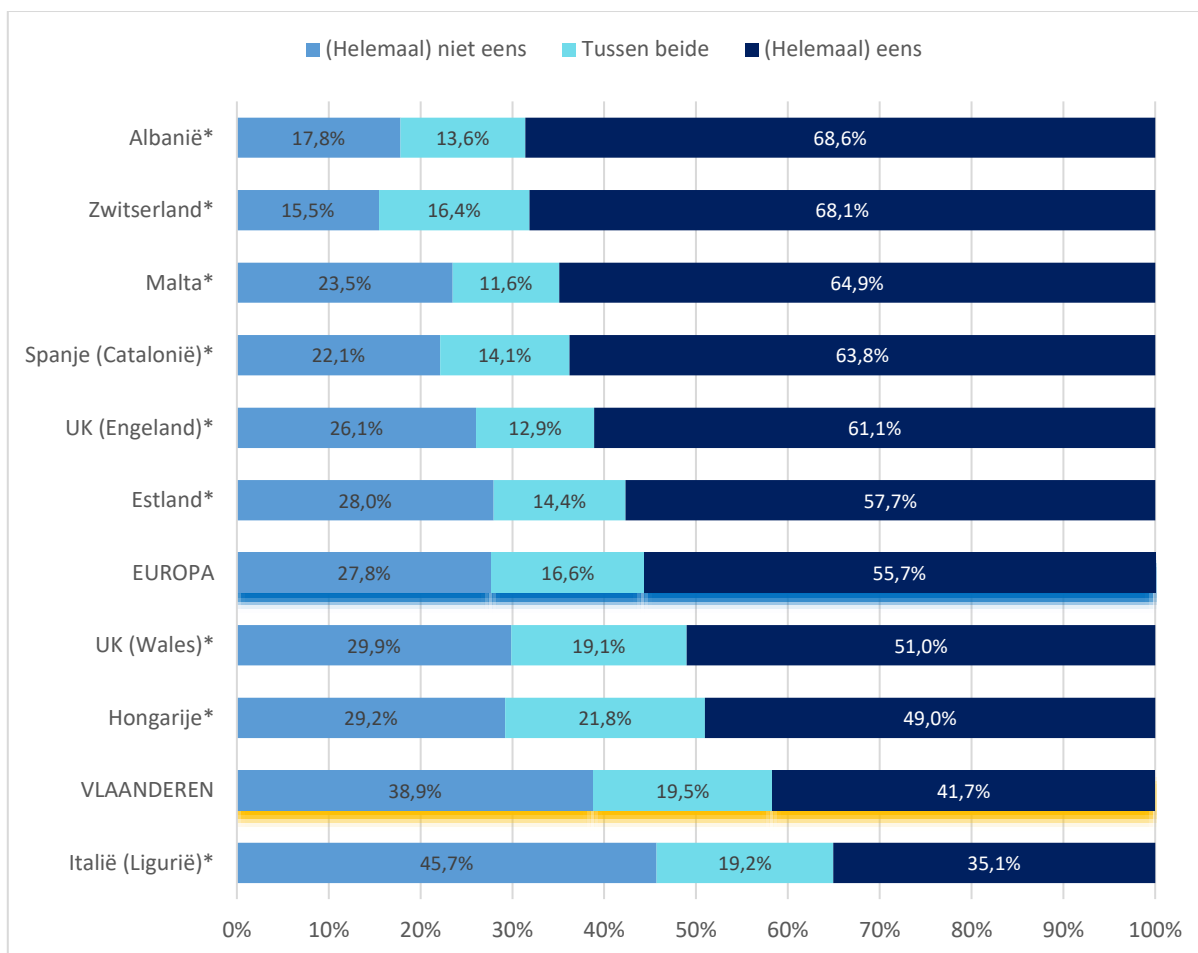
Uit figuur 46 blijkt dat ongeveer vier vijfde van de Vlaamse 8-jarigen (80,3%) het (helemaal) eens is met de stelling dat volwassenen uit de buurt waarin ze wonen vriendelijk zijn tegen kinderen. Dit is iets minder dan het Europees gemiddelde (82,3%). Daarentegen ligt dit percentage in Vlaanderen hoger bij de 10- tot 12-jarigen (81,9%) ten opzichte van het Europees gemiddelde (76,2%).

Figuur 46. Volwassenen uit de buurt zijn vriendelijk tegen kinderen (percentage (helemaal) eens)

De vraag naar de mate waarin kinderen de kans hebben om deel te nemen aan beslissingen in de buurt waar ze wonen, werd uitsluitend gesteld aan 10- en 12-jarigen. Uit figuur 47 blijkt dat minder dan de helft van de kinderen en jongeren in Vlaanderen de kans hebben om mee beslissingen te nemen, terwijl dit in Albanië en Zwitserland bijna zeven op de tien kinderen bedraagt. Enkel Italië scoort significant lager (35,1%) dan Vlaanderen.

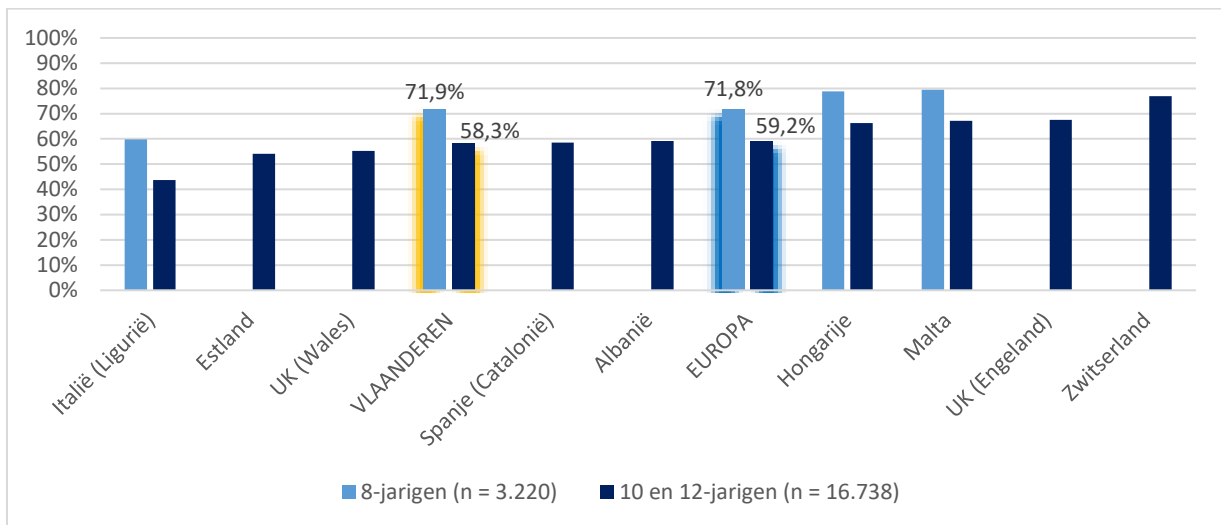
Figuur 47. Mate waarin men de kans heeft om deel te nemen aan beslissingen in de buurt waar men woont (10- en 12-jarigen, n=16.641)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

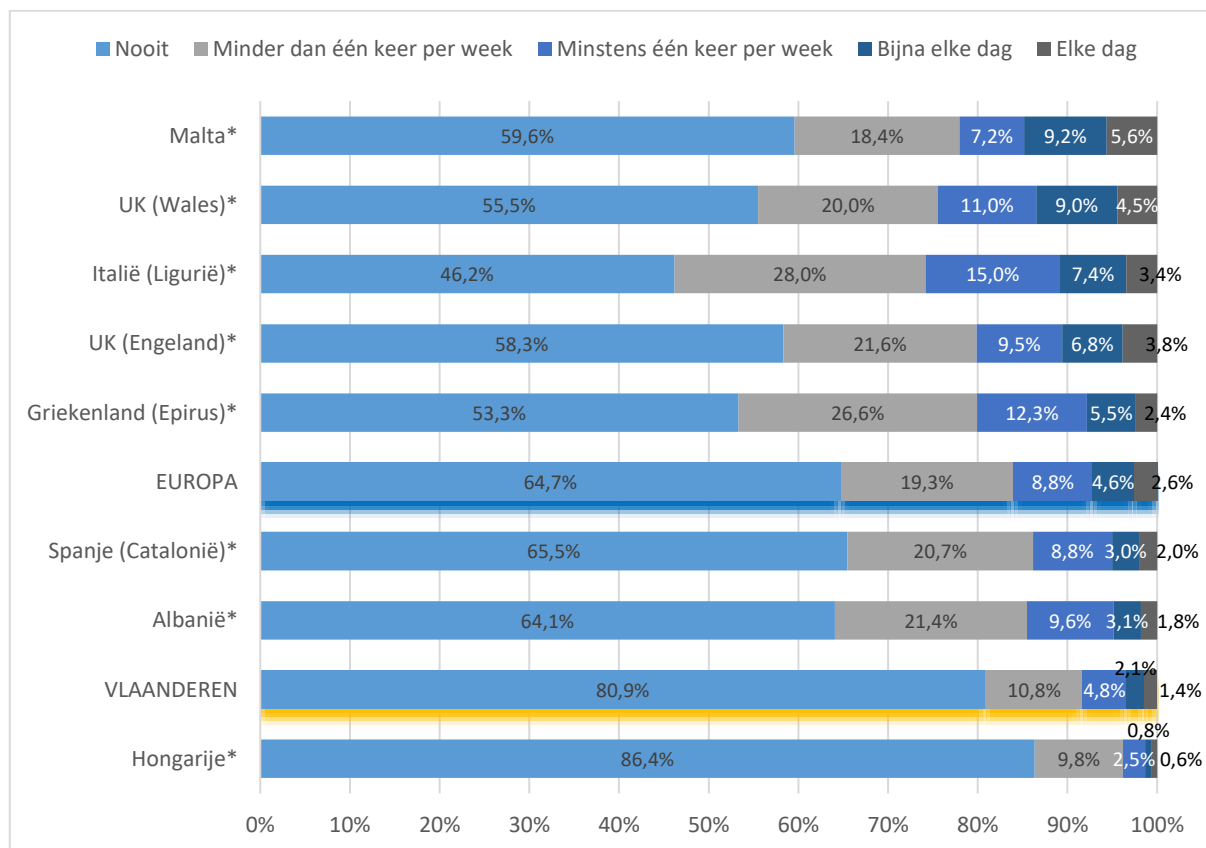
De vraag naar de mate waarin volwassenen uit de buurt naar kinderen luisteren en hen serieus nemen, werd wel in verschillende landen bij beide leeftijdscategorieën bevroegd. De resultaten worden weergegeven in figuur 48. Hieruit blijkt dat ongeveer drie op vijf Vlaamse kinderen van 10 en 12 jaar (58,3%) aangeeft (helemaal) eens te zijn, wat ongeveer evenveel is als het Europees gemiddelde (59,2%). Voor de 8-jarigen geldt eveneens dat het verschil tussen de respons van Vlaamse kinderen en het Europees gemiddelde miniem is (respectievelijk 71,9% en 71,8%).

Figuur 48. Instemming met de stelling 'Volwassenen uit de buurt luisteren naar kinderen en nemen hen serieus' (percentage (helemaal) eens)

Tot slot werd aan de 10- en 12-jarigen gevraagd in welke mate er gevochten wordt in de buurt waarin ze wonen. In figuur 49 is zichtbaar dat in alle Europese landen minder dan 15% van de kinderen aangeeft dat er (bijna) elke dag gevochten wordt. Daarbij geven meer dan vier op vijf kinderen in Vlaanderen (80,9%) en Hongarije (86,4%) aan dat er nooit gevochten wordt in hun buurt. De percentages in de andere Europese landen liggen significant lager.

Figuur 49. Mate waarin er gevochten wordt in de buurt waar de kinderen wonen (10- en 12-jarigen, n=14.961)

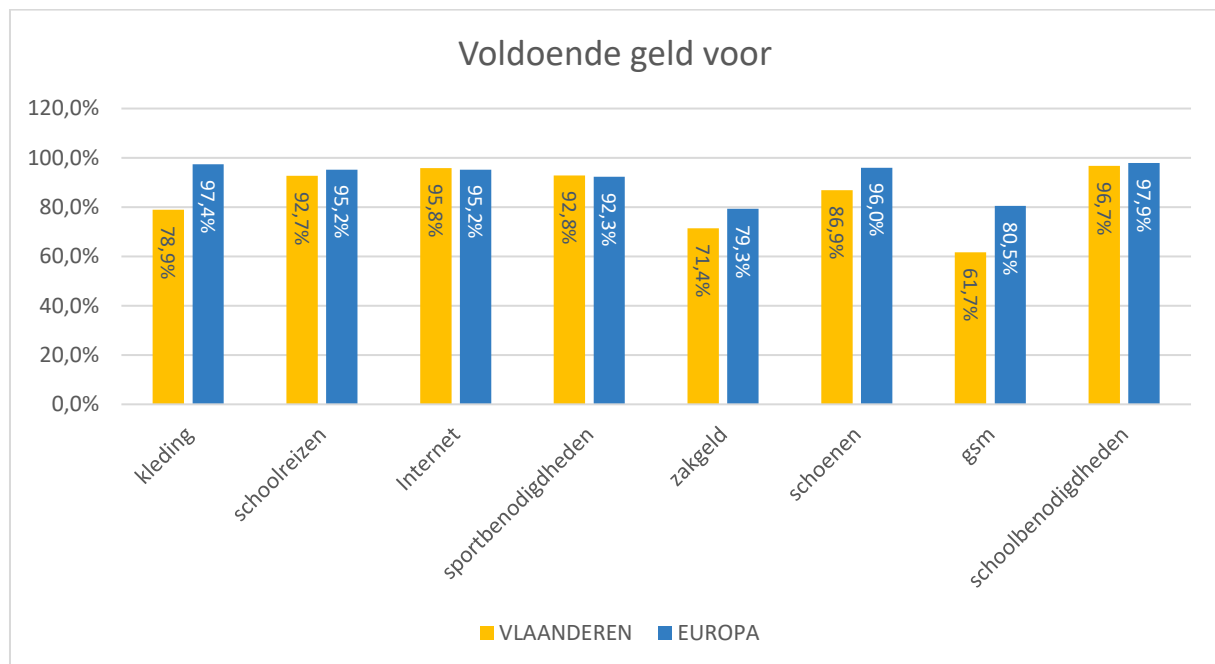
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 7: Geld en de dingen die je hebt

Ondanks het spreekwoordelijke “geld maakt niet gelukkig”, worden voldoende financiële en materiële middelen toch vaak als een voorwaarde gezien voor geluk en welbevinden. In de vragenlijst werd daarom ook ingegaan op materiële zaken. Er werd daarbij zowel gepeild naar feitelijke zaken – heb je bepaalde zaken, doe je bepaalde dingen – als naar evaluaties van de eigen situatie – ben je tevreden, maak je je zorgen. Het gaat daarbij echter steeds om de door kinderen zelf ervaren en gerapporteerde situatie. Het is mogelijk dat deze niet volledig overeenstemt met de reële situatie.

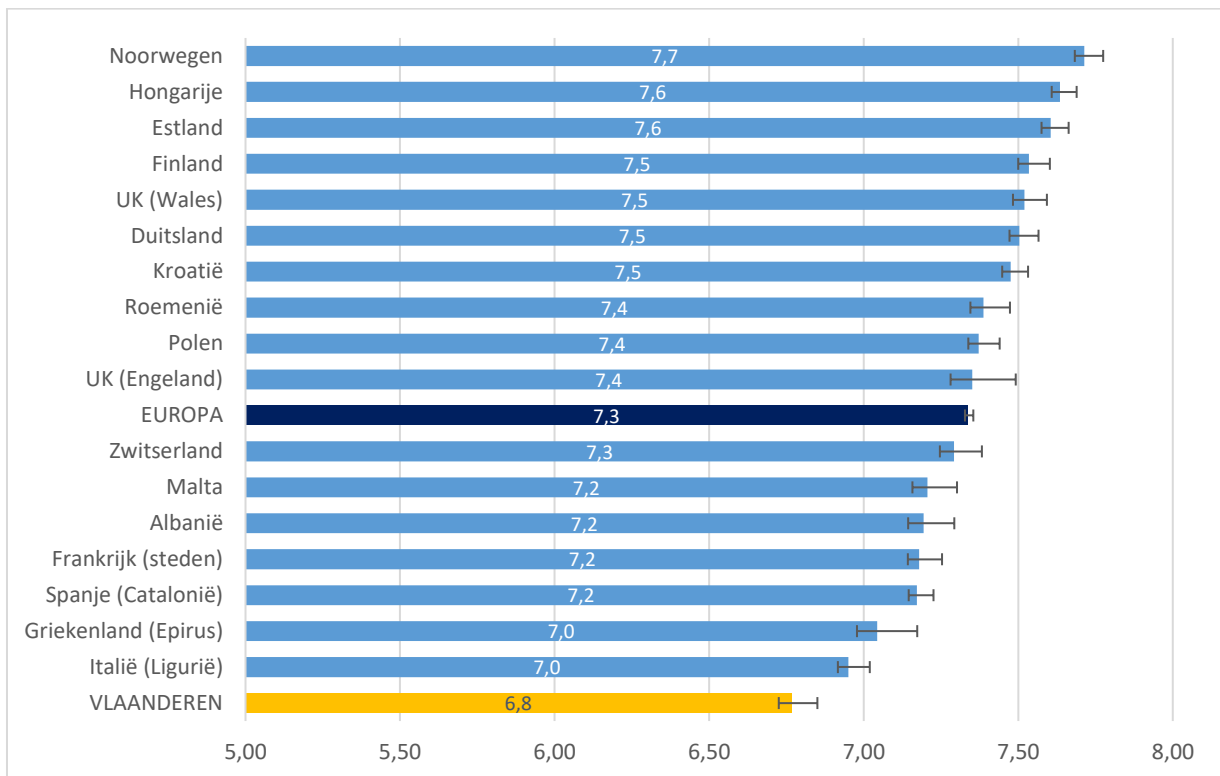
Ten eerste werd gepeild naar de feitelijke situatie door kinderen te vragen welke materiële zaken zij al dan niet hebben. Het gaat over zaken die vrij dicht bij de leefwereld van kinderen liggen zoals materiaal voor school, zakgeld, sportbenodigdheden, enz. In het algemeen geven kinderen zowel in Vlaanderen als in Europa aan in grote mate over elk van de 8 goederen te beschikken (figuur 50). Nagenoeg iedereen geeft over voldoende geld te beschikken voor schoolreizen, schoolbenodigdheden, internet en sportbenodigdheden. Vlaanderen verschilt op dat vlak nauwelijks van het Europees gemiddelde. Verschillen zijn er wel voor het hebben van geld voor gsm, kleding en zakgeld. Daarbij scoort Vlaanderen steeds lager, in twee gevallen bij de 20 procentpunten, dan het Europees gemiddelde.

Figuur 50. Percentage kinderen dat over voldoende geld beschikt voor ... (alle leeftijdsgroepen, n=47.160 - 47.593) (%)

Op basis van de 8 items kan een index gemaakt worden die een globale inschatting geeft van de mate waarin kinderen het gevoel hebben dat er voldoende geld is voor vaak gekochte producten. Indien we de verschillen naar afzonderlijke landen uitzetten, blijkt Vlaanderen van alle landen het laagst te scoren (Figuur 51). Dat betekent lager dan Griekenland, Spanje en Italië. De landen die het hoogst scoren op deze index zijn overwegend Scandinavische landen (Noorwegen, Estland, Finland).

Figuur 51. Aantal zaken waarvoor het gezin over voldoende geld beschikt (alle leeftijdsgroepen, n=47.643) (gemiddelde score, 0-8)

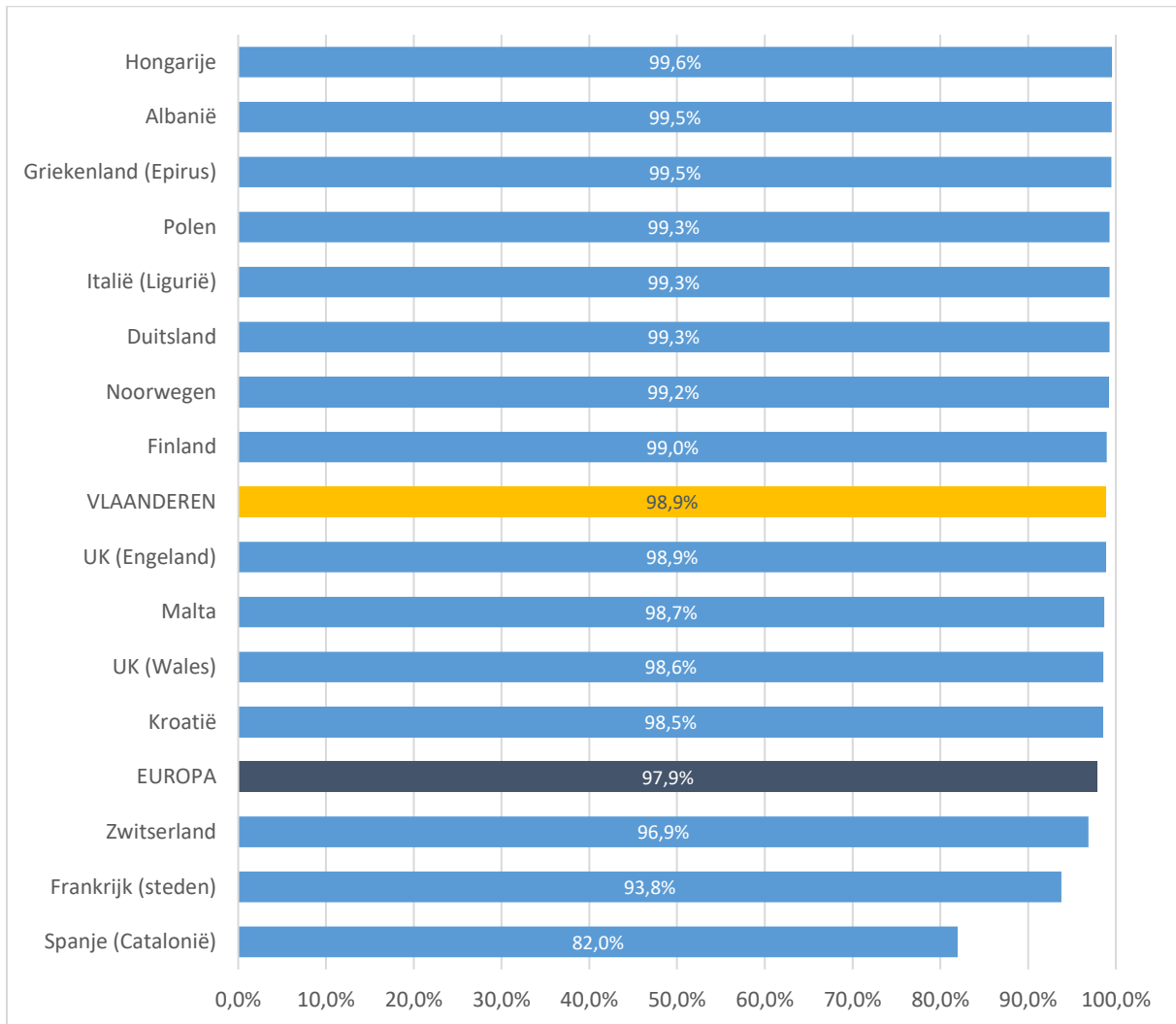

* Gemiddelde score op schaal (0-8) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Naast voorgaande materiële zaken die nauw aansluiten bij de leefwereld van kinderen, bevatte de vragenlijst voor de 10- en 12-jarigen ook een aantal kenmerken die in algemeen armoedeonderzoek bij volwassenen heel vaak gebruikt worden (o.a. het hebben van een wasmachine, toegang tot een computer hebben, op reis kunnen gaan, over een wagen beschikken). Een aantal van die kenmerken werd slechts in een beperkt aantal landen opgenomen. We tonen hieronder de frequenties voor die items die in een voldoende aantal landen werden bevraagd, namelijk. het hebben van een wasmachine, toegang tot een computer hebben en op reis (kunnen) gaan.

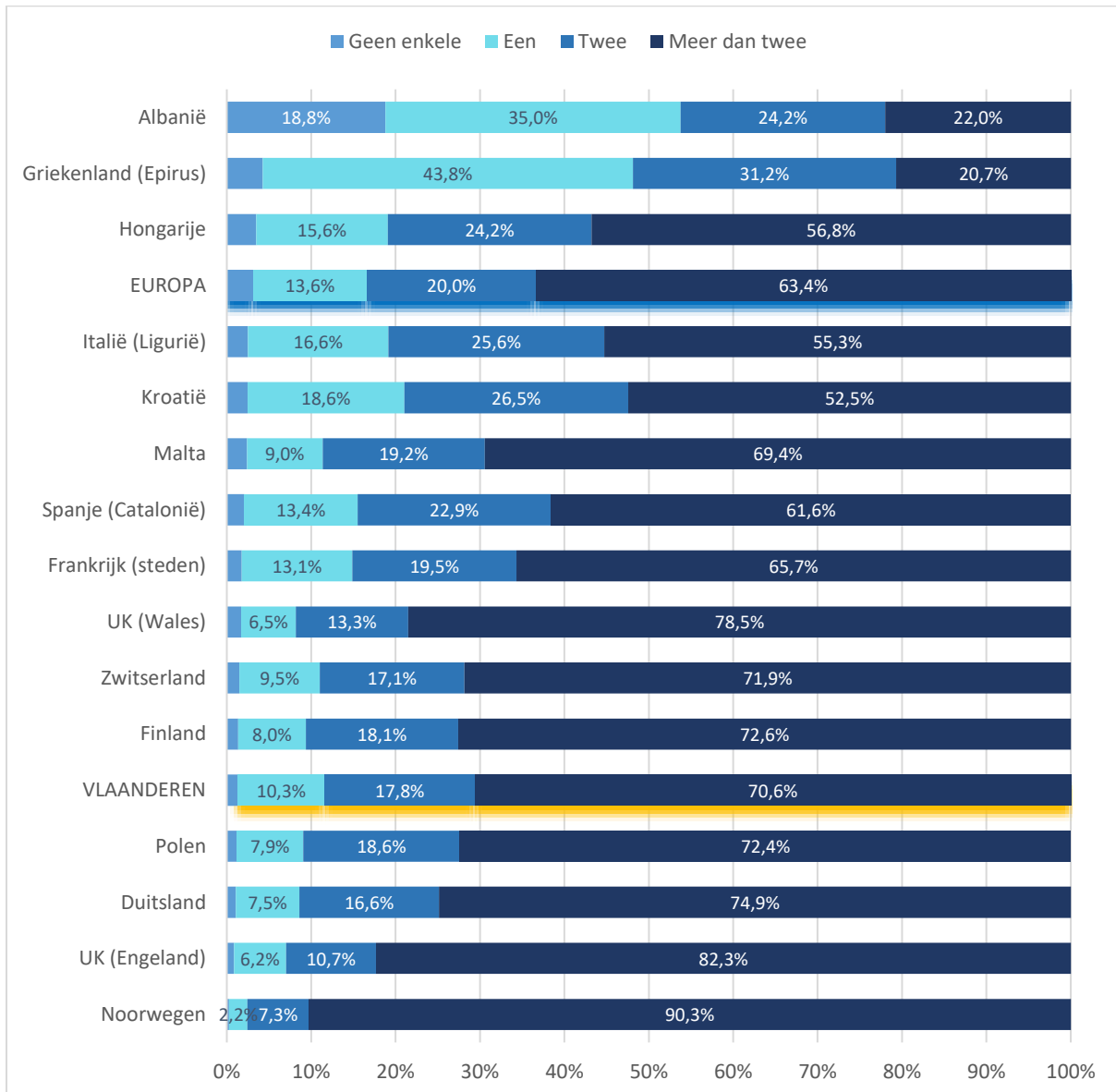
Nagenoeg alle Vlaamse kinderen (98,9%) geven aan thuis een wasmachine te hebben. De internationale verschillen zijn op dat vlak erg beperkt.

Figuur 52. Percentage waar men thuis een wasmachine heeft (10- en 12-jarigen, n=28.944) (%)

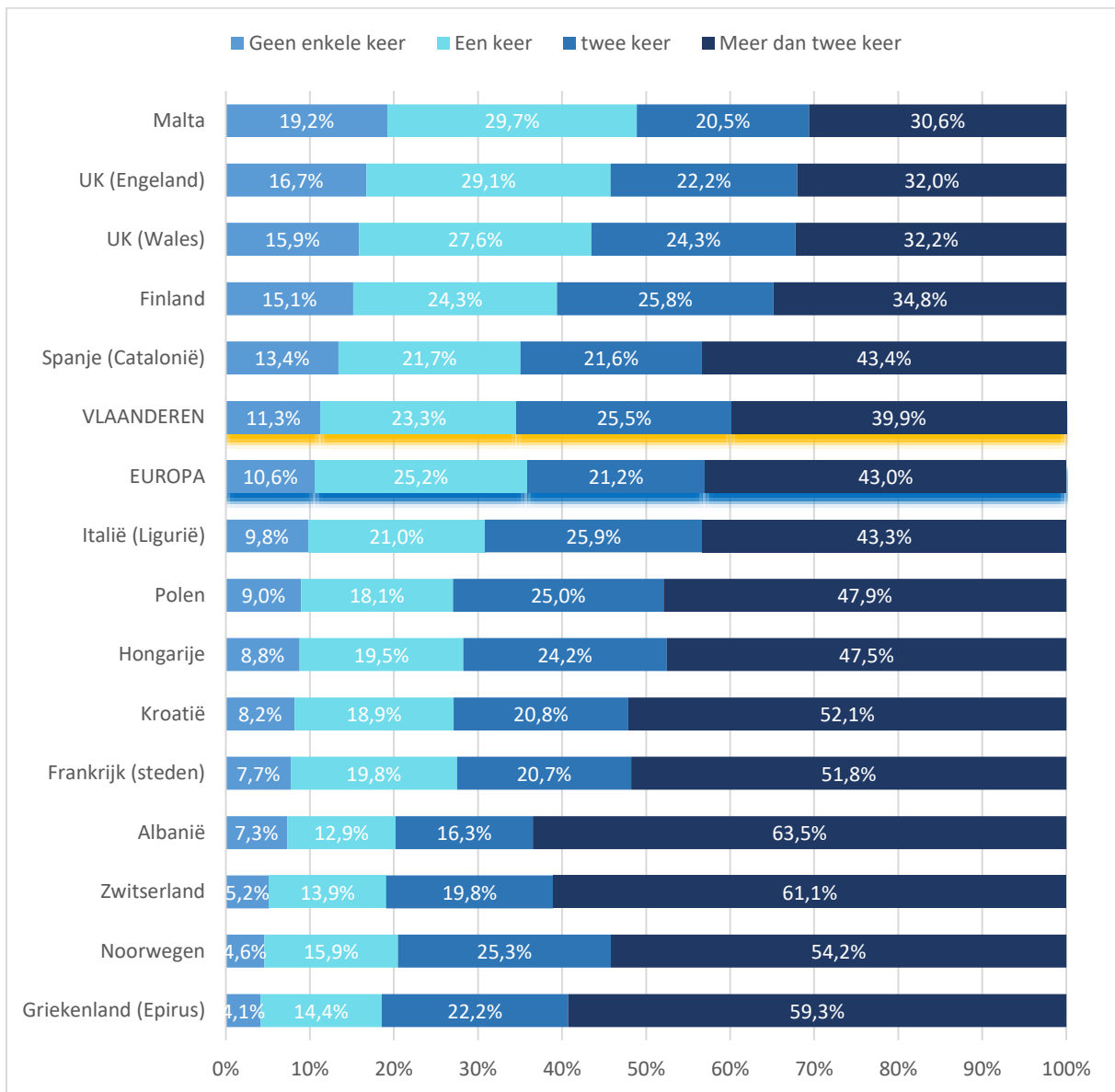
Bij 1,3% van de Vlaamse kinderen is er geen computer, laptop of tablet/iPad aanwezig, bij 70,6% meer dan twee (Figuur 53). In vergelijkend perspectief scoort wat betreft computerbezit Vlaanderen bij de hoogste van Europa.

Figuur 53. Aantal computers, laptops en tablets/iPads waarover men thuis beschikt (10- en 12-jarigen, n=32.196) (%)

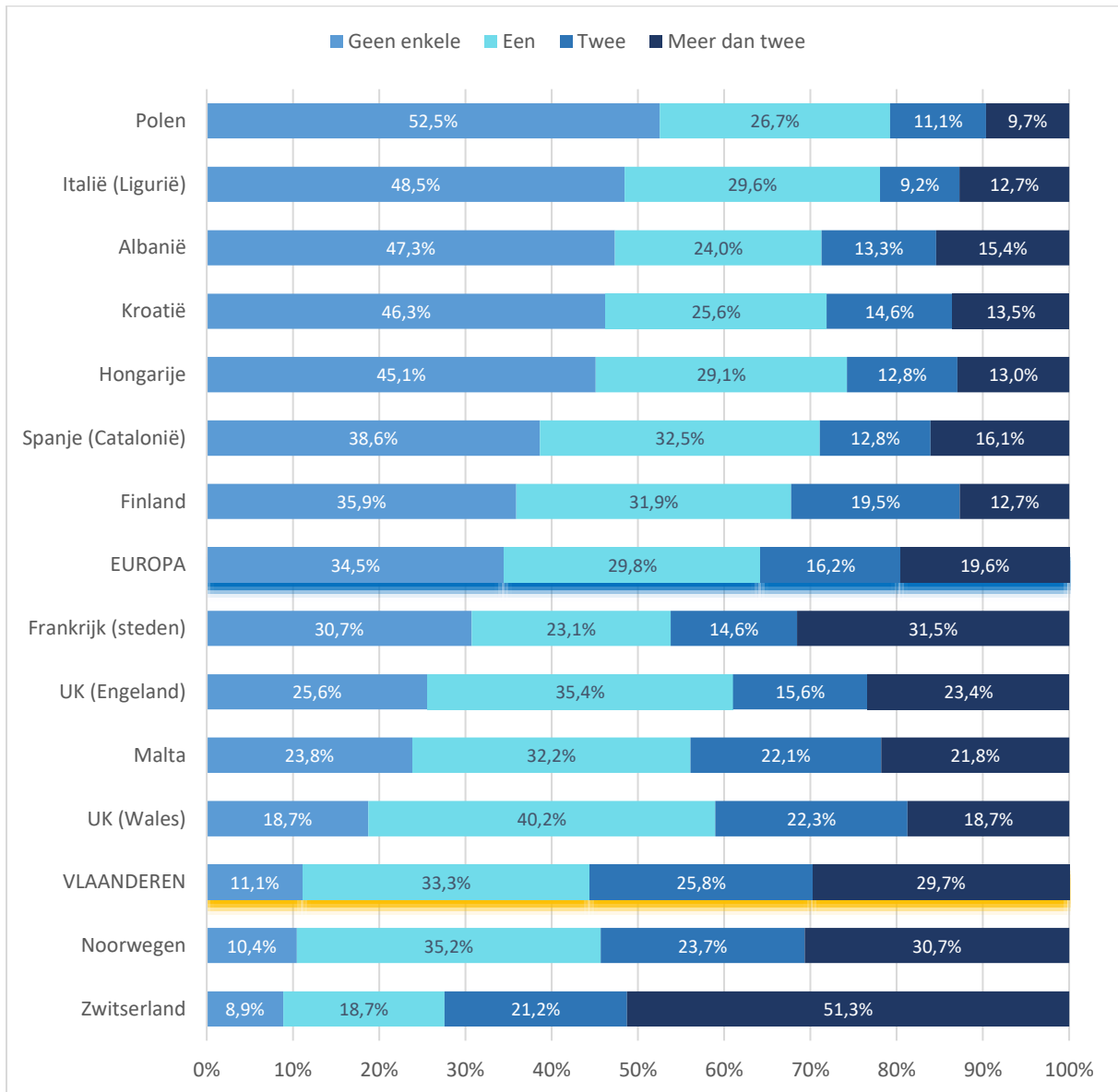
In Vlaanderen geeft 11,3% van de kinderen aan het voorbije jaar niet op gezinsvakantie te zijn gegaan. Dat is zeer vergelijkbaar met het Europees gemiddelde (10,6%). Net geen 4 op de 10 Vlaamse 10- tot 12-jarigen ging meer dan twee keer op vakantie met het gezin gedurende het afgelopen jaar. In vergelijkend perspectief blijkt dat een beneden gemiddeld aandeel te zijn.

Figuur 54. Aantal keer tijdens het voorbije jaar (=12 maanden) op vakantie geweest met gezin (10- tot 12-jarigen, n=31.360) (%)

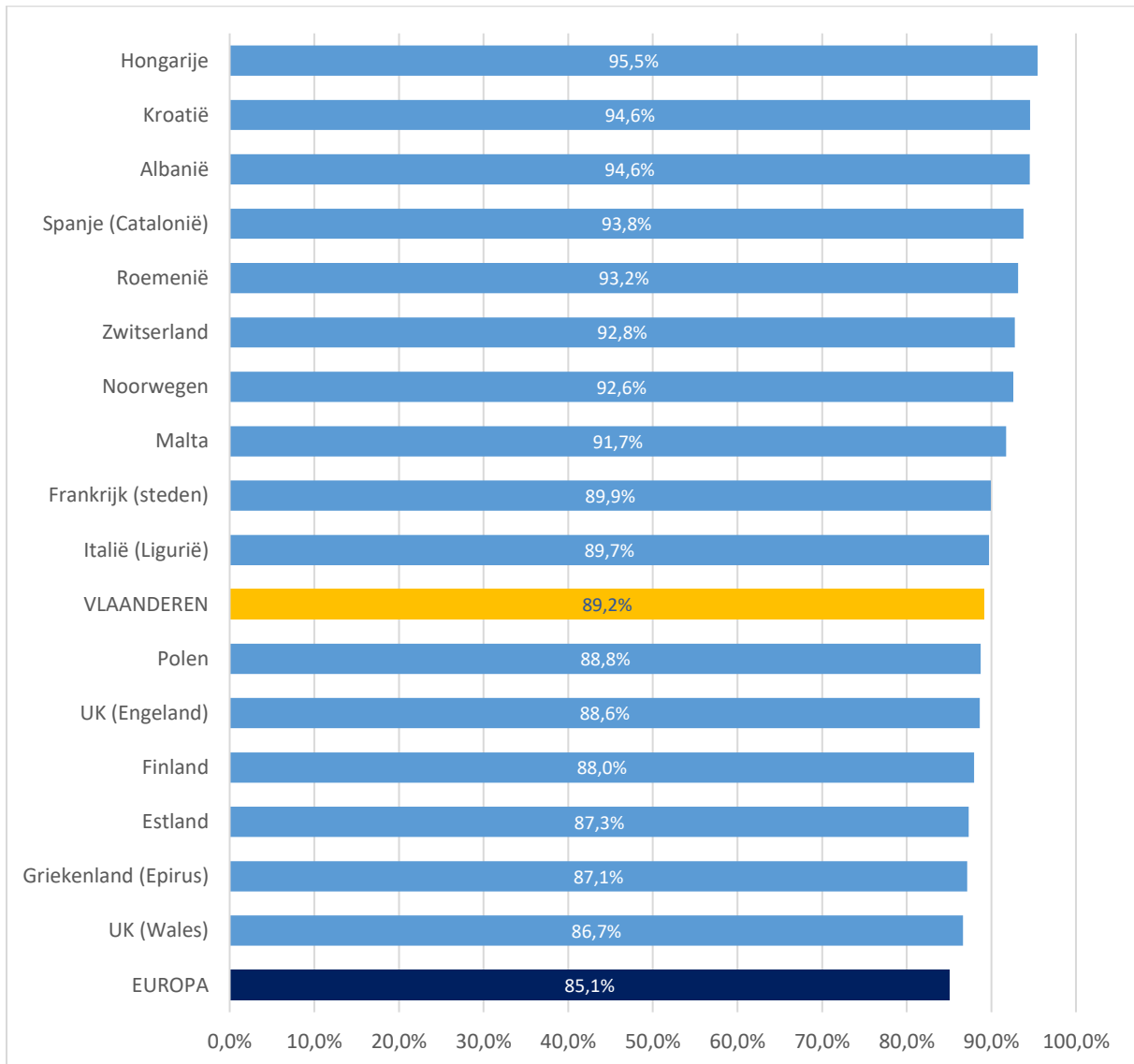
Aan de kinderen werd vervolgens ook gevraagd in welke mate ze een gezinsvakantie naar het buitenland hadden gemaakt (Figuur 55). Daaruit blijkt dat Vlaamse 10- tot 12-jarigen best vaak reizen. Minstens de helft ging het afgelopen jaar minstens twee keer op reis naar het buitenland met het gezin. Dat is aanzienlijk hoger dan het Europees gemiddelde. 11% van de Vlaamse kinderen ging het voorbije jaar niet met het gezin op reis naar het buitenland.

Figuur 55. Aantal van deze vakanties die in het buitenland waren (10- tot 12-jarigen, n=27.126) (%)

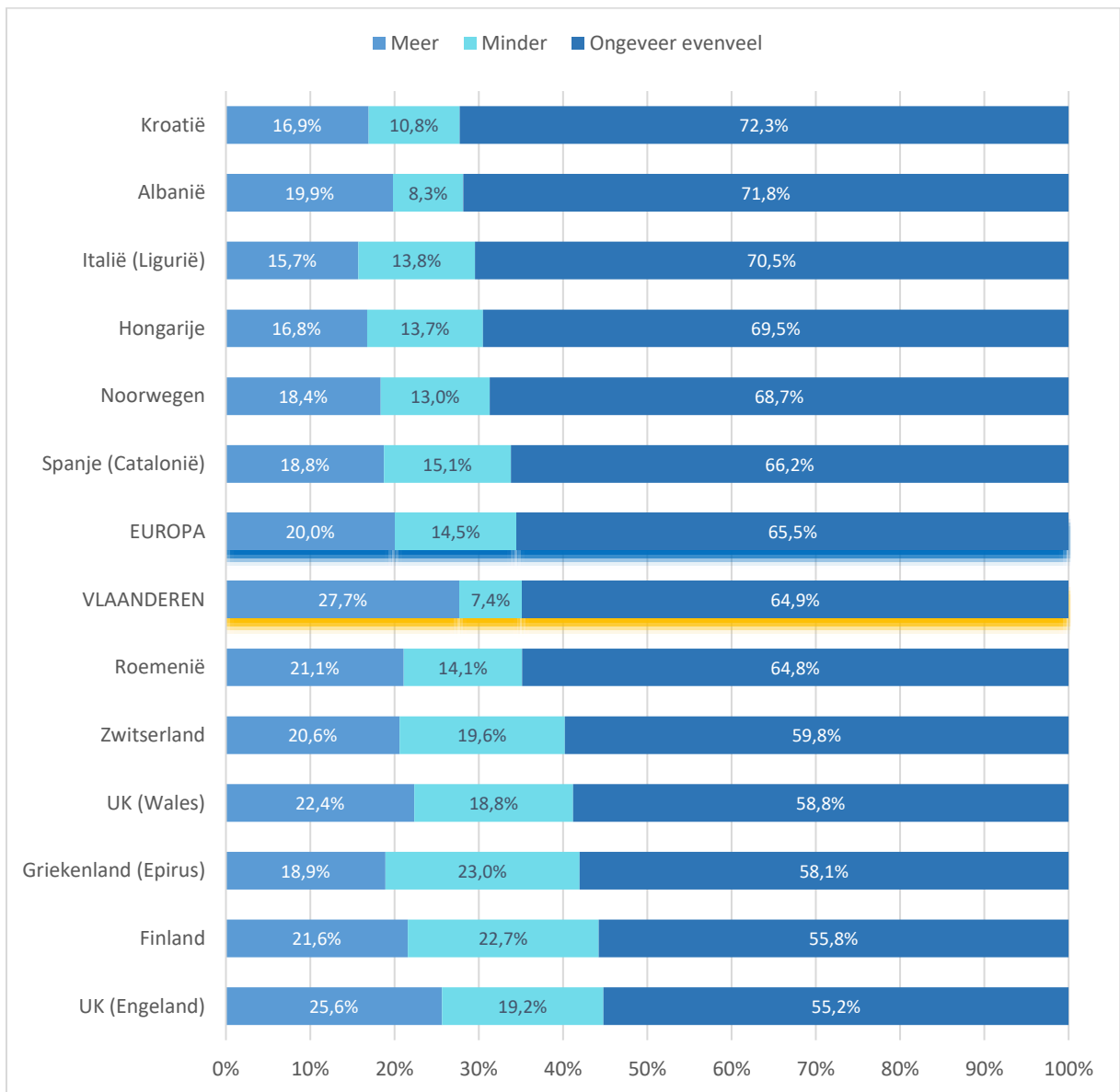
In de bevraging werd ook een indicator opgenomen die zich richt op het opsporen van echte materiële deprivatie. Concreet werd aan kinderen (alle leeftijdsgroepen) gevraagd of ze elke dag voldoende eten hebben (Figuur 56). Kinderen konden antwoorden met 'altijd', 'meestal', 'soms niet' en 'nooit'. 89,2% van de Vlaamse kinderen gaf aan altijd voldoende eten te hebben. Daarmee scoren we gemiddeld indien we het vergelijken met de andere Europese landen in de steekproef.

Figuur 56. Percentage kinderen dat elke dag genoeg te eten heeft (alle leeftijdsgroepen, n=46.694) (%)

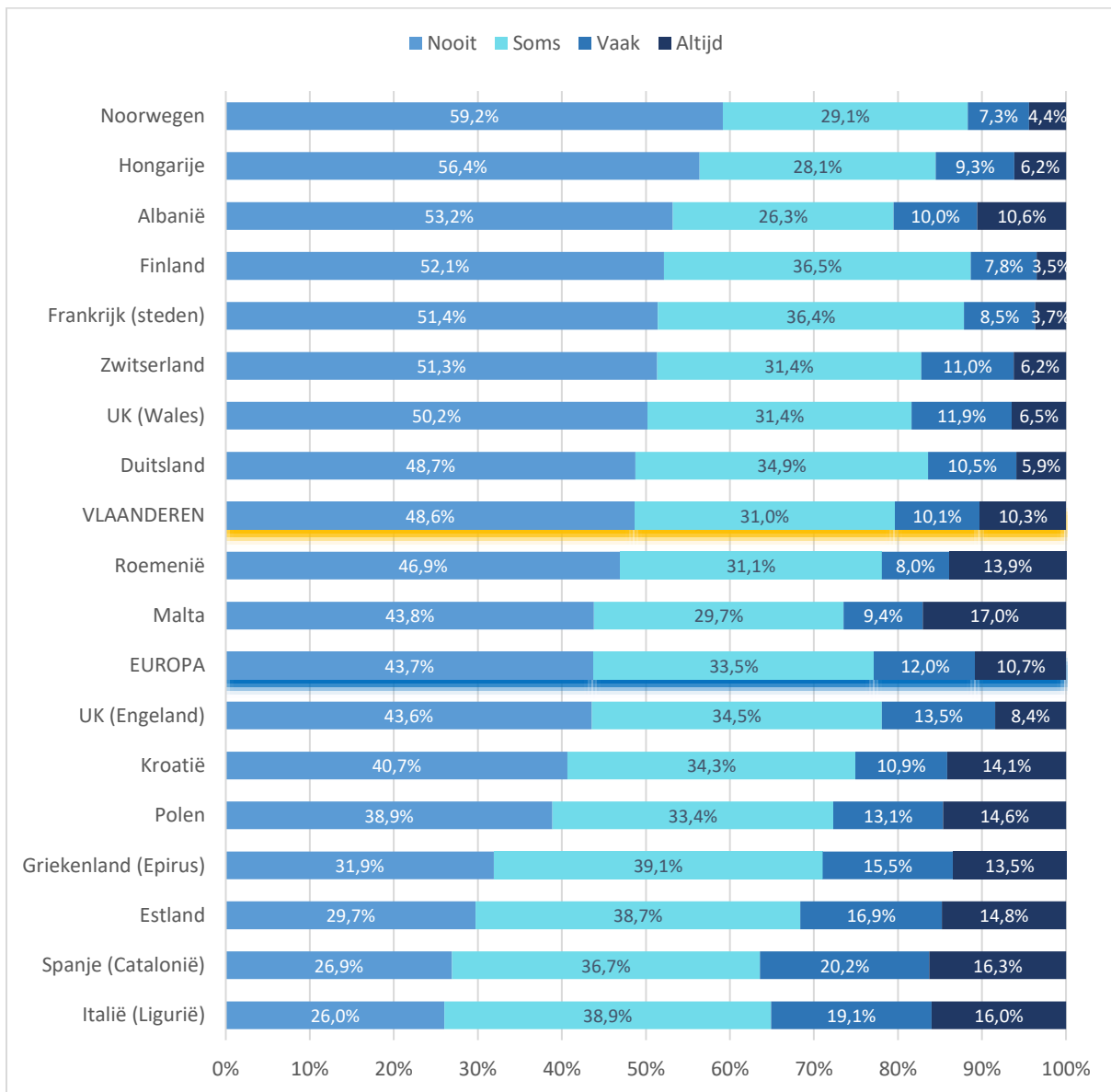
Vervolgens werd aan kinderen gevraagd een relatieve inschatting te maken van de hoeveelheid geld die ze hebben ten opzichte van hun vrienden. De meeste kinderen geven daarbij aan dat ze ongeveer evenveel geld hebben als hun vrienden. Opvallend voor Vlaanderen is dat nergens anders het aandeel 10- tot 12-jarigen dat aangeeft 'minder geld' te hebben dan de vrienden zo klein is (7,4%) en het percentage dat aangeeft 'meer geld' te hebben juist het grootst is (27,7%).

Figuur 57. Heeft jouw gezin meer geld, minder geld of ongeveer evenveel geld als dat van jouw vrienden? (10- tot 12-jarigen, n=16.766) (%)

Aan de kinderen werd ook gevraagd of zij zich zorgen maken over het geld dat hun gezin heeft. In Vlaanderen geeft meer dan 20% van de kinderen aan zich vaak of altijd zorgen te maken over het gezinsbudget. Dat is vergelijkbaar met het Europees gemiddelde. Kinderen in Noorwegen geven het minst vaak aan zich zorgen te maken over het gezinsbudget, maar zelfs daar ligt het aandeel dat zich vaak of altijd zorgen maak boven de 10%. Dat vormt toch een indicatie dat hoewel kinderen veel zaken hebben en in het algemeen tevreden zijn over hun materiële situatie, een aanzienlijk deel toch ongerust is over de toekomst. De financiële toestand van het gezinsbudget is alleszins niet iets dat aan kinderen voorbijgaat. Ze zijn er weldegelijk mee bezig.

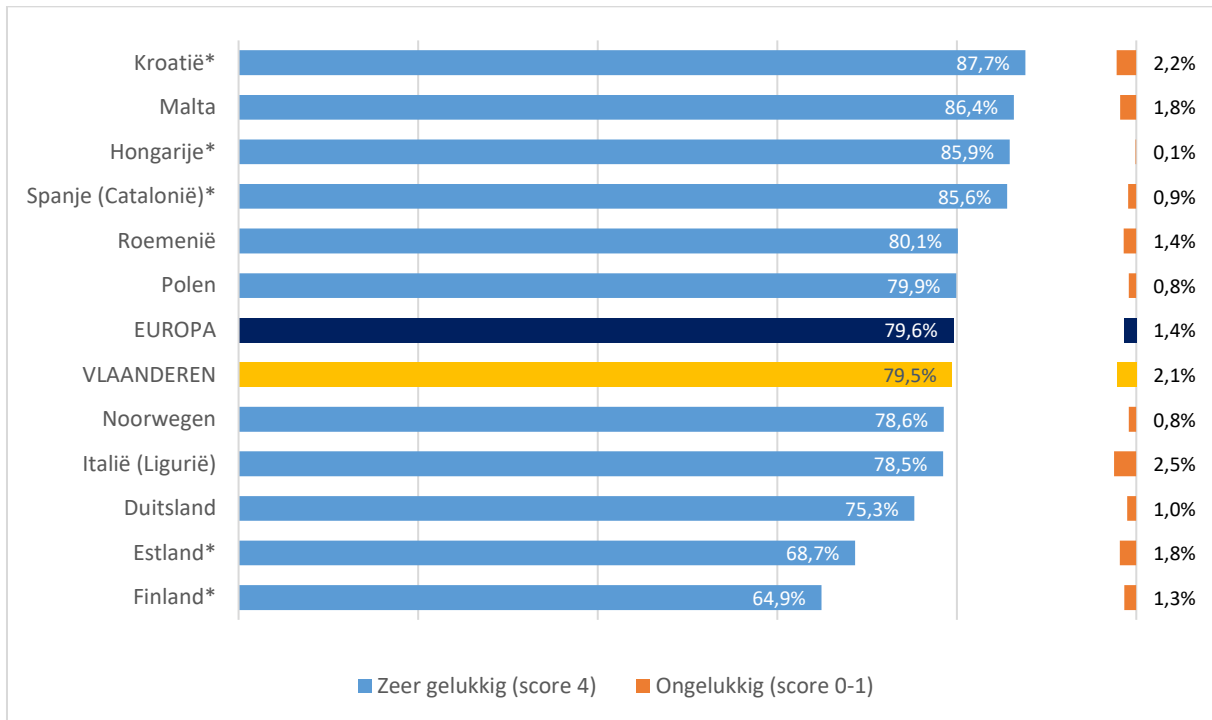
Figuur 58. Frequentie dat men zich zorgen maakt over hoeveel geld zijn/haar gezin heeft (alle leeftijdsgroepen, n=43.144) (%)

Vervolgens werd aan kinderen gevraagd in welke mate ze tevreden zijn met de dingen die ze hebben. De wijze van vraagstelling bij de 8-jarigen verschilt licht van deze bij de 10- tot 12-jarigen waardoor we de resultaten voor beide groepen ook afzonderlijk rapporteren.

Bij de 8-jarigen geeft 79,5% van de Vlaamse kinderen aan gelukkig te zijn met dingen die ze hebben. Dat ligt nagenoeg pal op het Europees gemiddelde (79,6%). Slechts een zeer beperkt aandeel (2,1%) is ongelukkig over zijn materiële situatie. Dat aandeel blijkt evenwel bij de hoogste van alle landen te zijn.

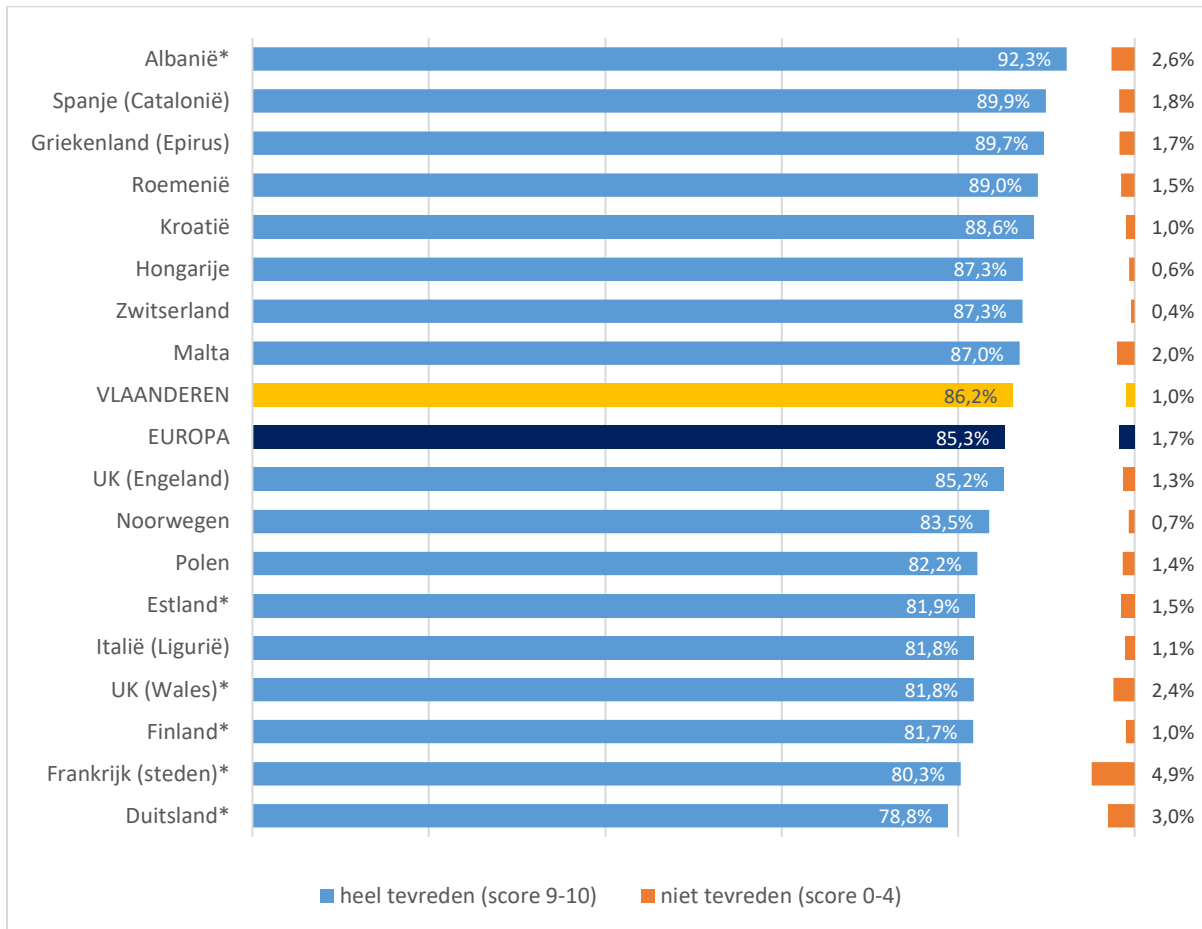
Figuur 59. Mate waarin men gelukkig is met de dingen die men heeft (8-jarigen, n=13.181) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Een zeer vergelijkbaar beeld zien we bij de 10- tot 12-jarigen (Figuur 60). Door het verschil in de gebruikte schaal voor beide leeftijdsgroepen, zijn de percentages niet rechtstreeks vergelijkbaar. Het algemene patroon is dat wel en zeer vergelijkbaar met datgene dat we vonden bij de 8-jarigen: Vlaamse kinderen zijn gelukkig met hun materiële situatie en scoren vrij vergelijkbaar met het Europees gemiddelde. Dat mag echter niet de aandacht afleiden van een beperkte groep (> 2%) van de kinderen die aangeeft ongelukkig te zijn met zijn of haar materiële situatie.

Figuur 60. Mate waarin men tevreden is met de dingen die men heeft (10- en 12-jarigen, n=36.554) (%)

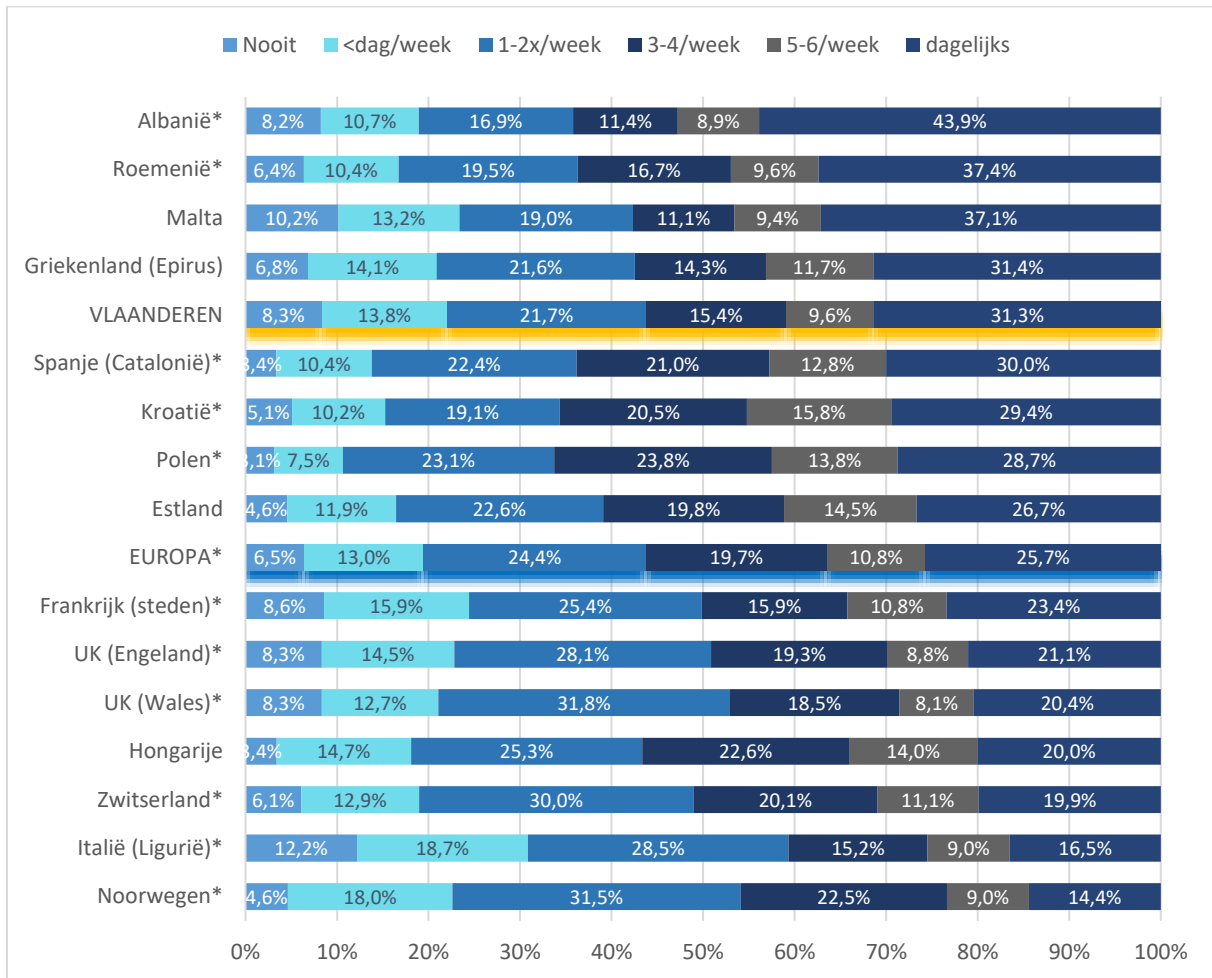
* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Deel 8: Hoe jij je tijd doorbrengt

Een belangrijk deel van de survey peilt naar hoe kinderen hun buitenschoolse tijd doorbrengen. Dit laat toe om verscheidene Europese landen te vergelijken op vlak van de frequentie waarmee 8-, 10- en 12-jarige kinderen diverse activiteiten uitvoeren in hun vrije tijd, zoals weergegeven met volgende figuren. Merk op dat ook hier Duitsland niet werd opgenomen (wegens afwijkende antwoordopties); ook is het zo dat niet alle activiteiten in elk land werden voorgelegd.

Figuur 61 toont alvast dat op vlak van helpen in het huishouden Vlaanderen meeste Europese landen achter zich laat, met bijna één op drie bevraagde kinderen (31,3%) die dagelijks helpt in huis, of taakjes doet – alleen Roemenië (37,4%) en Albanië (43,9%) tekenen hier significant grotere aandelen op.

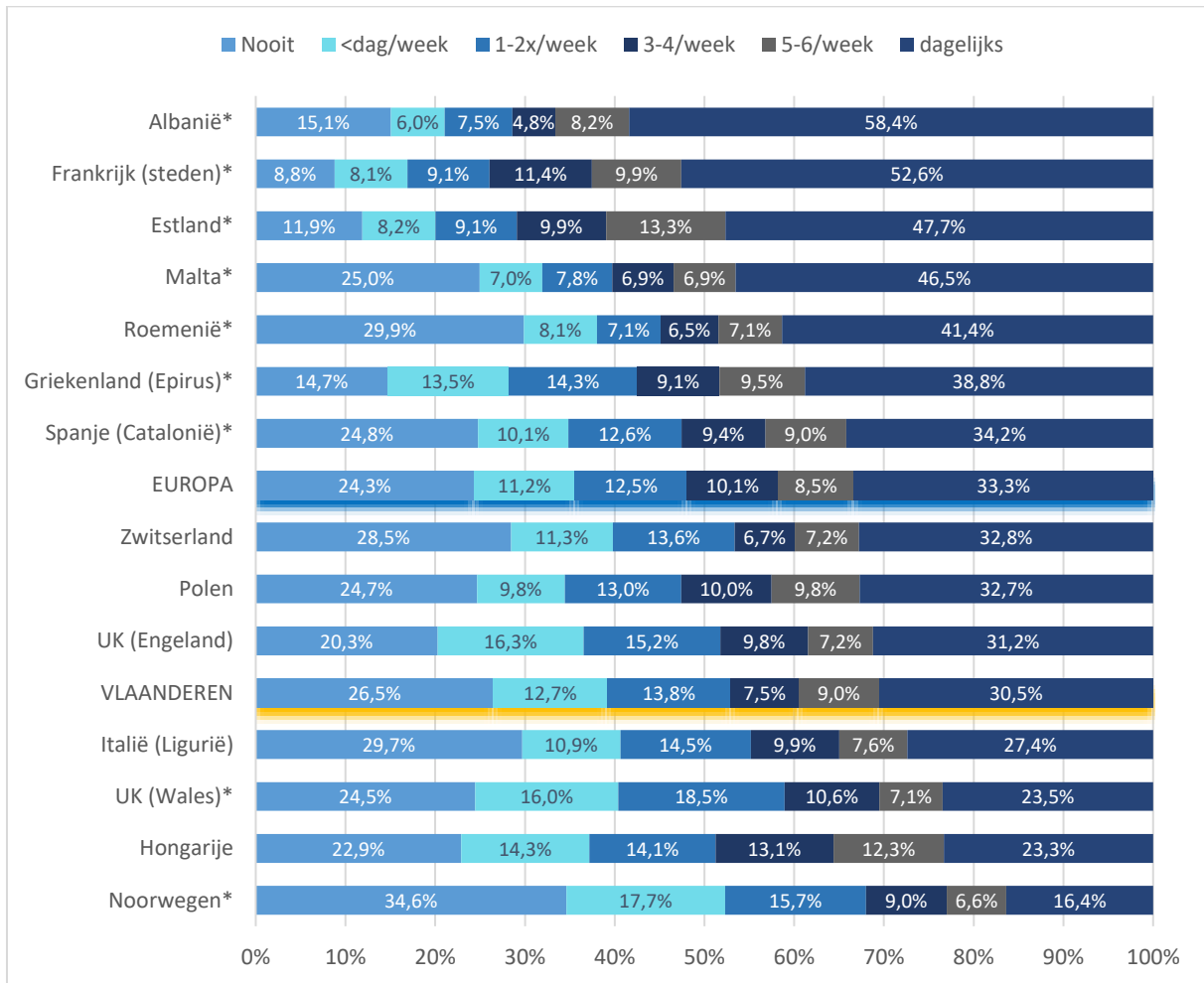
Figuur 61. Frequentie helpen in huis, taakjes doen (alle leeftijdsgroepen, n=40.366) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Ook als het gaat over zorgen voor gezinsleden (Figuur 62), zegt bijna een derde van de Vlaamse kinderen (30,5%) dit dagelijks te doen. Hoewel dit aandeel vergelijkbaar is met dat van Europa als geheel (33,3%), laat Vlaanderen toch het merendeel van de andere bestudeerde landen voor, met opvallende uitschieters als Malta (46,5%), Estland (47,7%), Frankrijk (52,6%) en Albanië (58,4%). Onderaan de ranking vinden we Noorwegen, met 16,4% kinderen die dagelijks instaan voor de zorg van hun gezinsleden, en meer dan een derde (34,6%) die dergelijke taken nooit op zich nemen.

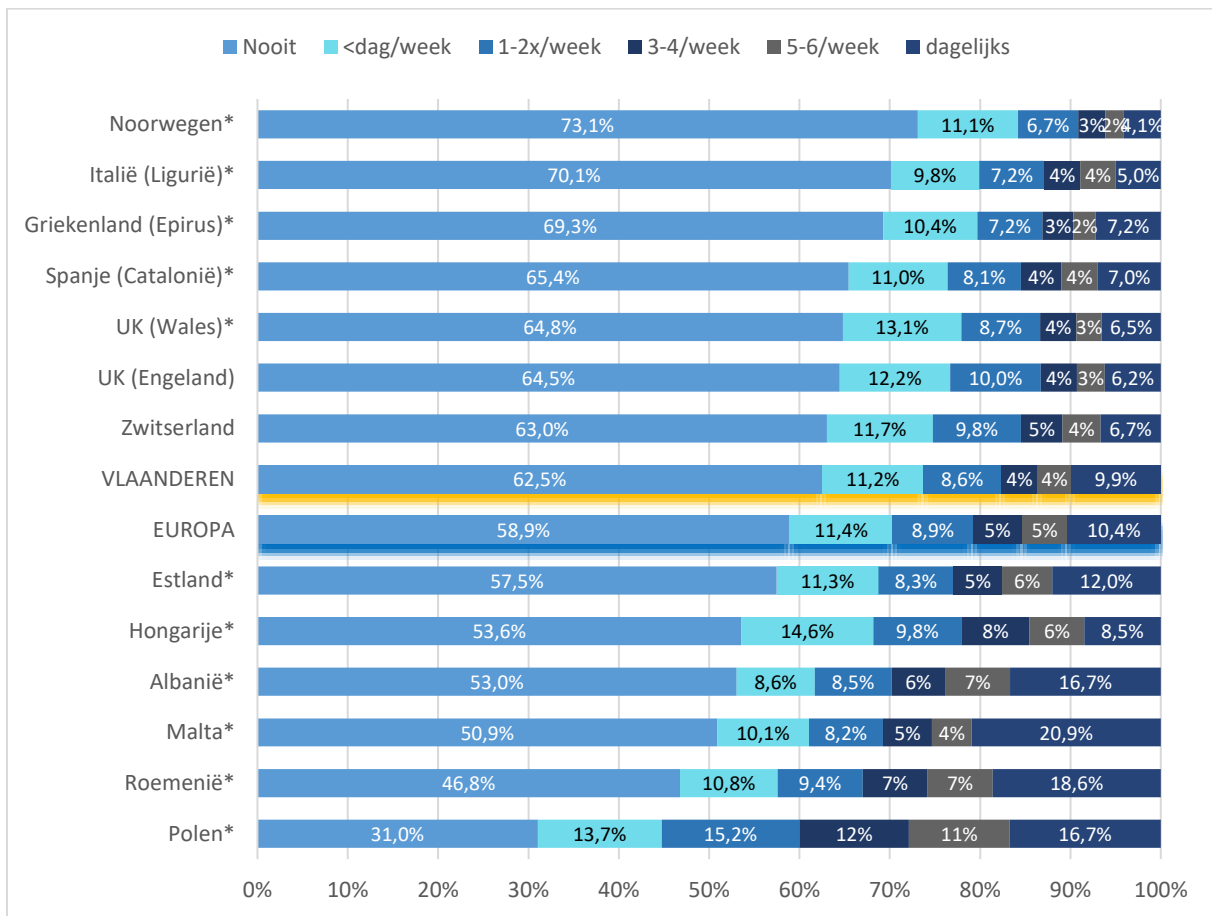
Figuur 62. Frequentie zorgen voor broers/zussen of andere gezinsleden (alle leeftijdsgroepen, n=36.294) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Vervolgens geeft bijna twee op drie Vlaamse kinderen (62,5%) aan nooit te helpen bij de job van hun ouders (Figuur 63), wat Vlaanderen centraal in de ranking en op ongeveer gelijke voet met Europa (58,9%) plaatst. Daarmee onderscheidt ze zich vooral van Roemenië (46,8%) en Polen (31%) aan de bodem, en Griekenland (69,3%), Italië (70,1%) en Noorwegen aan de top (73,1%).

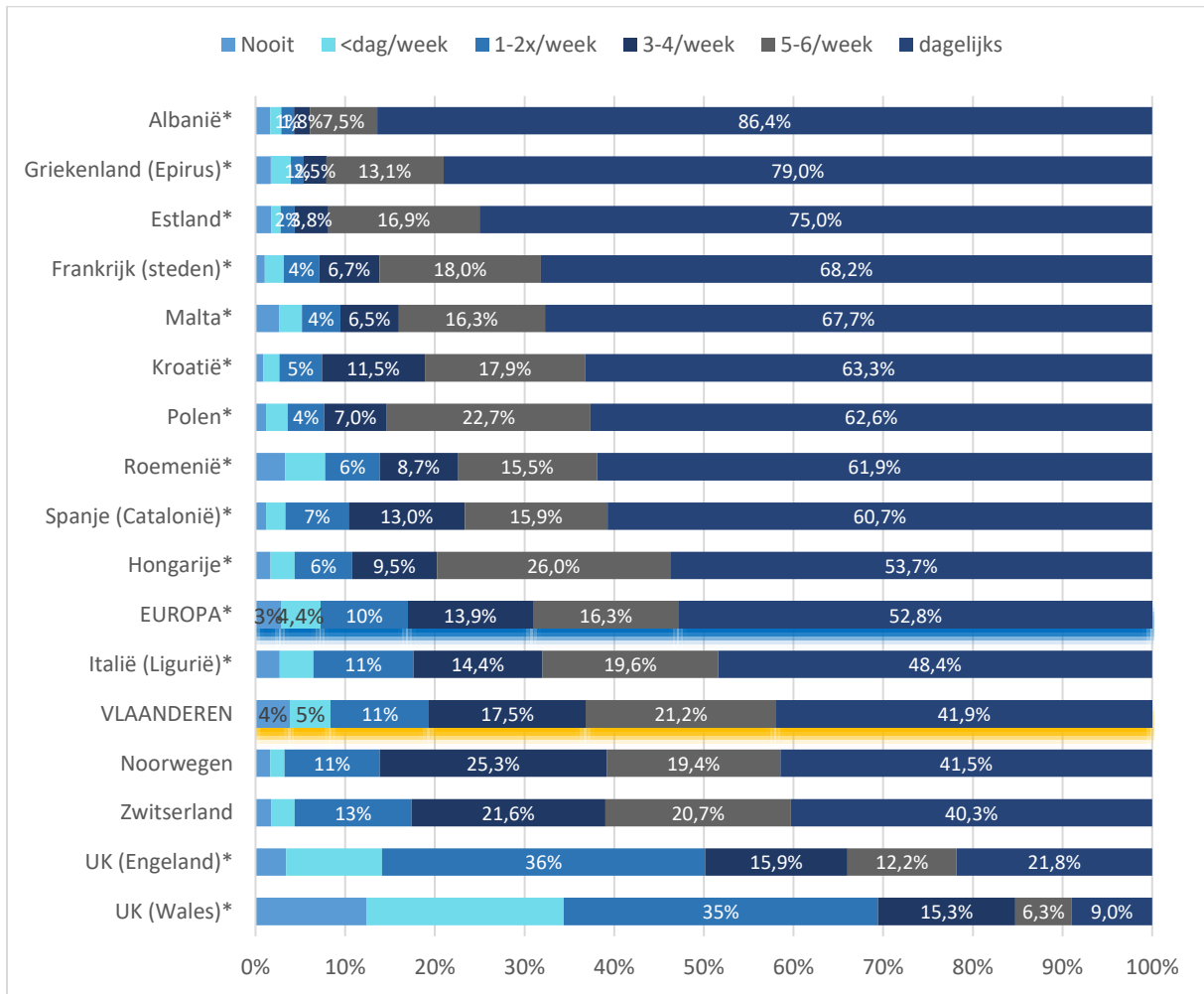
Figuur 63. Frequentie helpen bij de job van één van de ouders (bijv. op de boerderij, in de winkel, etc.) (alle leeftijdsgroepen, n=32.303) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Een aanzienlijk deel van de buitenschoolse tijd blijft gereserveerd voor school- en huistaken (Figuur 64). In Vlaanderen vormt dit echter slechts voor een minderheid van de kinderen een dagelijkse bezigheid (41,9%), in tegenstelling tot Europa in zijn geheel (52,8%). We staan daarmee het verst verwijderd van Estland (75%), Griekenland (79%) en Albanië (86,4%), waar drie vierde of meer dagelijks huiswerk maakt en studeert. Vlaanderen staat wel nog sterk voor op het Verenigd Koninkrijk, met opvallend lage aandelen van 21,8% voor Engeland, en 9% voor Wales, wat betreft dagelijks huiswerk maken en studeren – in deze gebieden beperken de kinderen dit vaker tot 1 à 2 dagen per week.

Figuur 64. Frequentie huiswerk maken of studeren (alle leeftijdsgroepen, n=38.778) (%)

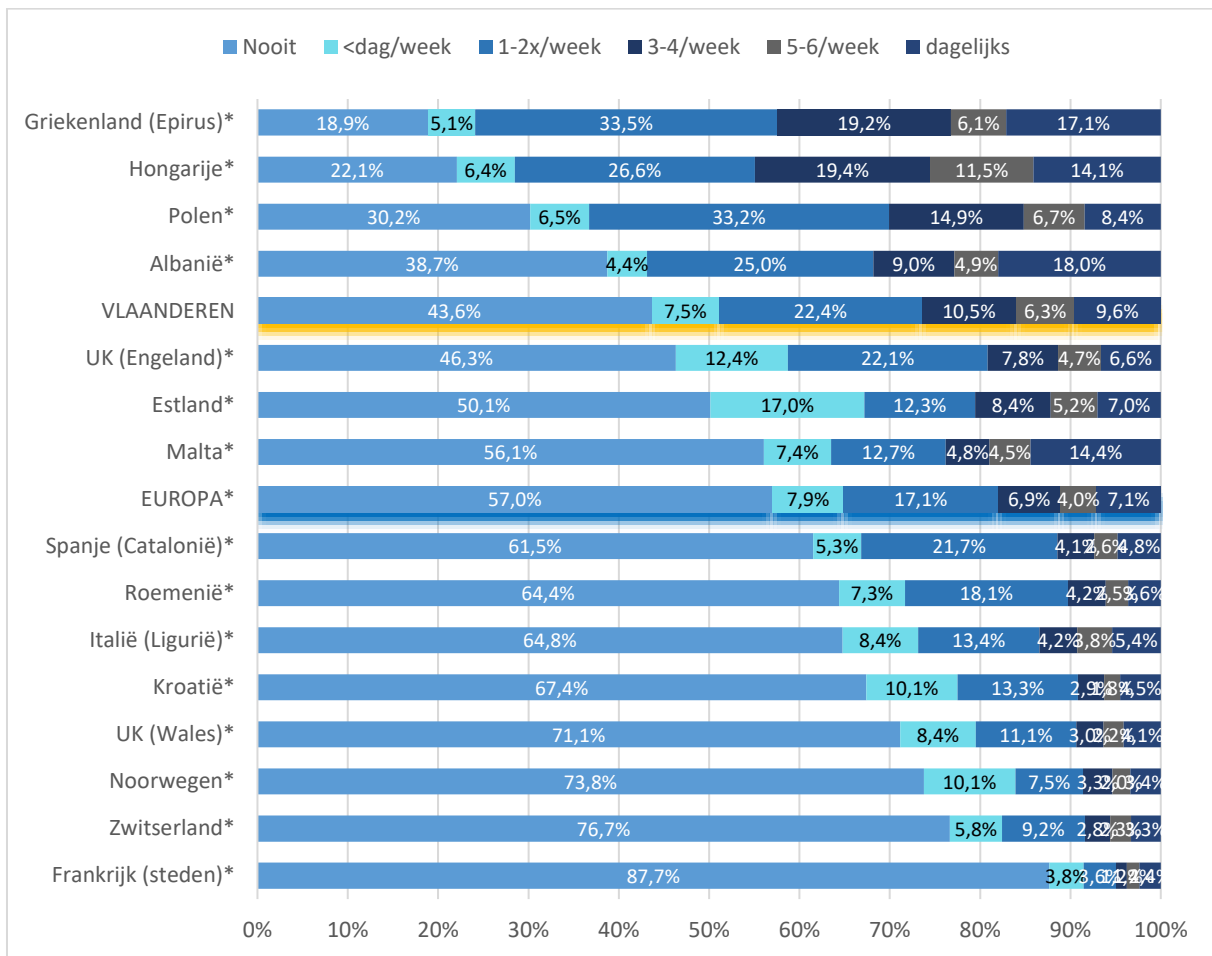

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Op het snijpunt van vrije tijd en schooltijd bevindt zich het volgen van lessen of cursussen (Figuur 65). Een minderheid van de Vlaamse lagereschoolstudenten volgt na de schooluren nooit bijkomende lessen (zoals bijlessen, maar ook muziekles, tekenles, e.d.; 43,6%). Dit in tegenstelling tot Europa, waar het de meerderheid is die de vrije tijd nooit invult met extra les (57%). Meer concreet onderscheidt Vlaanderen zich hiermee significant van alle andere bestudeerde Europese landen, en laat zich daarbij enkel voorbijgaan door Albanië (38,7%), Polen (30,2%), en met ruime afstand door Hongarije (22,1%) en Griekenland (18,9%); dus de landen waar kinderen het vaakst bijkomende lessen volgen in de vrije tijd. Frankrijk valt op met bijna negen op tien kinderen (87,7%) die zich beperken tot de school als het gaat om lessen of cursussen.

Bij deze bevindingen dienen we echter wel rekening te houden met het feit dat we niet kunnen achterhalen of het gaat om schoolgerelateerde lessen (bijv. bijles) of hobbygerelateerde lessen (bijv. muziekles).

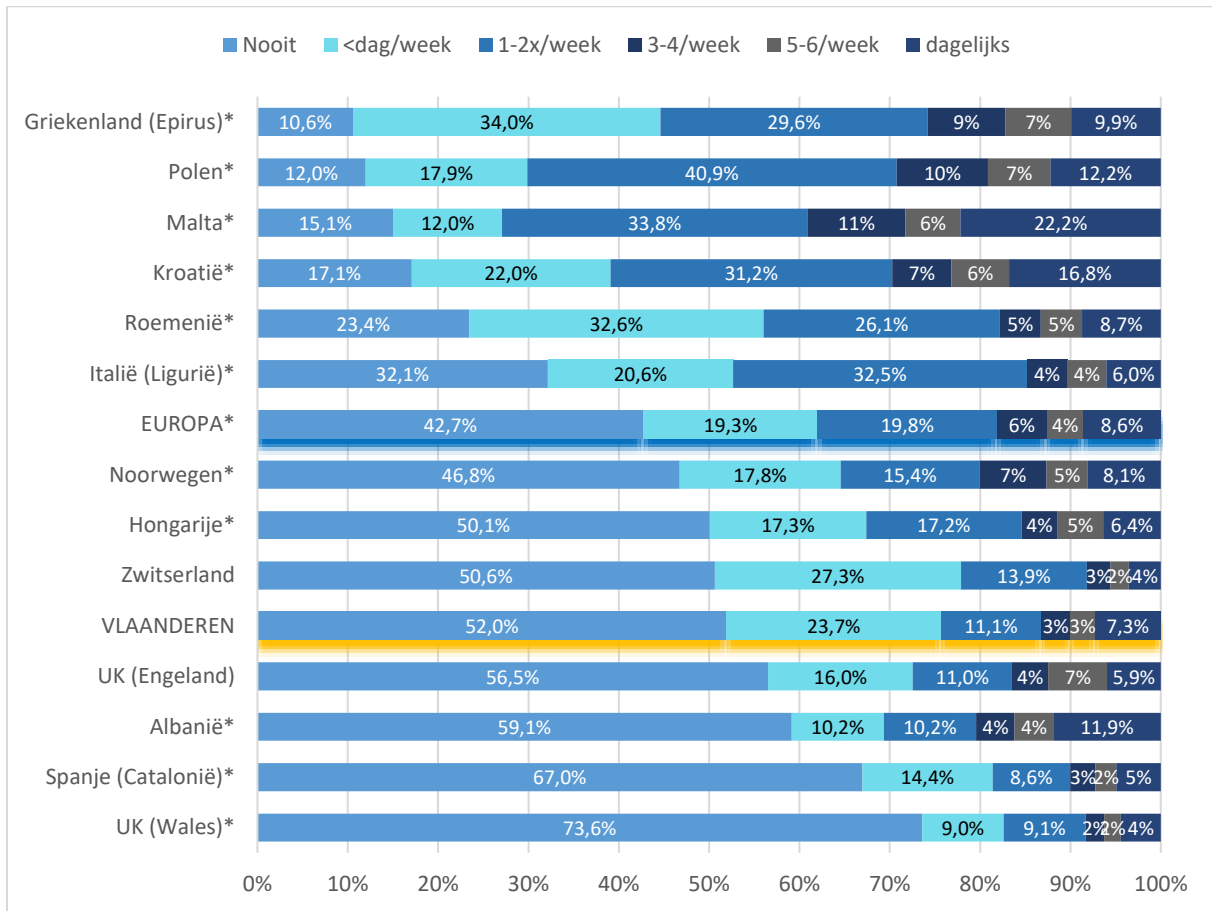
Figuur 65. Frequentie extra lessen volgen indien niet op school (bijv. bijles, muziekles, tekenles, etc.) (alle leeftijdsgroepen, n=37.891) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Een religieuze invulling van de vrije tijd is niet besteed aan een nipte meerderheid van de Vlaamse kinderen, met 52% die aangeeft nooit naar gelovige plaatsen te gaan (Figuur 66). Enkel in Albanië, Spanje en Wales zijn deze aandelen groter, met respectievelijk 59,1%, 67% en zelfs 73,6% van de kinderen die nooit een kerk, moskee, of andere religieuze plek aandoen in de buitenschoolse tijd. Daarmee plaatst Vlaanderen zich duidelijk onder het Europese gemiddelde van 42,7%, dat echter sterk wordt beïnvloed door meer religieuze landen als Kroatië (17,1%), Malta (15,1%), Polen (12%) en Griekenland (10,6% nooit). Polen spant de kroon met meer dan vier op tien kinderen (40,9%) die één à twee keer per week een religieuze locatie bezoeken.

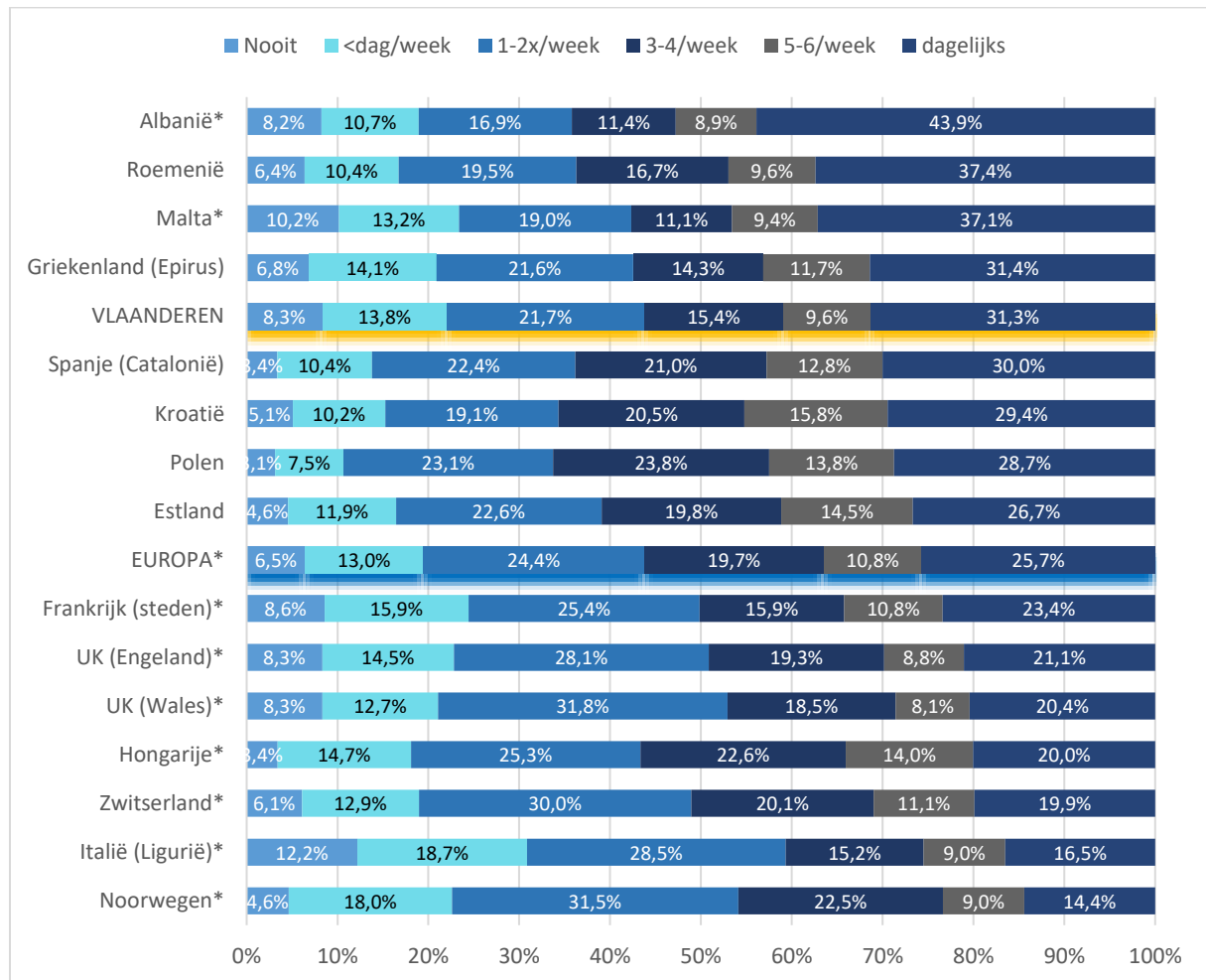
Figuur 66. Frequentie naar gelovige plaatsen gaan (bijv. de kerk, de moskee, etc.) (alle leeftijdsgroepen, n=34.795) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Vervolgens kijken we ook naar de meer inherent ontspannend geachte vrijetijdsactiviteiten, zoals televisie kijken. Figuur 67 toont dat Vlaanderen boven (Europees) gemiddeld veel frequente televisiekijkers heeft onder de kinderen, met bijna een derde van de 8-, 10- en 12-jarigen (31,3%) die dit dagelijks doet. Enkel Malta (37,1%), Roemenië (37,4%) en Albanië (43,9%) hebben een significant groter aandeel jonge, dagelijkse kijkers. Aan de andere kant van het spectrum zien we dat dit aandeel alleen in Italië en Noorwegen lager ligt dan één op zes kinderen (16,5% en 14,4% resp.).

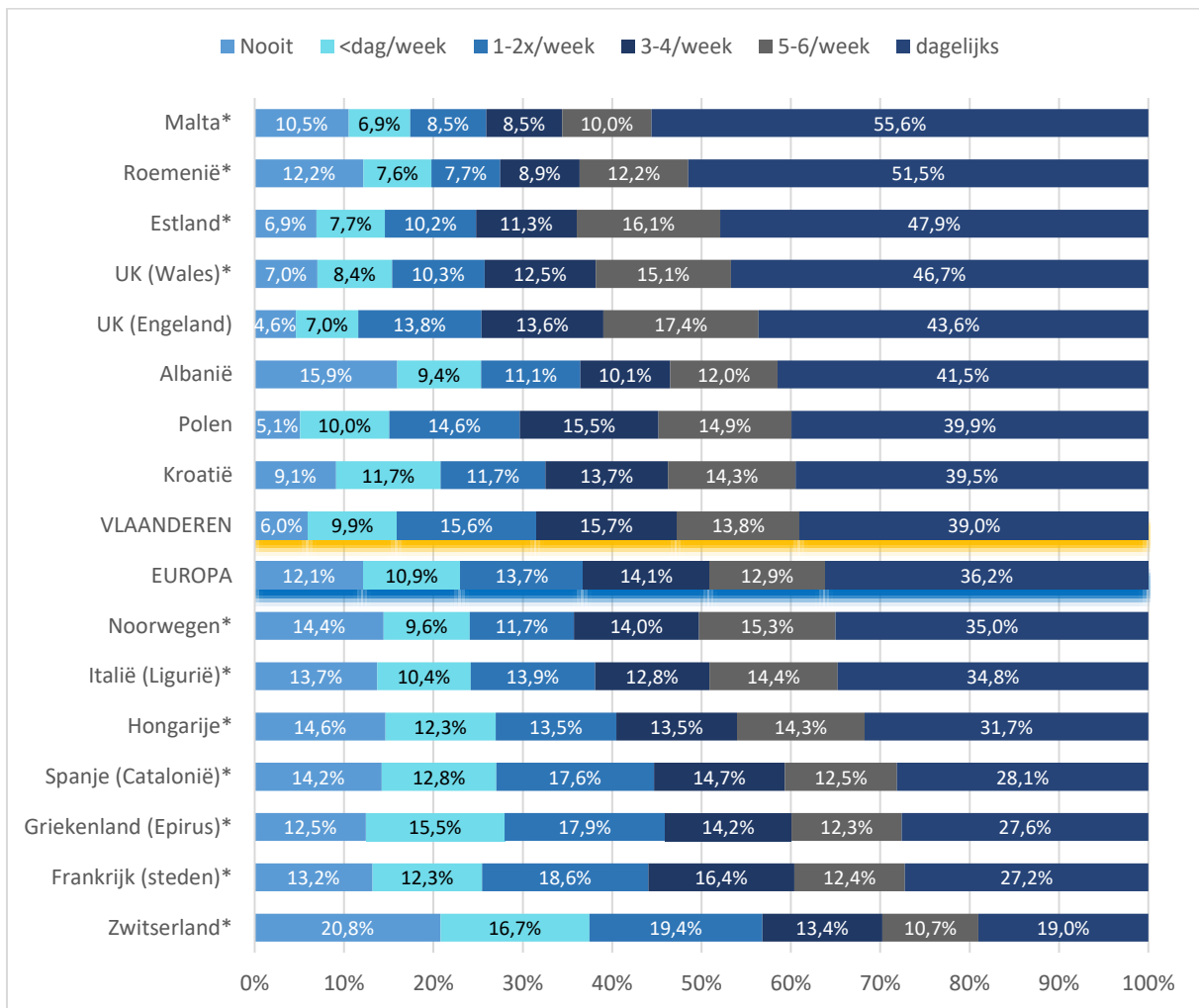
Figuur 67. Frequentie televisie kijken (alle leeftijdsgroepen, n=40.123) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Iets actiever is het spelen van elektronische spelletjes (Figuur 68), waarbij Vlaanderen zich in het midden van de verdeling positioneert en niet afwijkt van het Europese gemiddelde, met bijna vier op tien kinderen (39%) die dagelijks gamet. Desalniettemin wordt Vlaanderen enkel significant voorgegaan door Wales (46,7%), Estland (47,9%), Roemenië (51,5%) en Malta (55,6%), dat om en bij de helft dagelijkse gamers telt onder haar 8- tot 12-jarige kinderen. Zwitserland blijkt het enige Europese land met minder dan één op vijf jonge, dagelijkse gamers (19%).

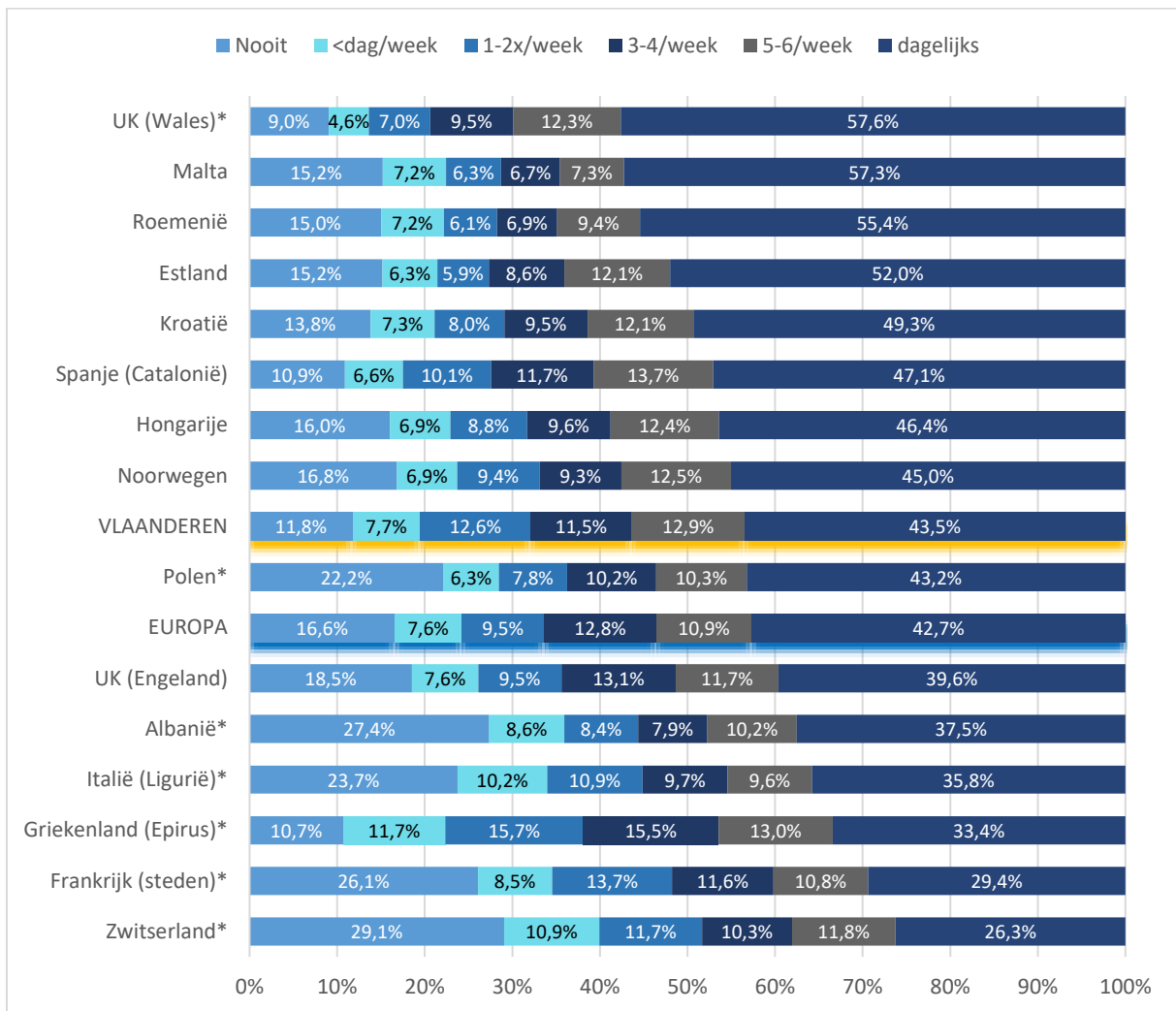
Figuur 68. Frequentie spelletjes spelen op een computer, tablet, PlayStation, Wii of ander toestel (alle leeftijdsgroepen, n=40.082) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

De meest interactieve bevraagde elektronische activiteit is het communiceren via sociale media op verscheidene platformen (Figuur 69), waarbij Vlaanderen zich opnieuw in het midden van de verdeling bevindt, en met 43,5% dagelijkse gebruikers tussen 8 en 12 jaar oud nauwelijks afwijkt van het Europese gemiddelde (42,7%). Het is echter enkel Wales die significant hoger scoort op dagelijks gebruik (57,6%). Ook interessant is het aandeel nooitgebruikers, dat in Vlaanderen 11,8% bedraagt; dat is ongeveer de helft van het percentage in Polen (22,2%), Italië (23,7%), Frankrijk (26,1%), Albanië (27,4%) en Zwitserland (29,1%).

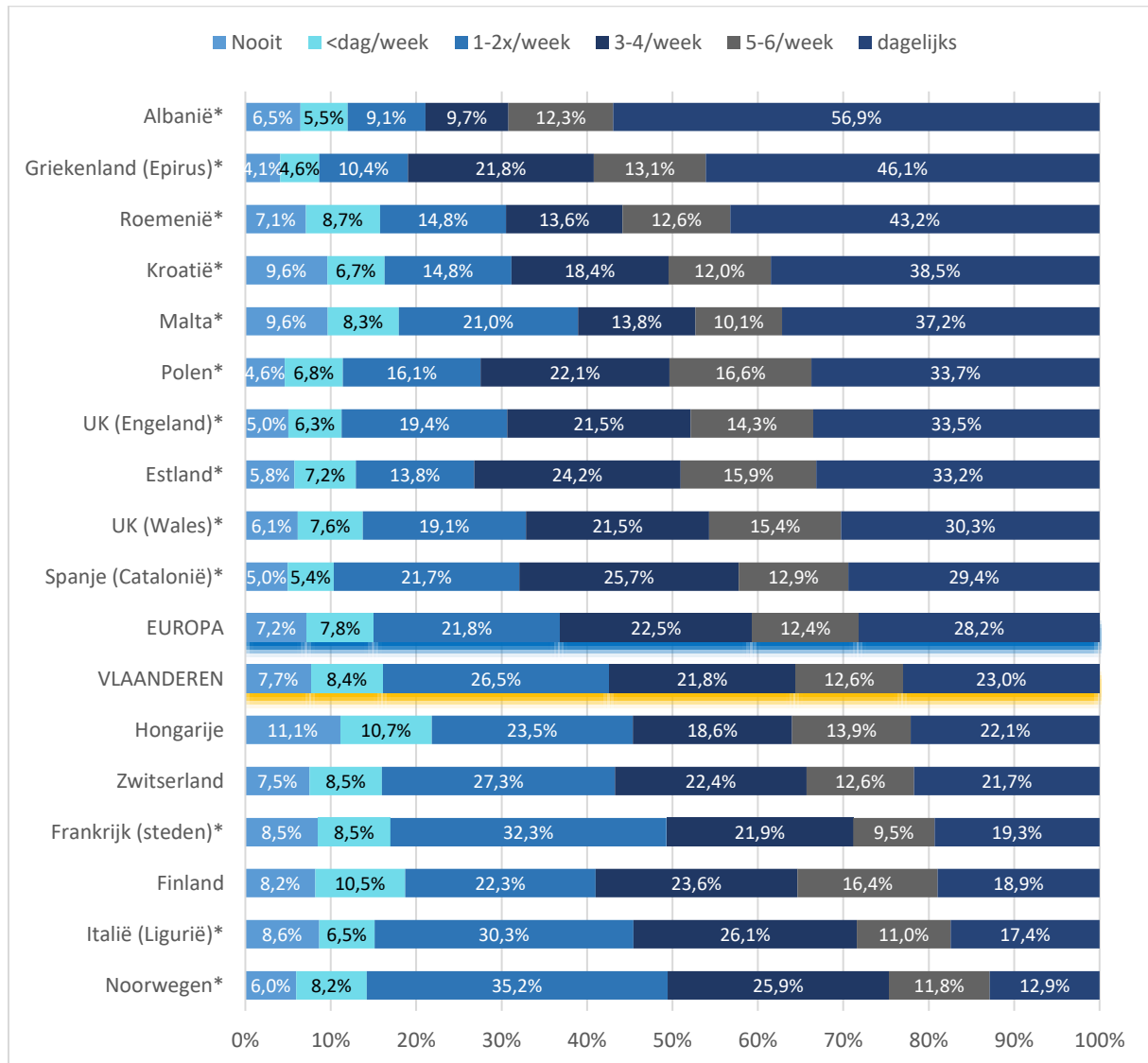
Figuur 69. Frequentie sociale media gebruiken op computer, tablet of smartphone (bijv. Facebook, Twitter, Instagram, YouTube) (alle leeftijdsgroepen, n=40.011) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Eveneens op vlak van beweging sluit Vlaanderen aan bij het Europese gemiddelde, met ongeveer een kwart (23%) dagelijkse sporters onder de 8- tot 12-jarigen (Figuur 70). Desalniettemin ligt dit aandeel enkel significant hoger dan dat van Frankrijk (19,3%), Italië (17,4%) en Noorwegen (12,9%) – landen die echter wel een groter percentage kinderen kennen die 1 à 2 keer per week gaan sporten (ongeveer een derde, t.a.v. ruim een kwart in Vlaanderen).

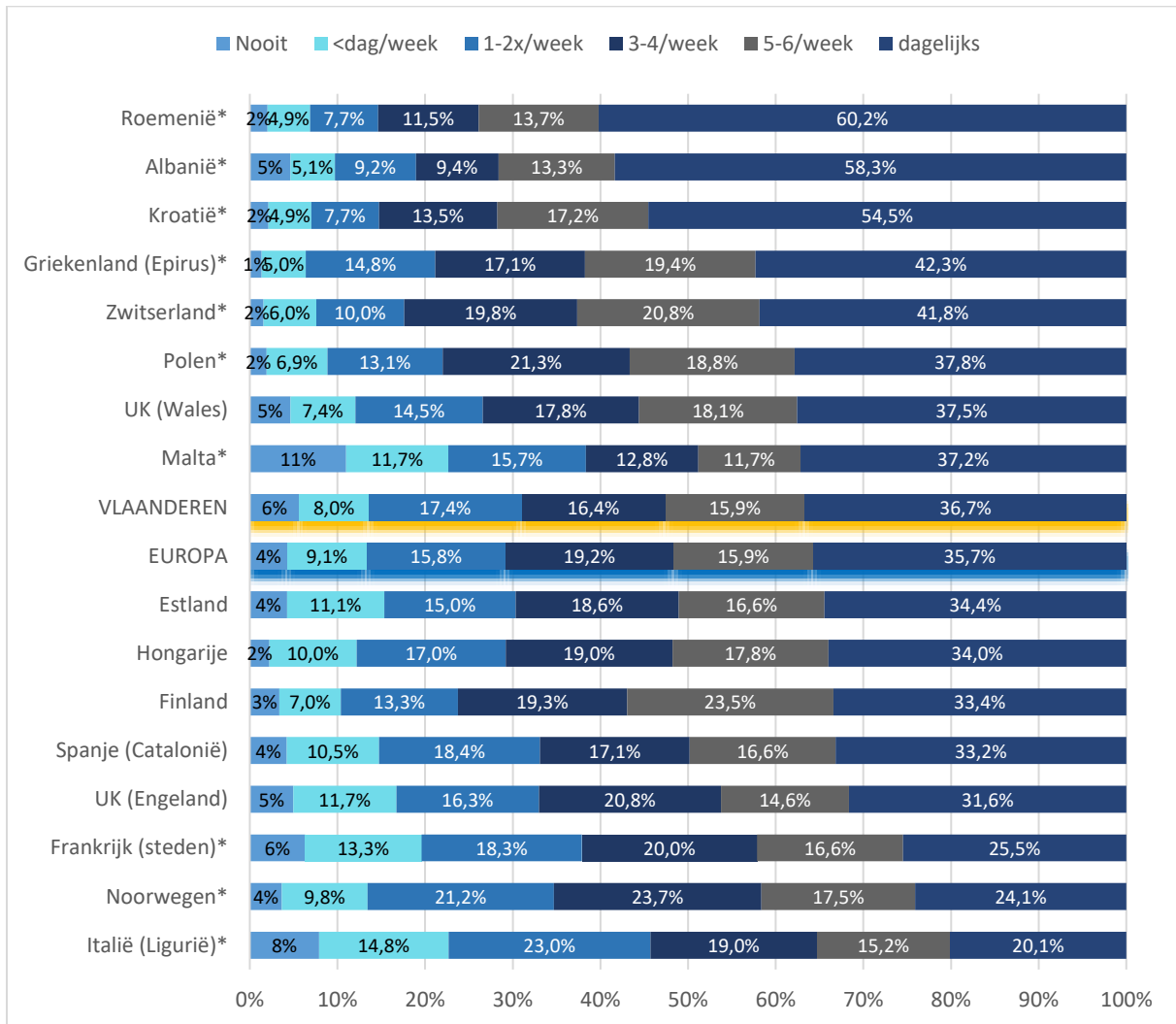
Figuur 70. Frequentie sporten (alle leeftijdsgroepen, n=41.963) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Als het gaat over minder georganiseerde vormen van beweging, zoals buiten spelen of rondhangen (Figuur 71), staat Vlaanderen terug centraal en vlakbij Europa met meer dan een derde van de kinderen (36,7%) die dit dagelijks onderneemt. Daarbij heeft ze opnieuw Frankrijk (25,5%), Noorwegen (24,1%) en Italië (20,1%) onder zich, met een kwart of minder dagelijks spelende 8- tot 12-jarigen. Opmerkelijk zijn de landen met vijf tot zes op tien kinderen die dagelijks spelen of rondhangen in de open lucht, namelijk Kroatië (54,4%), Albanië (58,3%) en Roemenië (60,2%).

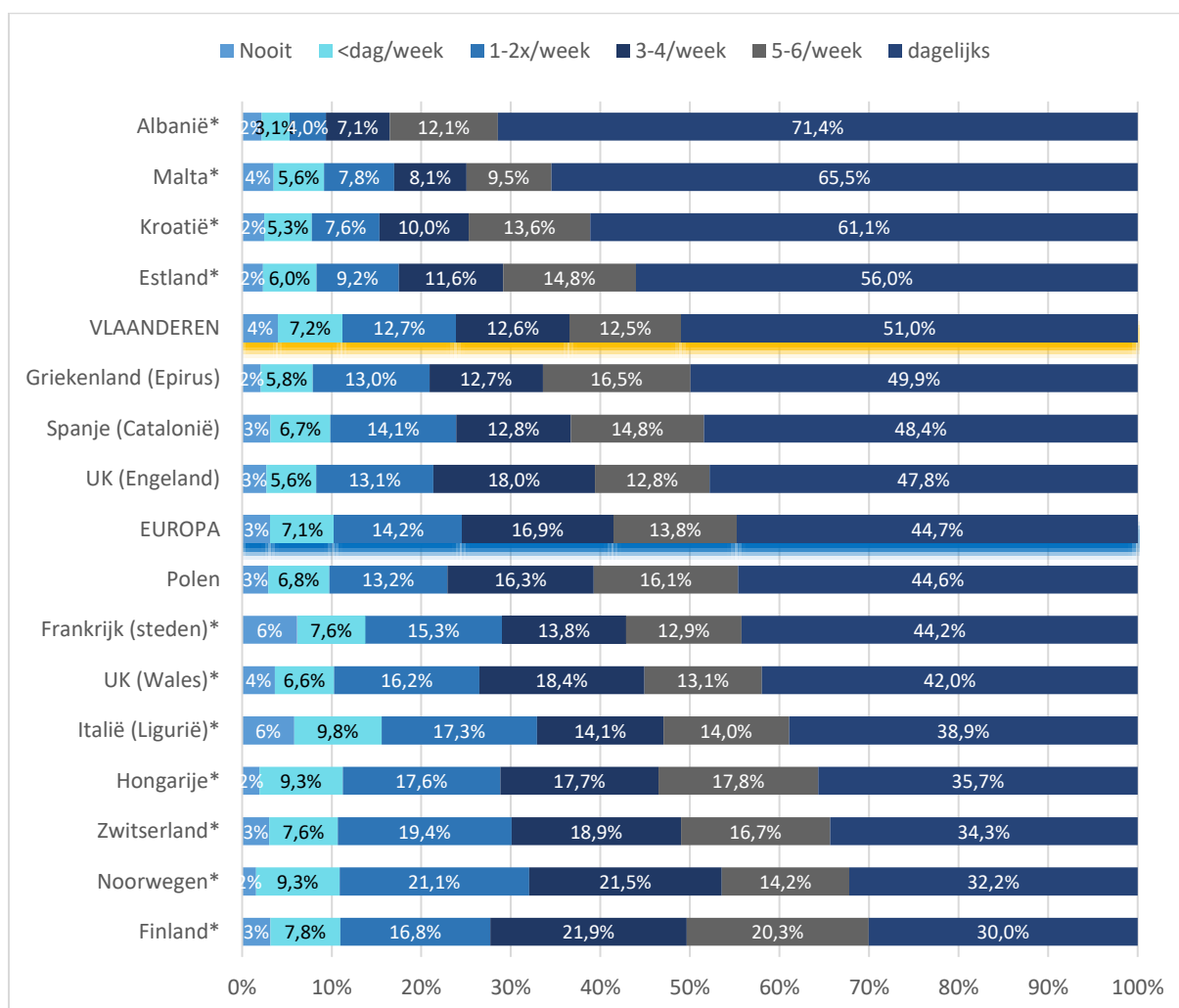
Figuur 71. Frequentie buiten spelen of rondhangen (alle leeftijdsgroepen, n=41.978) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Vervolgens vinden we dat Vlaanderen relatief hoog rankt in het doorbrengen van de vrije tijd met het gezin (Figuur 72), met net een meerderheid van de kinderen (51%) die aangeeft dagelijks met hen te ontspannen, te praten of plezier te maken (t.a.v. 44,7% voor Europa in zijn geheel, hoewel ze daar niet significant van verschilt). De meer uitgesproken meerderheden vinden we echter vooral in Estland (56%), Kroatië (61,1%), Malta (65,5%) en Albanië (71,4%).

Figuur 72. Frequentie ontspannen, praten of plezier maken met het gezin (alle leeftijdsgroepen, n=40.744) (%)

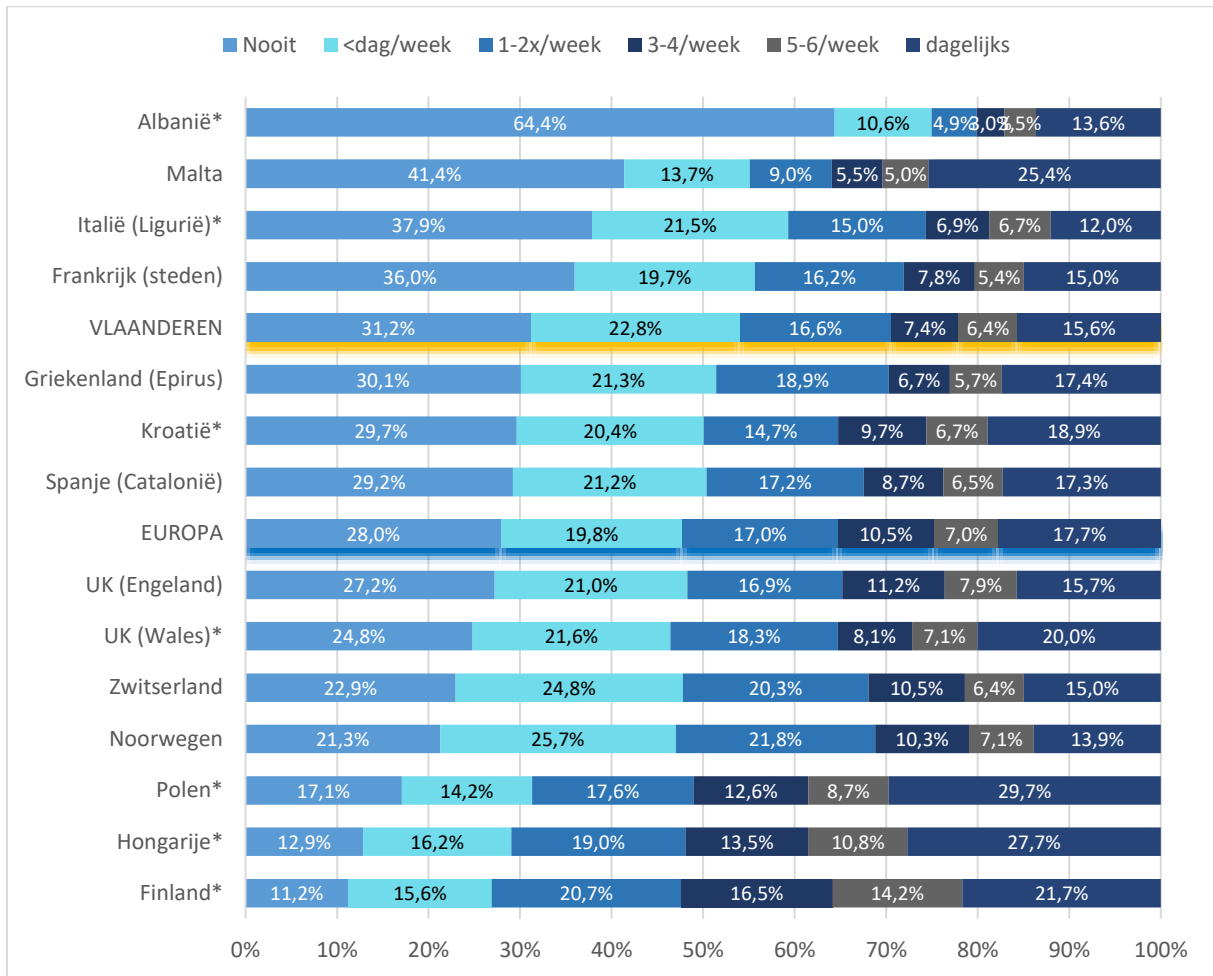

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

In de welgevulde vrijetijdsagenda van de kinderen is er in de meeste Europese landen duidelijk weinig ruimte over om gewoon eens niets te doen (Figuur 73). Met slechts 15,6% van de 8- tot 12-jarige Vlaamse kinderen die toekomen aan dagelijkse rust wordt er niet significant afgeweken van het Europese gemiddelde (17,7%). Enkel in Malta (25,4%), Hongarije (27,7%) en Polen (29,7%) houdt meer dan een kwart van de kinderen dagelijks tijd vrij om niets te doen.

Als we de landen rangschikken op nooit rusten (niet weergegeven), staat Vlaanderen (31,2%) in de top vijf met Frankrijk (36%), Italië (37,9%), Malta (41,4%) en (op ruime afstand met) Albanië (64,4%).

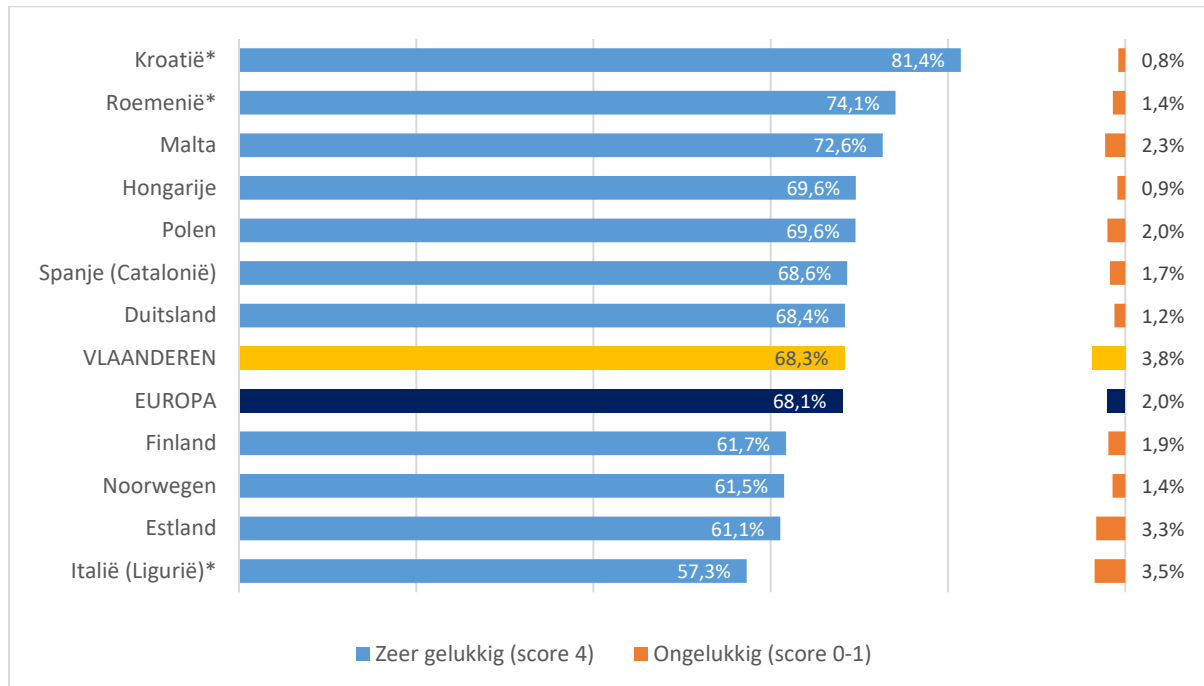
Figuur 73. Frequentie gewoon niets doen of wat rusten (excl. 's nachts slapen) (alle leeftijdsgroepen, n=37.811) (%)

* Gemiddelde score op item (0-5) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Aan alle kinderen werd tot slot gevraagd hoe tevreden zij zijn met de manier waarop zij hun tijd doorbrengen. Figuur 74 toont dat net zoals in heel Europa, meer dan twee derde (68,3%) van de Vlaamse 8-jarigen uiterst gelukkig is met hun vrije tijd. Enkel in Italië ligt dit aandeel significant lager (57,3%); en hoger in Roemenië (74,1%) en Kroatië (81,4%).

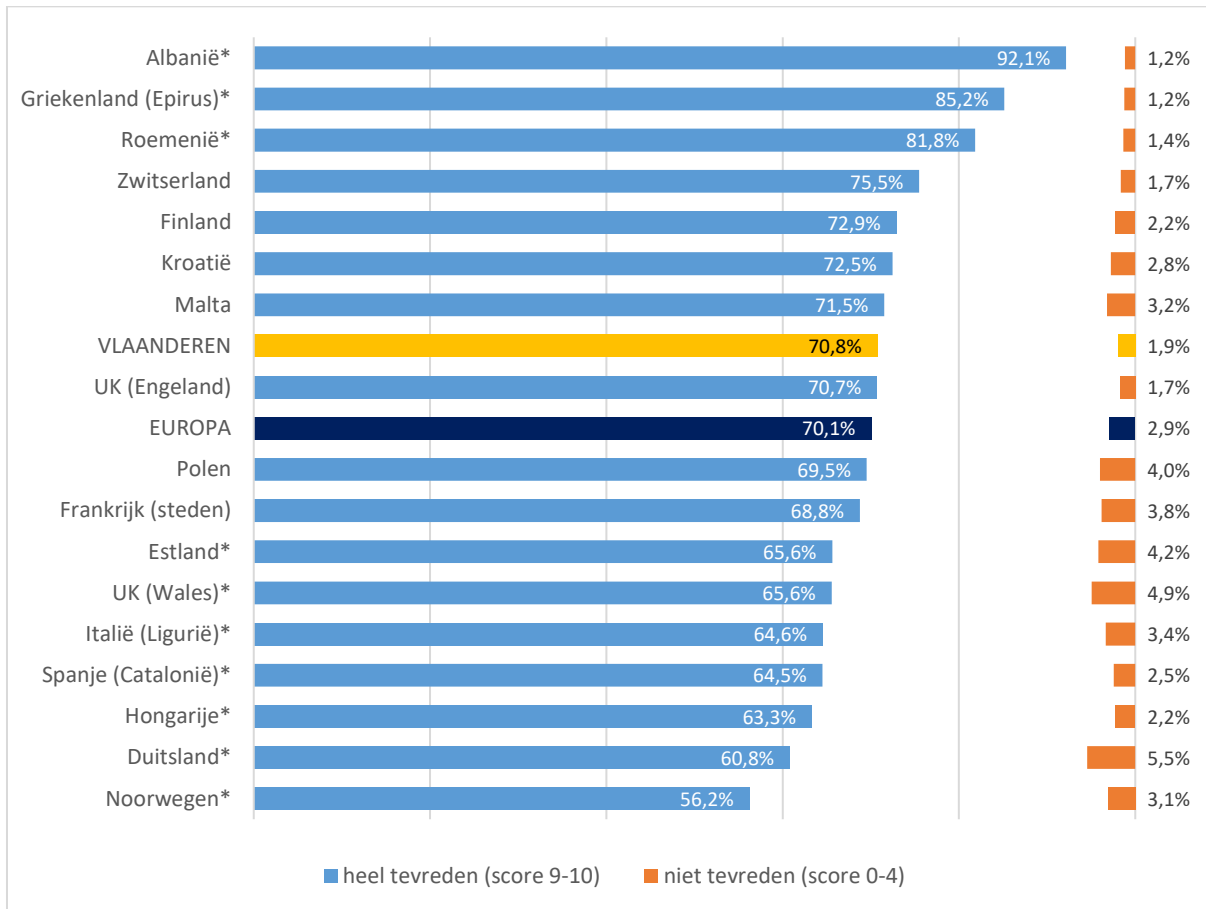
Figuur 74. Mate waarin men gelukkig is met hoe men zijn/haar vrije tijd doorbrengt (8-jarigen, n=13.104) (%)

* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

De situatie is vergelijkbaar voor de 10- en 12-jarige Vlamingen (Figuur 75), van wie ongeveer zeven op tien zegt heel tevreden te zijn met de manier waarop ze hun vrije tijd beleven (70,8%), cf. het Europese gemiddelde (70,1%). Deze keer laat Vlaanderen wel heel wat Europese landen achter zich, met minder dan twee derde tevreden kinderen – voor Noorwegen, die de ranking afsluit komt het aandeel op 56,2%. Wel zien we ook dat Roemeense (81,8%), Griekse (85,2%) en Albanese kinderen (92,1%) opvallend meer tevredenheid tonen op vlak van vrijetijdsinvulling.

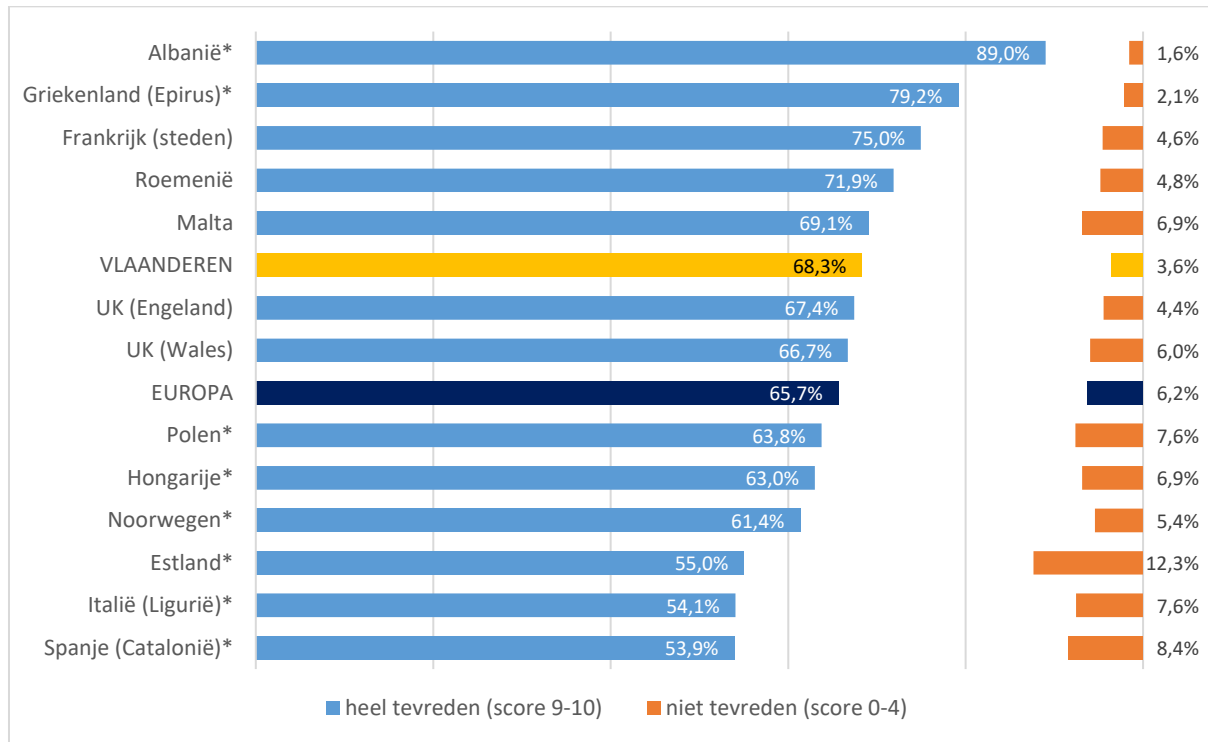
Figuur 75. Mate waarin men tevreden is met hoe men vrije tijd doorbrengt (10- en 12-jarigen, n=36.039) (%)

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Aan de 10- en 12-jarigen werd tevens gevraagd hoe tevreden zij zijn met *hoeveel* vrije tijd zij hebben (Figuur 76). Vrije tijd werd daarbij omschreven als de tijd waarin men kan doen wat men wil. Ook op dit vlak sluiten de Vlaamse kinderen aan bij Europa, met ongeveer twee derde heel tevreden 10- en 12-jarigen (68,3%). Enkel Griekenland (79,2%) en Albanië (89%) doet het significant beter. Opmerkelijk zijn drie landen waar maar net een meerderheid gevormd wordt door kinderen die volledig tevreden zijn met de hoeveelheid vrije tijd, namelijk Spanje (53,9%), Italië (54,1%) en Estland (55%; dat tevens het grootste aandeel expliciet ontevreden kinderen kent, met 12,3%).

Figuur 76. Mate waarin men tevreden is met de hoeveelheid vrije tijd die men heeft (10- en 12-jarigen, n=28.481) (%)

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

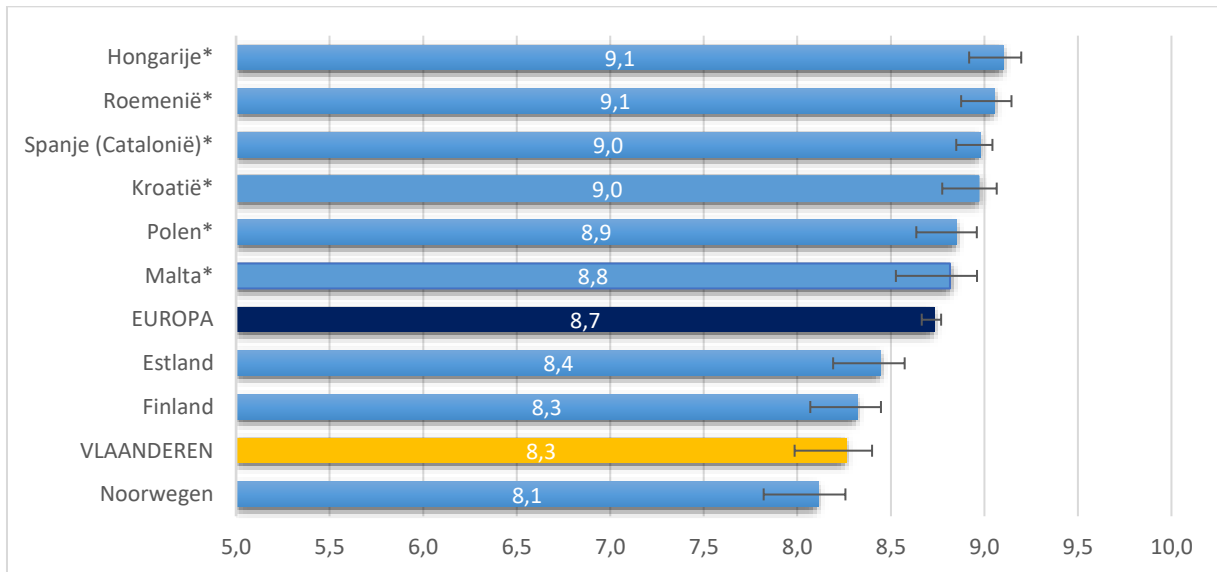
Deel 9: Algemeen welbevinden

De voorgaande delen polsten elk naar de tevredenheid omtrent specifieke zaken uit de leefwereld van kinderen. In een laatste deel werd meer algemeen beschouwend gepolst naar het welbevinden van kinderen, waarbij beroep gedaan werd op verschillende gevalideerde schalen. Verschillende aspecten van welzijn werden daarbij bevestigd, met name: het cognitief subjectief welzijn (gebaseerd op de Student Life Satisfaction Scale van Heubner (1991)), het psychologisch subjectief welzijn (gebaseerd op Ryff, 1989), het affectief subjectief welzijn (gebaseerd op Barrett & Russell, 1998) en tenslotte de persoonlijke welzijnsindex (Cummins & Lau, 2005).

Cognitief subjectief welzijn 8-jarigen

Het cognitief subjectief welzijn van de kinderen (gebaseerd op de Student Life Satisfaction Scale van Heubner (1991)) werd bij de 8-jarigen bevestigd aan de hand van zes items (b.v. 'Ik geniet van mijn leven' en 'Mijn leven gaat goed'), op een vijfpunts-Likertschaal, en werd omgerekend naar een elfpuntsschaal van 0 tot en met 10. Vlaanderen haalt hierop een gemiddelde score van 8,3 op 10. Daarmee positioneert Vlaanderen zich op gelijke hoogte van landen als Noorwegen, Finland en Estland maar scoort het significant lager dan de Oost- en Zuid-Europese landen.

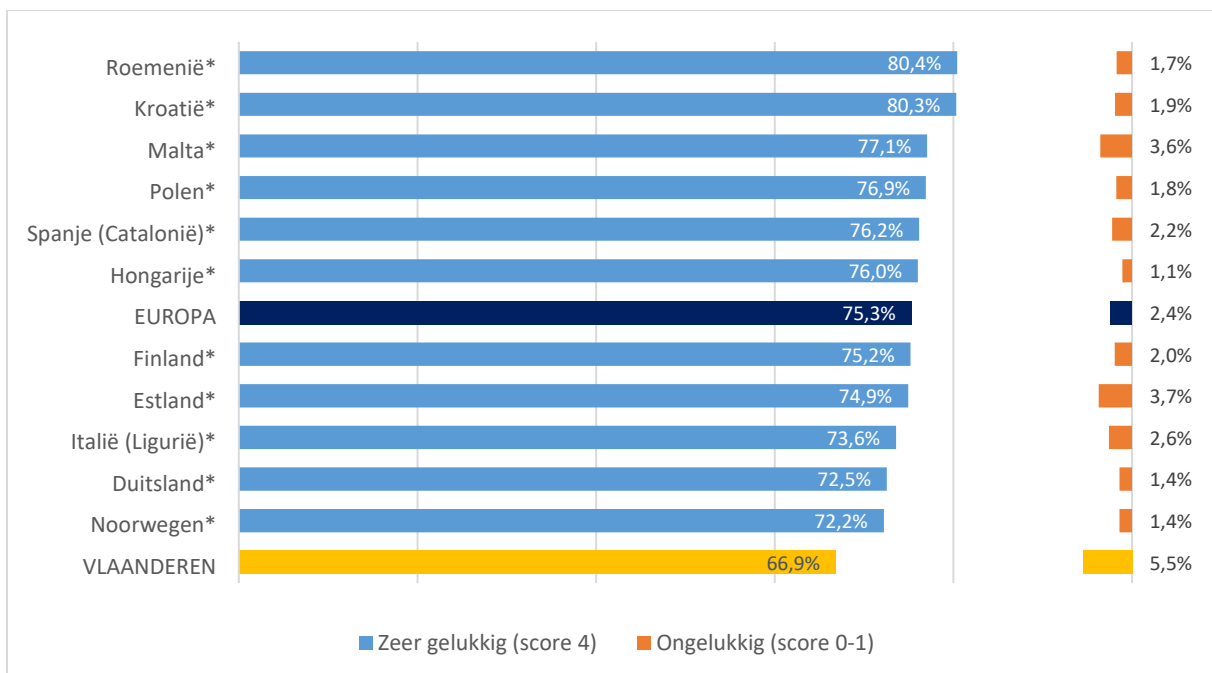
Figuur 77. Gemiddelde somscore op cognitief welzijn (8-jarigen, n=11.117)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Cognitief subjectief welzijn werd tevens gevraagd aan de hand van één item over hoe tevreden zij zijn met ‘het leven in het algemeen’ op een vijfpunts-Likertschaal van 0 tot en met 4. Vlaamse kinderen uiten zich hier merkelijk minder tevreden over dan kinderen in andere Europese regio’s en landen. En zelfs met Noorwegen dat een voorlaatste positie in neemt is het verschil zeer groot: het verschil in het percentage zeer tevreden bedraagt ruim vijf procentpunten. Met Roemenië en Kroatië die het hoogste aantal gelukkige kinderen op dit vlak tellen is er zelfs een verschil van 13 procentpunten.

Figuur 78. Mate waarin men gelukkig is met het leven in het algemeen (8-jarigen, n=13.177) (%)

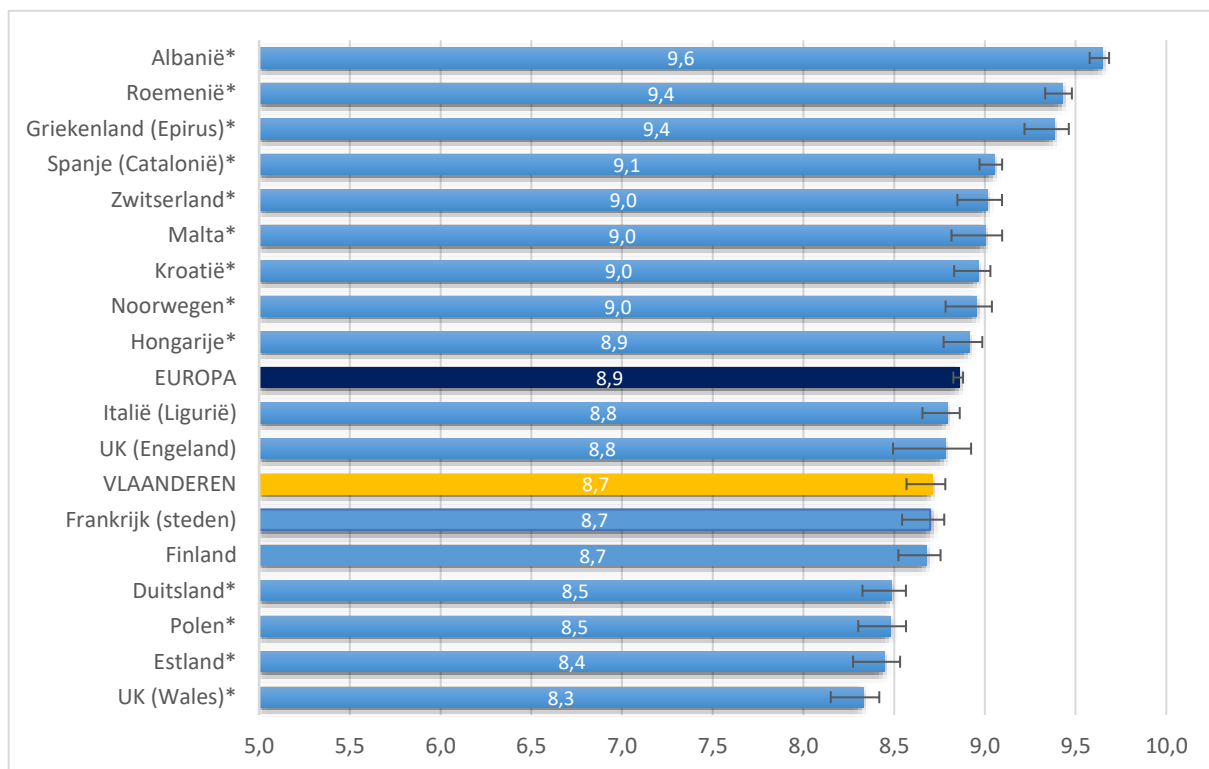
* Gemiddelde score op item (0-4) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Uit deze data kunnen we concluderen dat 8-jarigen op de zes items gemiddeld genomen positief scoren. Vlaanderen scoort daarbij ongeveer gelijk aan het Europese gemiddelde, enkele landen scoren significant hoger. Wat betreft de tevredenheid met het leven in het algemeen scoort Vlaanderen significant het laagst in vergelijking met de andere landen.

Cognitief subjectief welzijn 10- en 12-jarigen

Het cognitief subjectief welzijn van de kinderen (gebaseerd op de Student Life Satisfaction Scale van Heubner, 1991) werd bij de 10- en 12-jarigen aan de hand van zes items (b.v. 'Ik geniet van mijn leven' en 'Mijn leven gaat goed') op een elfpunts-Likertschaal van 0 tot en met 10. Ook bij de 10- en 12-jarigen stellen we op basis van deze schaal voor cognitief welzijn vast dat Vlaamse kinderen zich minder goed in hun vel voelen dan kinderen in heel wat andere Europese landen. Opnieuw tekenen we de grootste verschillen op met Albanië, Roemenië en Griekenland. Wel stellen we ook vast dat het cognitief welzijn in een aantal Europese regio's nog lager ligt dan in Vlaanderen, met name in Duitsland, Polen, Estland en Wales.

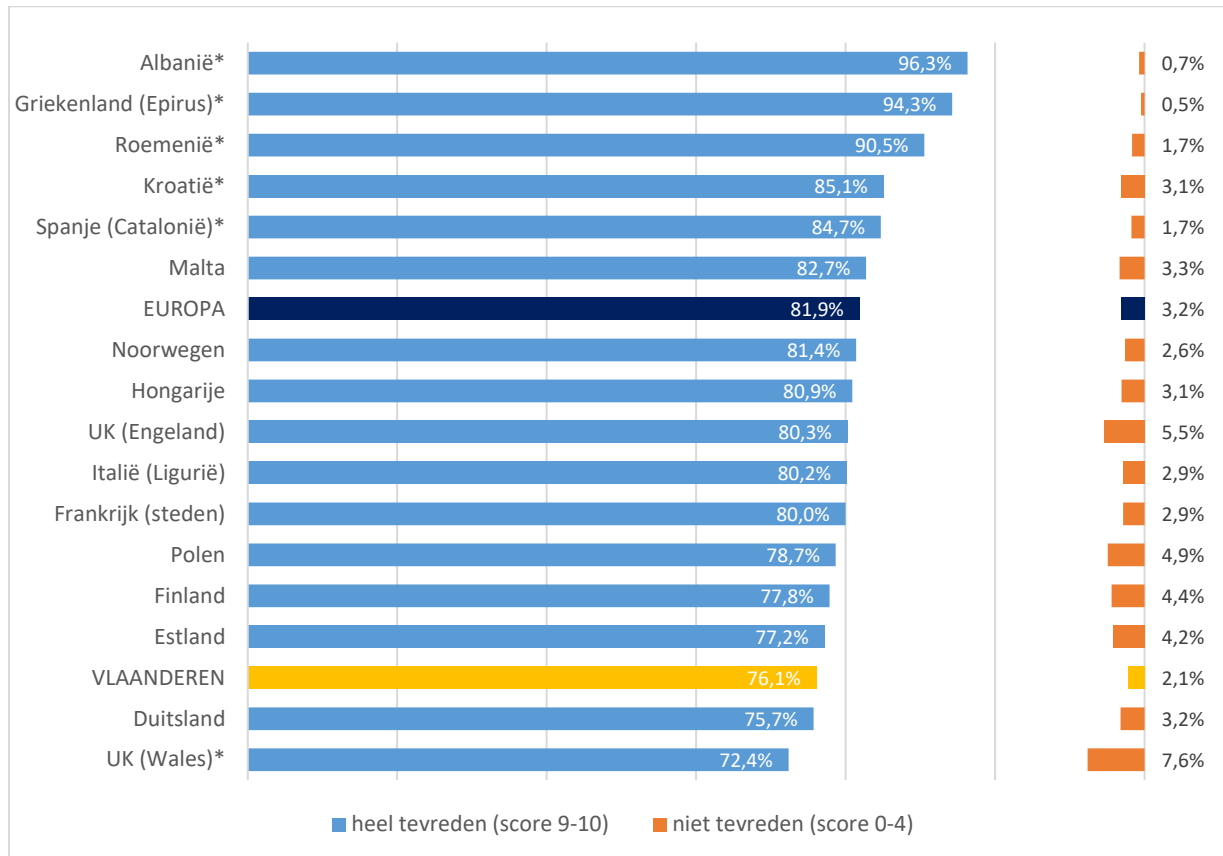
Figuur 79. Gemiddelde somscore op cognitief welzijn (10- en 12-jarigen, n=36.671)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Cognitief subjectief welzijn werd tevens gevraagd aan de hand van één item over hoe tevreden zij zijn met 'het leven in het algemeen' op een elfpunts-Likertschaal. Ook hier stellen we vast dat Vlaamse 10- en 12-jarigen tot de minst tevredenen behoren. Vooral de verschillen met Zuid- en Oost-Europese landen zoals Albanië, Griekenland en Roemenië zijn zeer groot. Het percentage kinderen dat zeer tevreden is met zijn/haar leven in het algemeen ligt maar liefst 20 procentpunten hoger in Albanië dan in Vlaanderen.

Figuur 80. Mate waarin men tevreden is met het leven in het algemeen (10- en 12-jarigen, n=34.152)

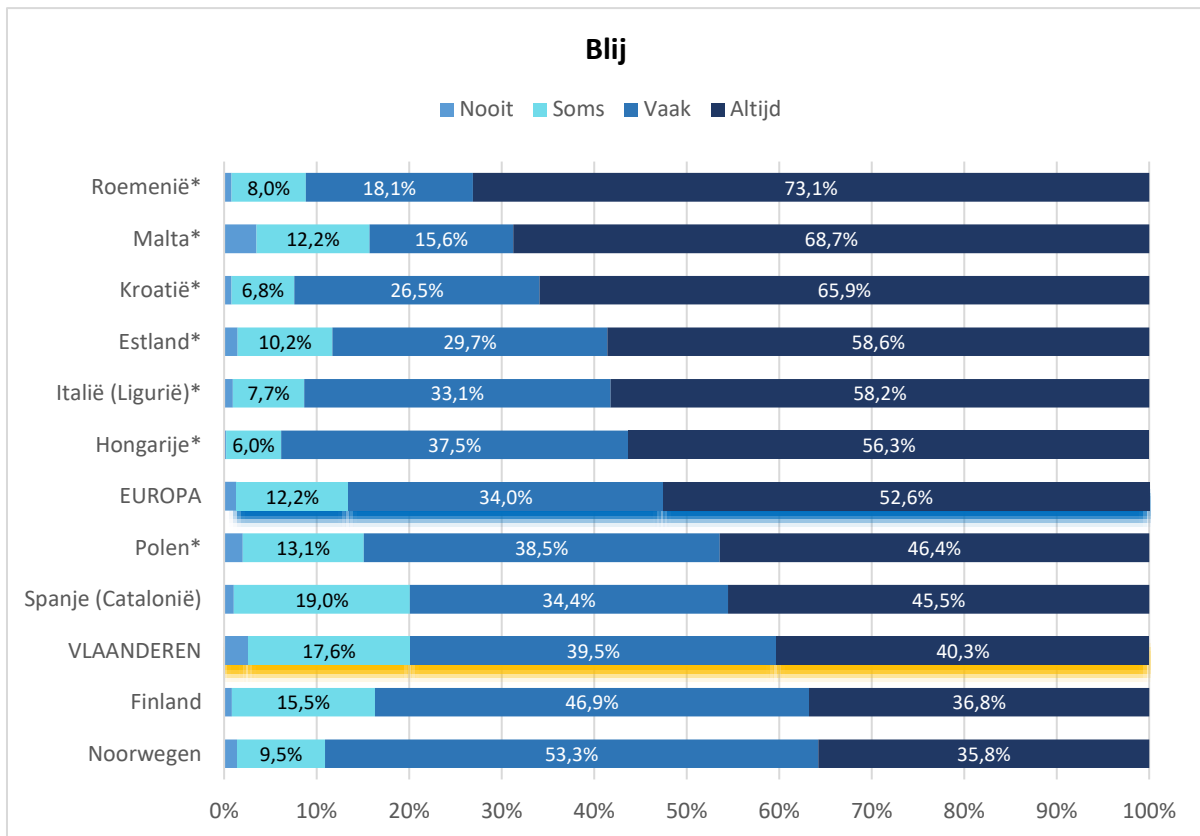

* Gemiddelde score op item (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Affectief subjectief welzijn 8-jarigen

Vervolgens werd het affectief subjectief welzijn bevraagd (gebaseerd op Barrett & Russell, 1998). Aan 8-jarige kinderen werd met een vierpunts-Likertschaal gevraagd hoe vaak zij zich tijdens de voorbije twee weken blij en verdrietig hebben gevoeld. Uit deze data blijkt dat iets minder dan de helft van de 8-jarigen in Vlaanderen zich altijd (40,3%) blij gevoeld heeft. Ongeveer net zo veel 8-jarigen geven aan zich vaak blij gevoeld te hebben (39,5%). Vlaanderen scoort daarmee gemiddeld gezien wat lager dan de het merendeel van de andere landen.

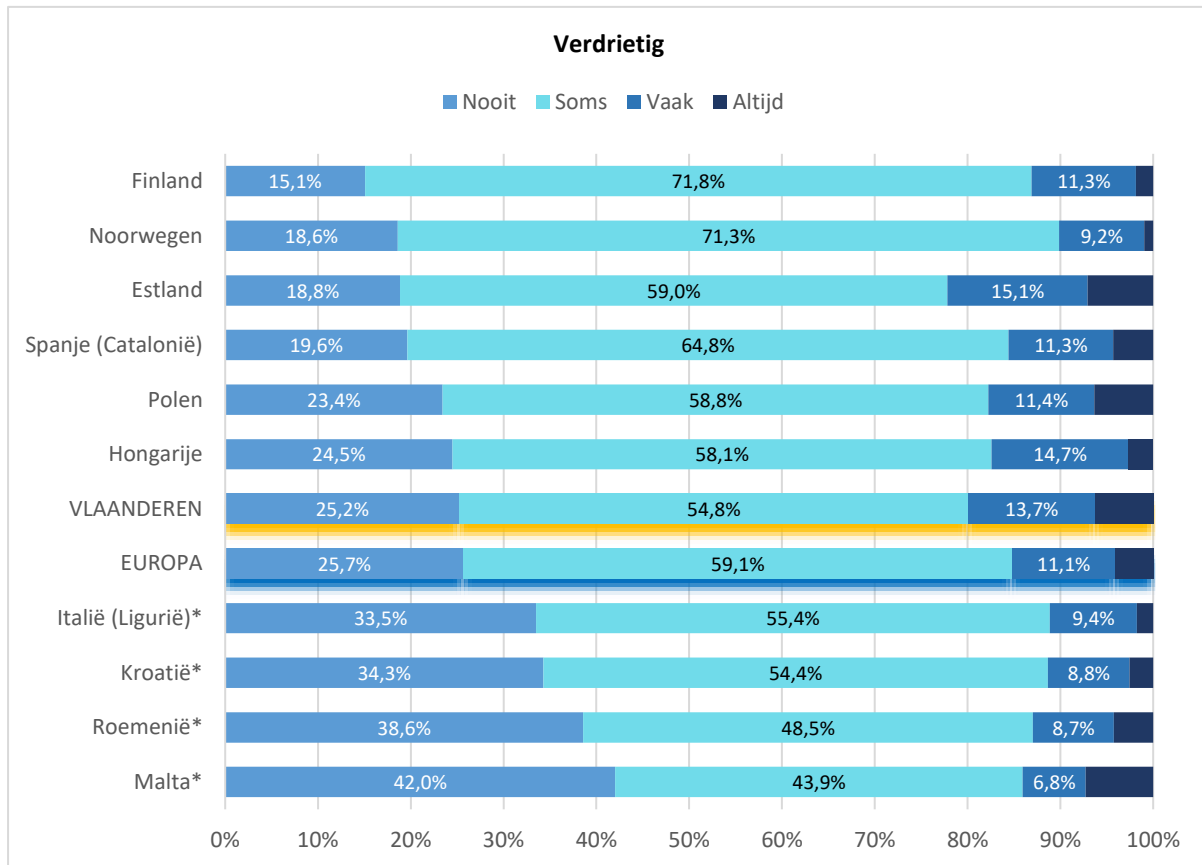
Figuur 81. Frequentie hoe vaak men zich blij voelde (8-jarigen, n=12.057)

* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Uit de data blijkt verder dat ongeveer de helft van de 8-jarigen in Vlaanderen zich de voorbije twee weken soms (54,8%) verdrietig heeft gevoeld. Een minderheid heeft zich vaak verdrietig (13,7%) gevoeld. Vlaanderen sluit zich daarmee aan bij het Europese gemiddelde.

Figuur 82. Frequentie hoe vaak men zich verdrietig voelde (8-jarigen, n=11.501)

* Gemiddelde score op item (0-3) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

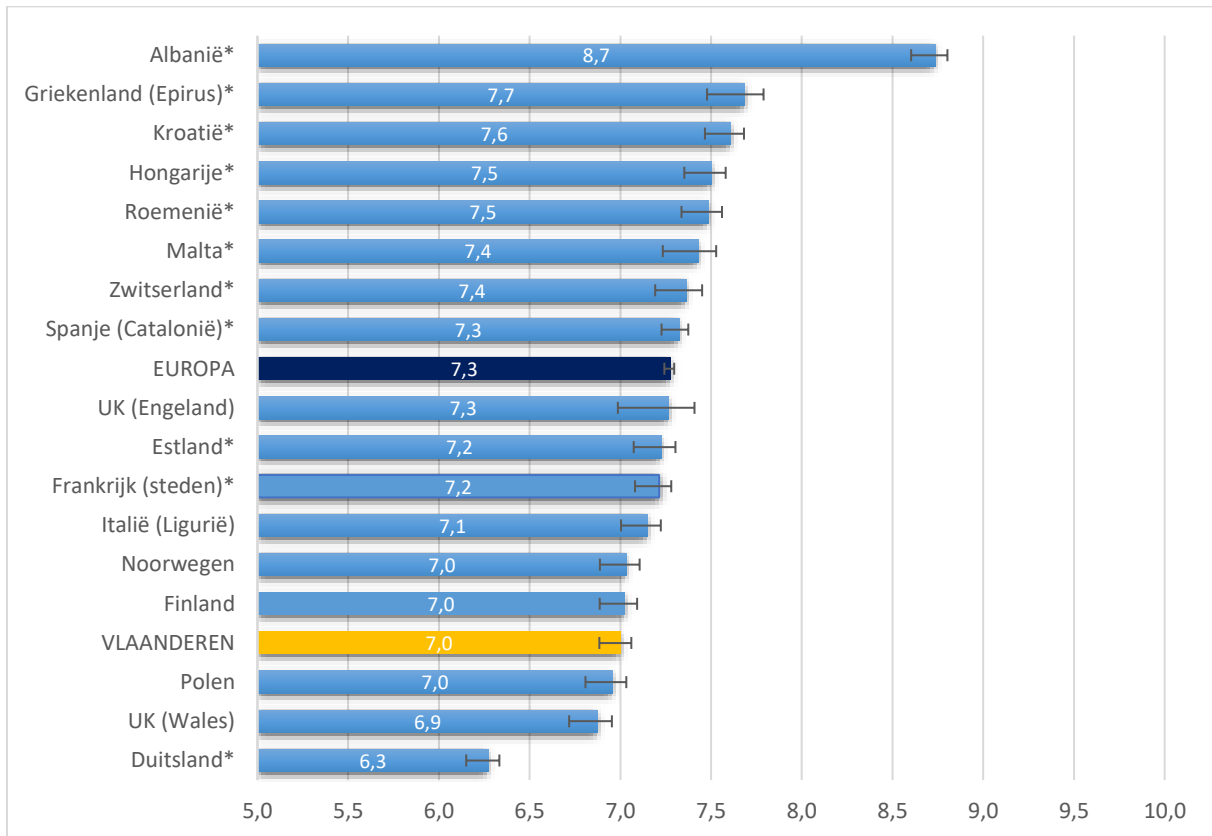
Affectief subjectief welzijn 10- en 12-jarigen

Het affectief subjectief welzijn werd, gebaseerd op de schaal van Barrett & Russel (1998), bij de 10- en 12-jarigen gemeten door te vragen hoe vaak zij tijdens de voorbije twee weken diverse gevoelens ervaarden. Naast gevoelens van blijdschap en verdriet werd ook gepolst naar de mate waarin ze zich de voorbije twee weken rustig, gespannen of zenuwachtig, vol van energie of verveeld voelden.

Op basis van deze zes emoties werd een sommschaal berekend, waarbij de negatieve emoties (verdriet, spanning/zenuwachtig, verveling) werden omgescoord, zodat een hogere score minder negatieve en meer positieve gevoelens weergeeft.

Wat betreft het affectieve welzijn zien we dat 10- en 12-jarigen zich overwegend positief voelen. In elk van de Europese landen wordt een gemiddelde score van boven de vijf behaald. Toch zijn er opmerkelijke verschillen tussen de landen, met als uitschieters Albanië waar een gemiddelde score van 8,7 op 10 wordt behaald en Duitsland waar slechts een gemiddelde score van 6 wordt behaald. Ook Vlaanderen doet het in dit opzicht niet zo goed met een gemiddelde score van 7 op 10. Alleen Duitsland scoort significant lager. Opvallend is dat vooral in West-Europese landen kinderen gemiddeld lager scoren op deze maat voor affectief welzijn. Ook in landen als Noorwegen en Finland behalen kinderen gemiddeld een cijfer van 7 op 10 op de schaal voor affectief welzijn.

Figuur 83. Gemiddelde somscore op affectief welzijn (10- en 12-jarigen, n=35.624) (schaal 0-10)

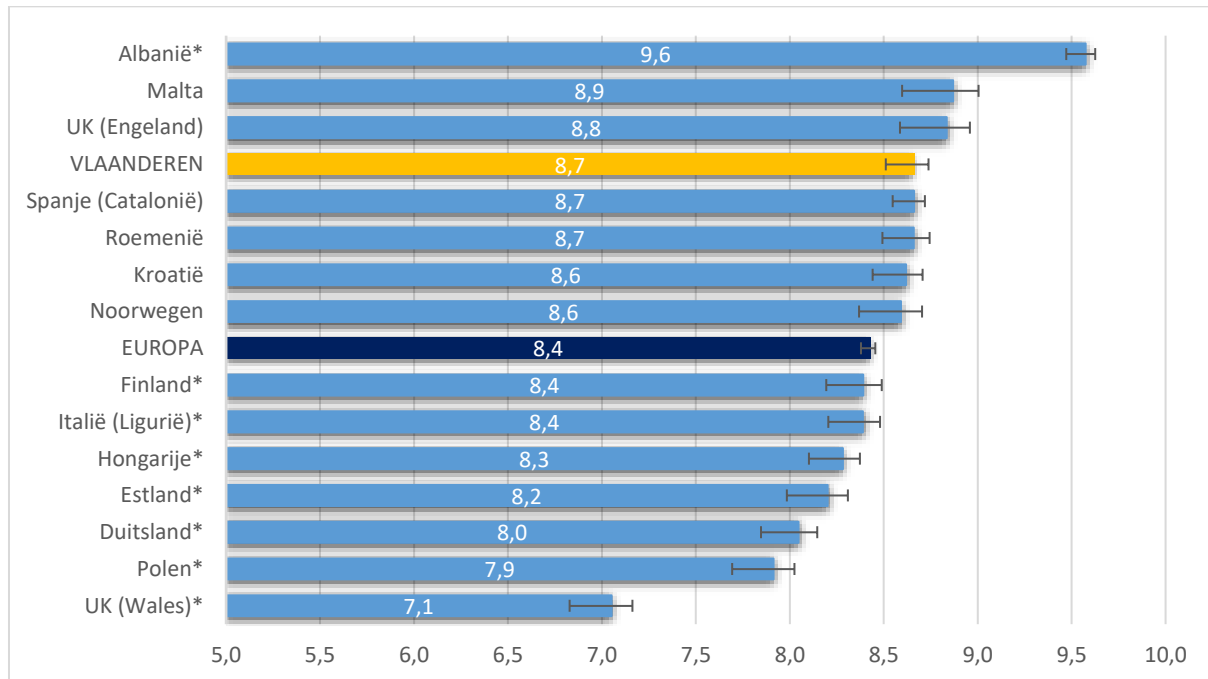
* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Psychologisch subjectief welzijn 12-jarigen

De 10- en 12-jarigen kregen daarnaast nog zes items voorgelegd op een elfpunts-Likertschaal die peilen naar het psychologisch subjectief welzijn. De items zijn gebaseerd op de zes kerndimensies die Ryff (1989) formuleerde: zelfacceptatie, autonomie, positieve relaties met anderen, het hebben van een doel in het leven, persoonlijke groei en meesterschap over het eigen leven. Daartoe werden items voorgelegd als 'Ik ben blij met wie ik ben', 'Ik voel me positief over mijn toekomst en 'Ik kan goed omgaan met de dingen die ik elke dag moet doen'.

Vlaamse 12-jarigen scoren op de zes items van psychologisch welzijn gemiddeld genomen positief. Vlaanderen scoort daarbij ongeveer gelijk aan het Europese gemiddelde. Meerdere landen scoren significant lager, slechts één land scoort significant hoger (Albanië).

Figuur 84. Gemiddelde somscore op psychologisch welzijn (12-jarigen, n=16.087)

* Gemiddelde score op schaal (0-10) verschilt significant ($p < 0,05$) van gemiddelde score in Vlaanderen

Persoonlijke welzijnsindex

In de themagerelateerde luiken van het onderzoek werden kinderen gevraagd naar de mate waarin ze tevreden waren over een aantal aan deze thema's gerelateerde aspecten, zoals het leven op school en dingen die men heeft. In het deel van de vragenlijst waarin gepolst werd naar het algemene welzijn van kinderen werd nog bijkomend naar de tevredenheid met betrekking tot een aantal specifieke zaken uit het leven van kinderen gevraagd, zoals hoe veilig men zich voelt, hoe men er uitziet, hoe er naar hen wordt geluisterd In tabel 4 en tabel 5 geven we het percentage kinderen dat respectievelijk zeer gelukkig (score 4 bij de 8-jarigen) of zeer tevreden (score 9 of 10 bij de 10- en 12-jarigen) is omtrent het voorgelegde aspect.

Het percentage zeer gelukkigen varieert voor de drie voorgelegde aspecten bij de 8-jarigen in Vlaanderen tussen 64% en 66,5%, het percentage ongelukkigen (score 0 of 1) varieert voor Vlaanderen tussen 5,4% (veiligheid) tot 5,6% (uiterlijk). Zowel uit de percentages zeer tevreden als zeer ontevreden blijkt dat 8-jarige Vlaamse kinderen zich op deze domeinen minder gelukkig voelen dan kinderen in de meeste andere Europese landen. Dit blijkt tevens uit tabel 4. Wat betreft de gezondheid, vinden we in Vlaanderen het laagste percentage tevreden. Ook met betrekking tot de gezondheid uiten Vlaamse 8-jarigen zich het minst gelukkig in Europa.

Tabel 4. Persoonlijke welzijnsindex bij 8-jarigen: percentage kinderen dat heel gelukkig is (score 4)

	hoe veilig je je voelt (n=13.300)	jouw gezondheid (n=13.172)	hoe je er uitziet (n=13.212)
Roemenië	72,7%	79,7%	72,7%
Kroatië	73,5%	80,4%	70,6%
Malta	74,3%	76,8%	75,0%
Polen	61,2%	71,9%	71,3%
Spanje (Catalonië)	61,5%	71,8%	73,1%
Hongarije	67,2%	68,5%	59,8%
EUROPA	65,9%	71,8%	67,0%
Finland	63,1%	65,0%	53,3%
Estland	65,8%	69,9%	66,1%
Italië (Ligurië)	61,0%	69,7%	60,6%
Duitsland	63,9%	72,4%	61,2%
Noorwegen	71,2%	72,9%	71,1%
VLAANDEREN	64,2% ^a	64,1% ^b	66,5% ^c

Leeswijzer: laagste score → hoogste score

^a De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Duitsland, Finland, Hongarije, Kroatië, Noorwegen en Roemenië

^b De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in alle andere landen

^c De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Malta, Noorwegen, Polen, Roemenië en Spanje

Ook bij de 10- en 12-jarigen blijkt de tevredenheid over de voorgelegde aspecten bij Vlaamse kinderen in vergelijking met kinderen uit andere Europese landen laag te zijn. Het percentage zeer tevreden blijkt voor elk van deze facetten tot de laagste percentages in Europa te horen en ook de gemiddelde scores (zie voetnoten tabel) op deze tevredenheidsvragen liggen significant lager dan in de meeste andere Europese landen. Vooral de verschillen met Zuid- en Oost-Europese landen zoals Albanië, Griekenland en Roemenië zijn zeer groot en dit voor alle aspecten.

Tabel 5. Persoonlijke welzijnsindex 10-12 jarigen: percentage kinderen dat zeer tevreden is (score 9 of 10)

	Hoe veilig je je voelt (n=35.911)	De vrijheid die je hebt (n=35.742)	Hoe je er uitziet (n=35.346)	Wat later kan gebeuren in jouw leven (n=35.209)	Jouw gezondheid (n=35.826)	Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen (n=35.697)
Albanië	94,0%	90,8%	89,7%	85,9%	94,3%	84,2%
Griekenland (Epirus)	91,2%	88,6%	88,4%	82,7%	94,4%	77,7%
Roemenië	88,3%	84,8%	78,8%	78,2%	91,8%	76,1%
Kroatië	86,7%	85,2%	67,4%	70,0%	88,5%	73,7%
Spanje (Catalonië)	77,5%	68,3%	72,4%	71,1%	85,3%	69,0%
Malta	82,1%	69,0%	75,4%	67,3%	79,3%	76,3%
EUROPA	79,8%	75,1%	67,4%	69,9%	81,7%	69,5%
Noorwegen	83,5%	80,2%	65,5%	74,3%	79,3%	74,8%
Hongarije	84,5%	70,5%	60,0%	73,6%	82,0%	76,5%
UK (Engeland)	79,1%	73,4%	63,4%	65,4%	78,3%	74,5%
Italië (Ligurië)	69,8%	69,0%	60,8%	58,5%	84,3%	59,6%
Frankrijk (steden)	70,0%	67,2%	65,7%	71,8%	82,9%	58,5%
Polen	77,4%	73,8%	67,8%	72,2%	79,1%	64,0%
Finland	80,6%	75,4%	58,4%	63,9%	80,4%	72,8%
Estland	78,4%	71,3%	64,8%	64,2%	78,7%	67,3%
VLAANDEREN	73,9% ^a	69,1% ^b	61,2% ^c	65,3% ^d	77,2% ^e	60,4% ^f
Duitsland	73,9%	76,1%	56,4%	64,5%	74,9%	62,6%
UK (Wales)	74,2%	71,1%	52,6%	60,0%	70,6%	64,2%
Zwitserland	81,7%	80,8%	72,8%	75,2%	86,1%	73,2%

Leeswijzer: laagste score → hoogste score

^a De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Estland, Finland, Griekenland, Hongarije, Kroatië, Malta, Noorwegen, Roemenië en Zwitserland

^b De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Duitsland, Finland, Griekenland, Kroatië, Noorwegen en Zwitserland

^c De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Griekenland, Kroatië, Malta, Polen, Roemenië, Spanje en Zwitserland. De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant hoger dan in Wales.

^d De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Noorwegen, Polen, Roemenië, Spanje en Zwitserland. De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant hoger dan in Italië en Wales.

^e De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Roemenië, Spanje en Zwitserland. De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant hoger dan in Wales.

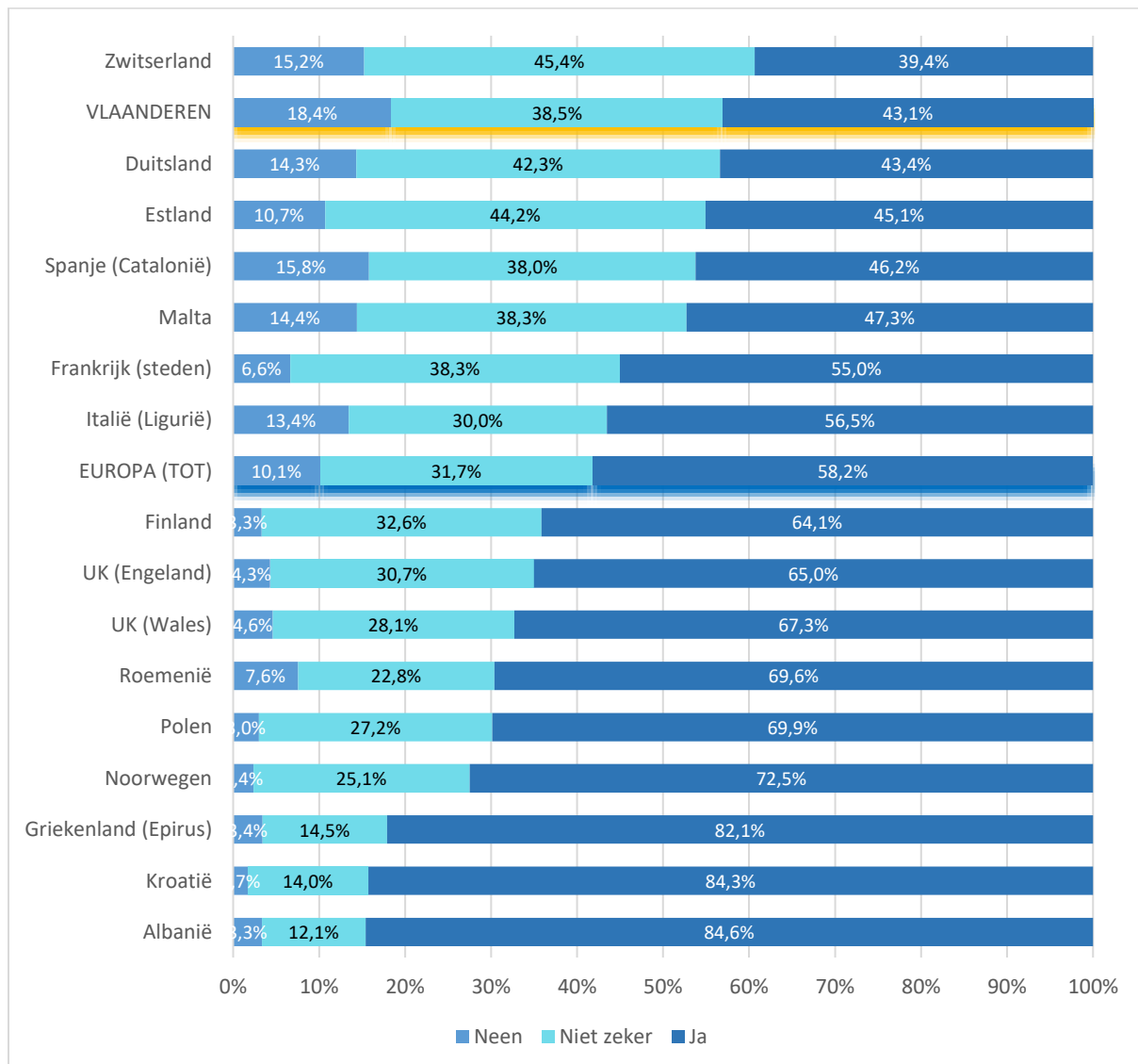
^f De gemiddelde score van Vlaanderen op dit item is significant lager dan in Albanië, Engeland, Estland, Finland, Griekenland, Hongarije, Kroatië, Malta, Noorwegen, Roemenië, Spanje en Zwitserland.

Deel 10: Over kinderrechten

In een laatste deel van de vragenlijst, werden tenslotte vragen gesteld over de mate waarin kinderen kennis hebben van kinderrechten en in welke mate deze gerespecteerd worden in het land waarin ze leven.

Uit figuur 85 blijkt dat, ten opzichte van andere landen, Vlaamse kinderen iets minder gekend zijn met hun rechten dan kinderen in andere landen. 43,1% geeft aan zijn/haar rechten te kennen, en 18,4% zegt deze niet te kennen. Terwijl enkel in Zwitserland minder kinderen antwoorden dat ze hun rechten kenden, scoort geen enkel land hoger op het percentage kinderen dat aangeeft zijn rechten niet te kennen. In alle bevroegde landen samen geeft bijna 60% van de kinderen aan hun rechten te kennen, terwijl slechts een 10% aangeeft deze niet te kennen.

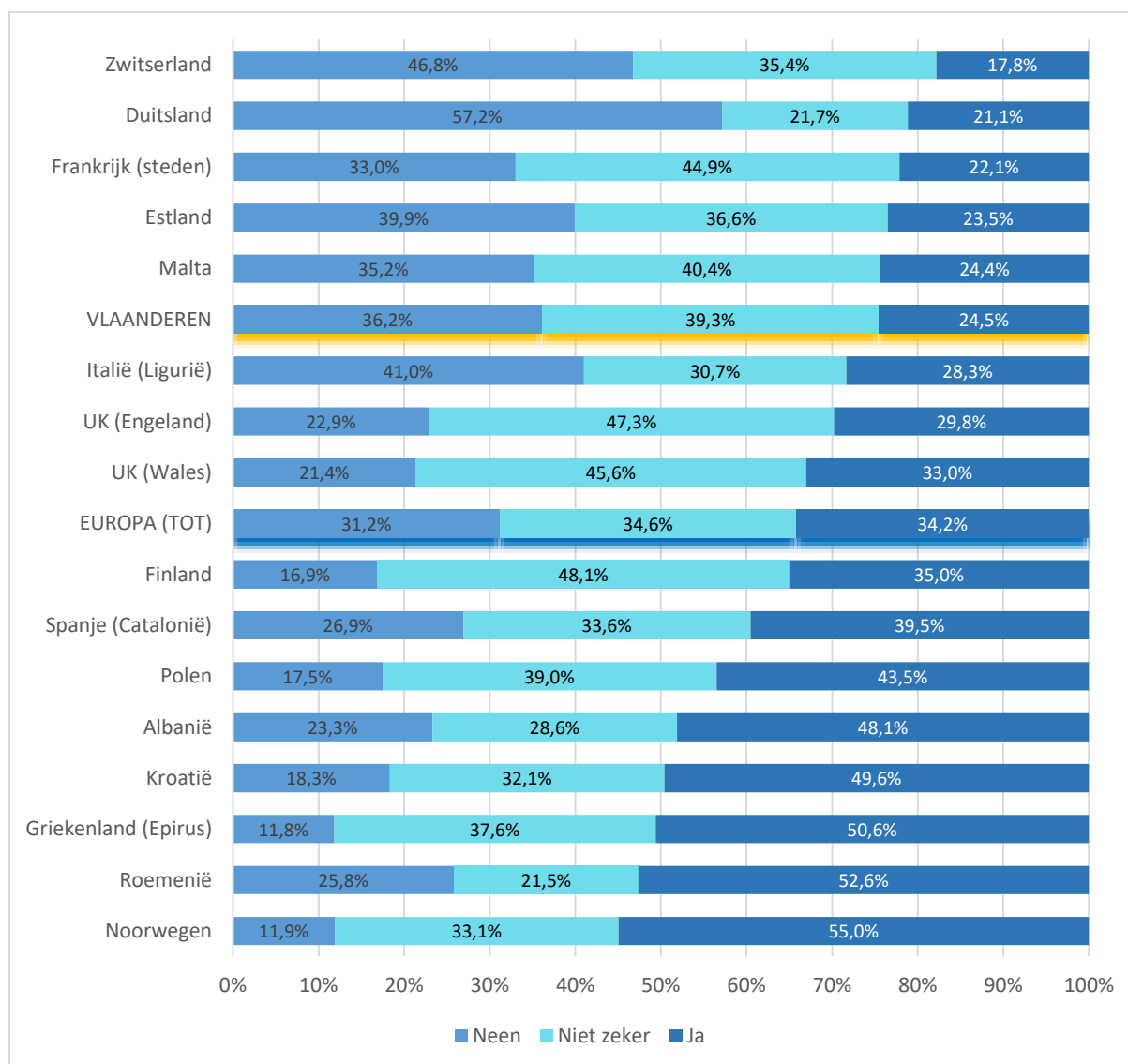
Figuur 85. Kennis kinderrechten (alle leeftijdsgroepen, n= 48.650)

Uit figuur 86 blijkt dat kinderen in Europa over het algemeen de VN conventie nauwelijks blijken te kennen. Slechts 34,2% van de kinderen in de gehele studie gaf aan hiermee gekend te zijn, terwijl een soortgelijk aantal

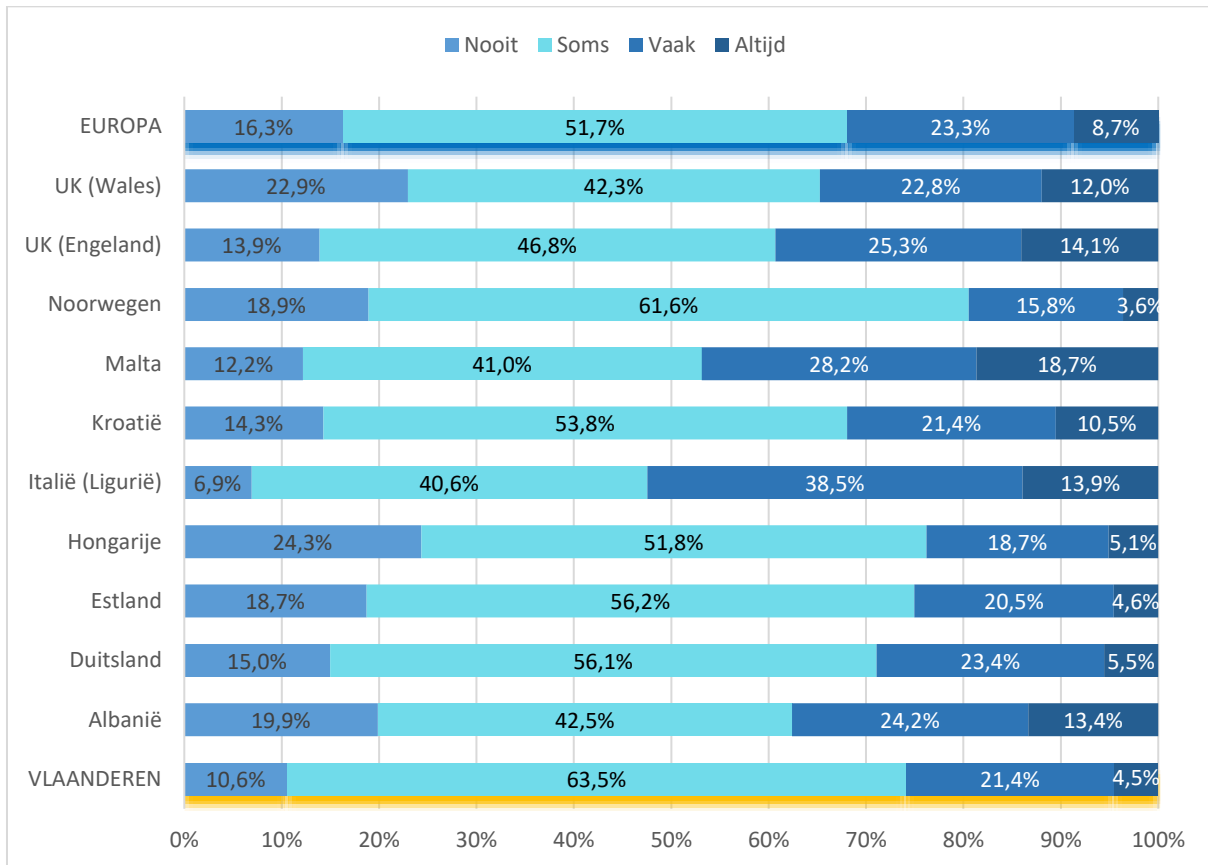
(31,2) aangeeft dit niet te kennen. Vlaanderen scoort hier ondergemiddeld op. Slechts bijna één op vier kinderen antwoorden dat zij de VN conventie kenden, terwijl iets meer dan één op drie kinderen antwoorden deze niet te kennen. Ten opzichte van andere landen lijken slechts vijf respectievelijk vier landen het slechter te doen, waaronder Zwitserland maar ook Duitsland en Estland.

Figuur 86. Kennis VN conventie voor de rechten van het kind (alle leeftijdsgroepen, n= 46.318)

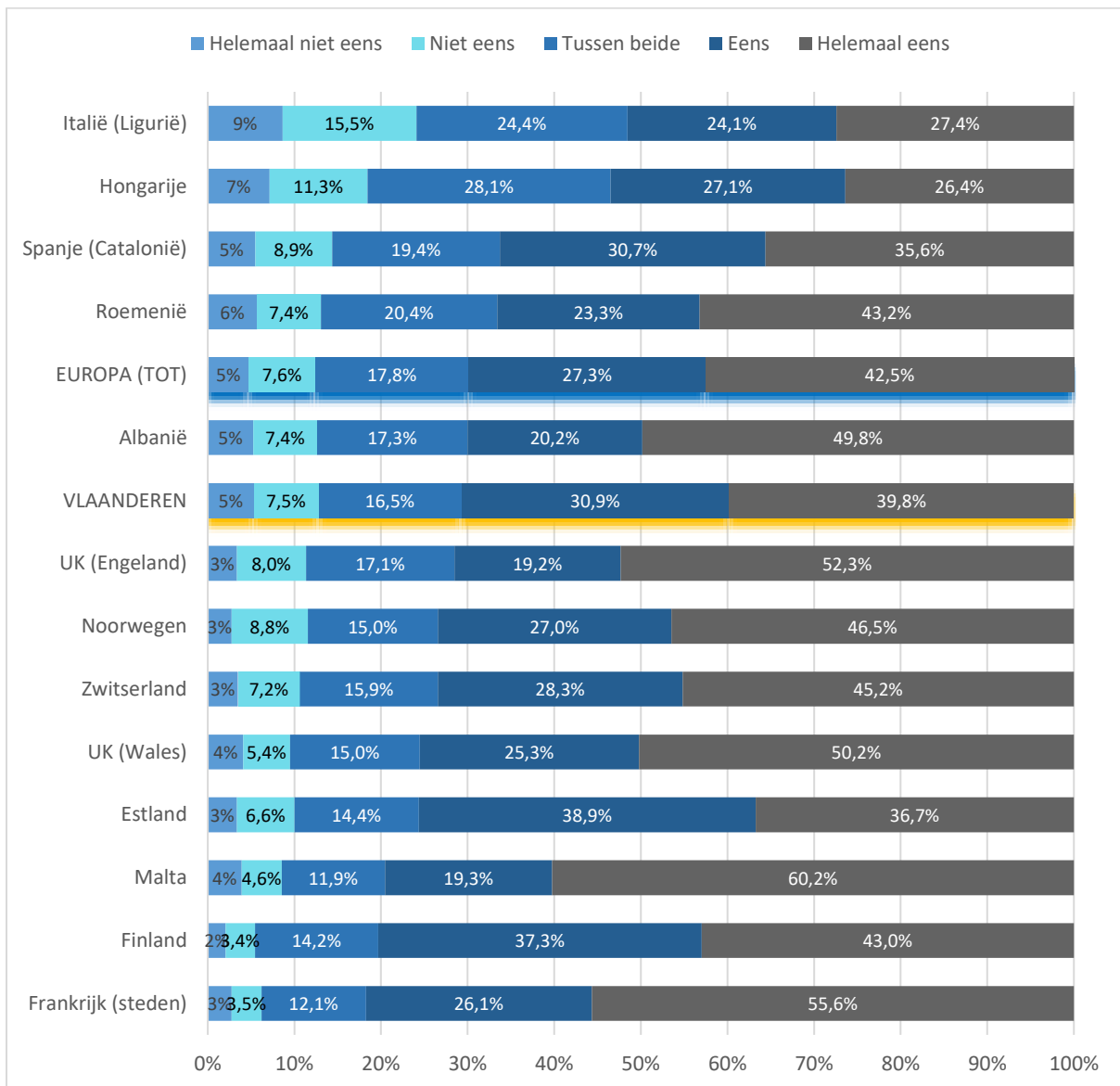
Aan alle 12-jarigen werd gevraagd of zij zich zorgen maken over dingen die gebeuren in hun land. Vlaanderen lijkt het hierbij beter te doen dan veel andere landen. Ongeveer een kwart (25,9%) van de Vlaamse 12-jarigen maakt zich hierover vaak of altijd zorgen terwijl in Europa in zijn totaliteit 41% van de 12-jarigen aangeeft zich hier vaak tot altijd zorgen over te maken. Ruim een tiende (10,6%) van de Vlaamse 12-jarigen maakt zich hierover nooit zorgen en een meerderheid maakt zich soms zorgen.

Figuur 87. Zich zorgen maken over dingen die gebeuren in eigen land (12-jarigen, n=11.733)

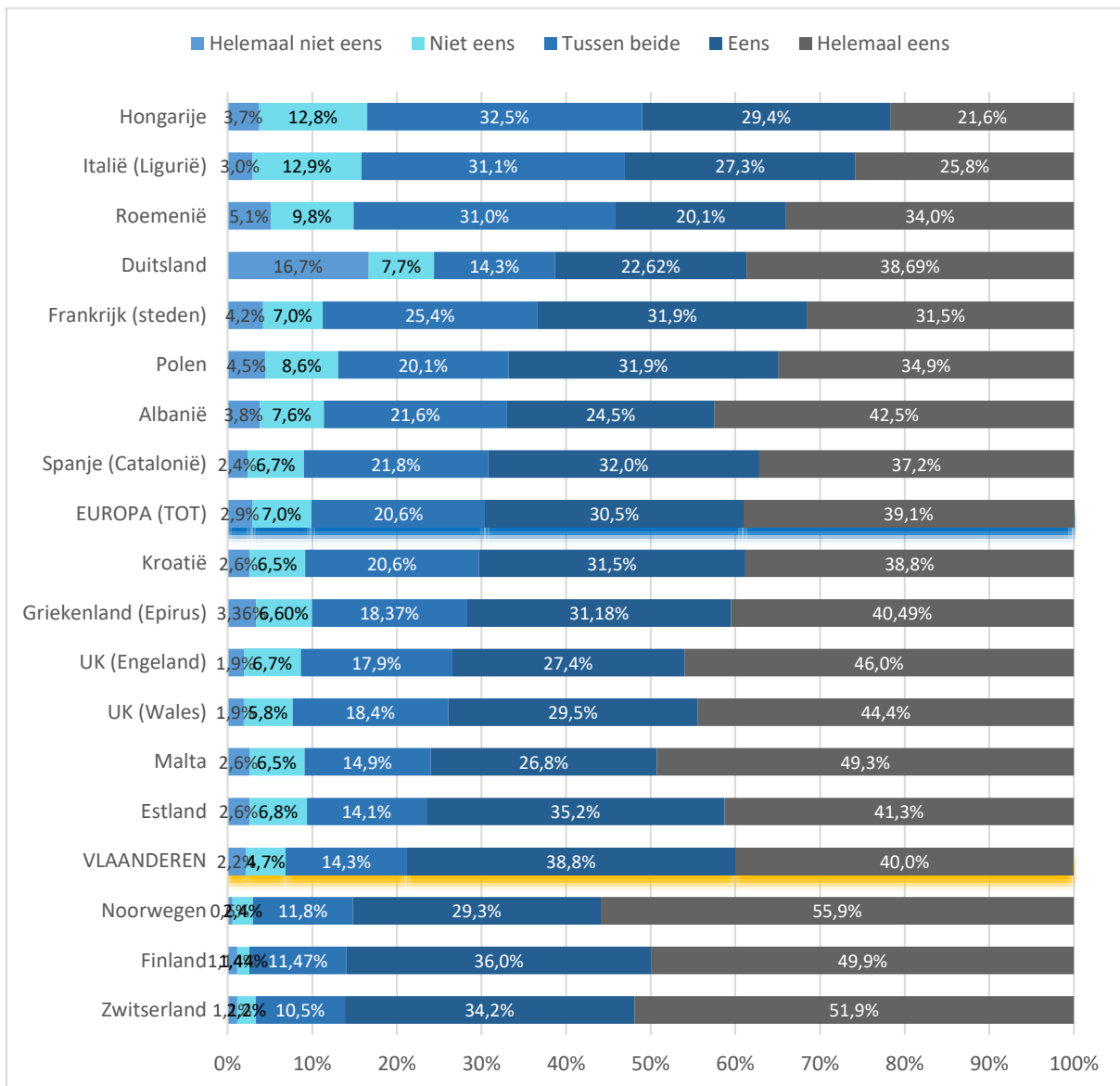
In enkele landen werd aan alle 10- en 12-jarigen gevraagd of kinderen mee mochten beslissen in zaken die belangrijk zijn voor hen. Hier gaat het grootste deel van de Vlaamse kinderen (helemaal) akkoord mee, met zo'n 70%. Hierbij scoren we gemiddeld.

Figuur 88. Mate waarin men akkoord gaat met stelling 'Kinderen mogen mee keuzes maken in belangrijke zaken' (10- en 12-jarigen, n=10.013) (%)

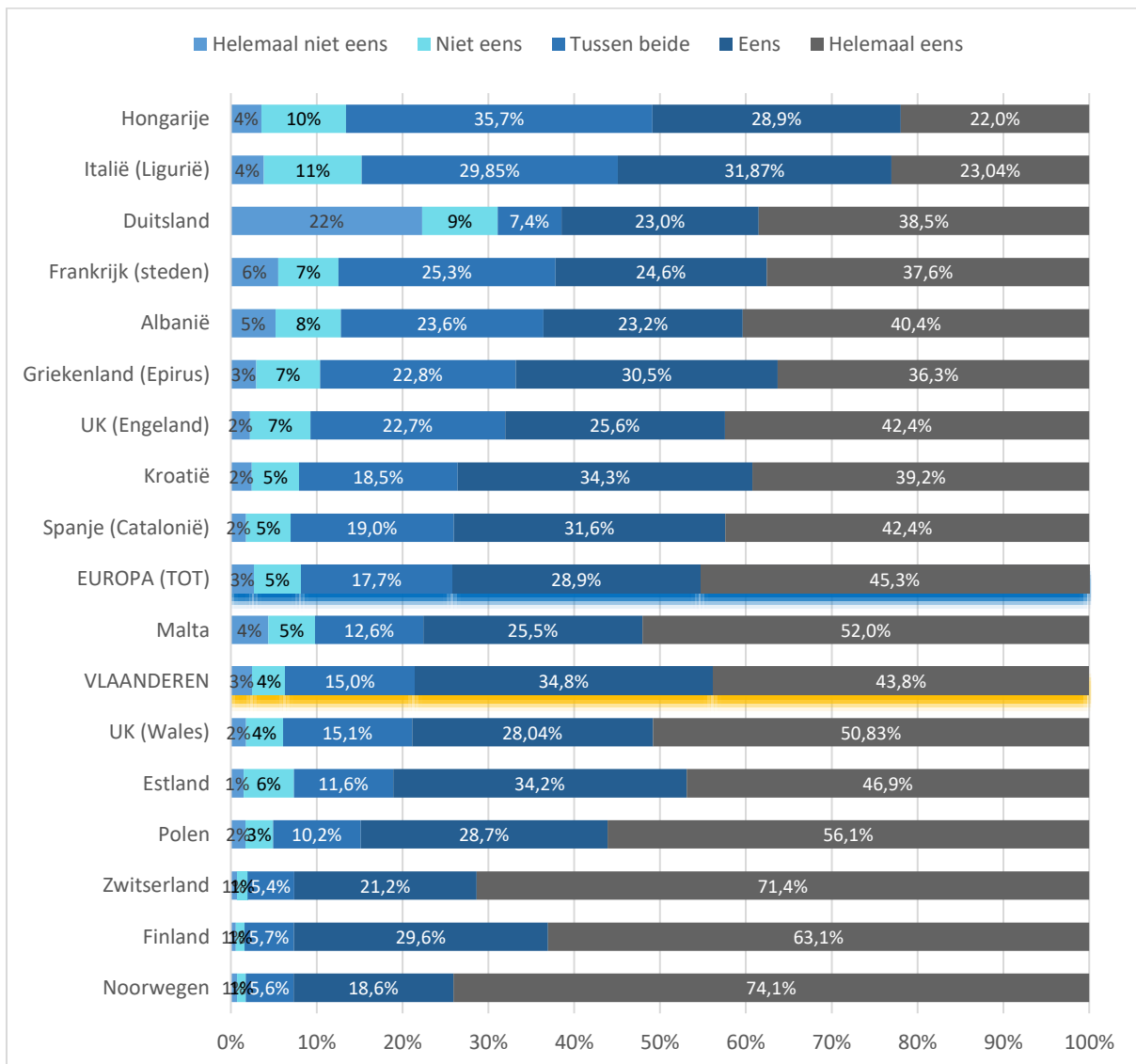
Wanneer wordt gekeken of kinderen vinden of volwassenen de kinderrechten respecteren, blijkt Vlaanderen het heel goed te doen, waarbij ze door slechts drie andere landen wordt voorgedaan. Bijna 80% van de Vlaamse 10- en 12-jarigen gaan (helemaal) akkoord met deze stelling. Hiermee doen we het beter dan de meeste Europese landen, waar gemiddeld ongeveer 70% (helemaal) akkoord gaat met de vraag of volwassenen kinderrechten respecteren.

Figuur 89. Mate waarin men akkoord gaat met stelling ‘Volwassenen respecteren de kinderrechten’ (10- en 12-jarigen, n=11.816) (%)

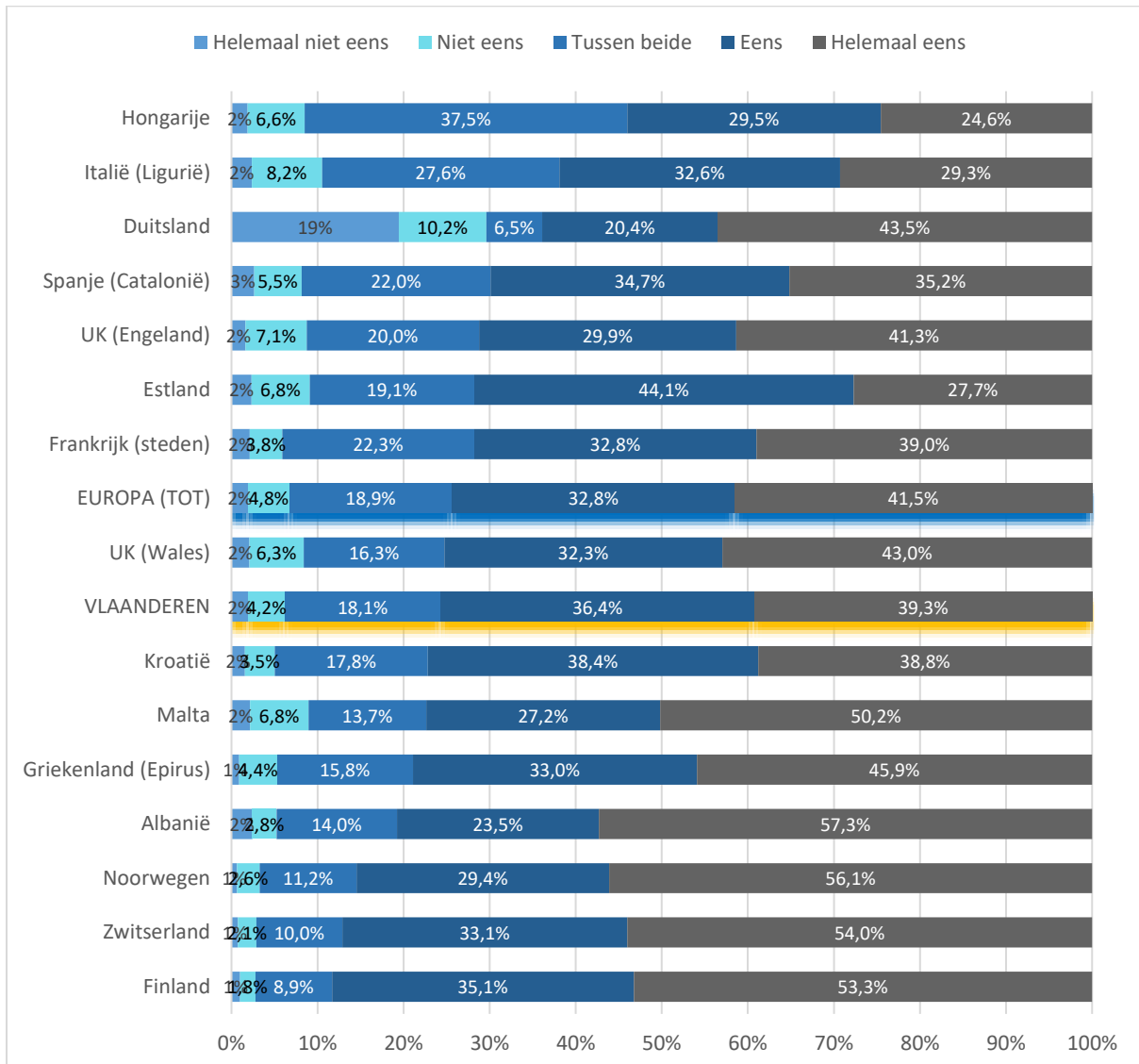
Ook op de vraag of België een veilig land is om in te wonen, gaan Vlaamse 10- en 12-jarigen iets vaker (helemaal) akkoord dan het Europese gemiddelde, alhoewel dit verschil kleiner is. In Vlaanderen vindt bijna 80% dat België veilig is, terwijl in Europa ongeveer 75% van de kinderen zijn of haar land een veilige plaats vindt.

Figuur 90. Mate waarin men akkoord gaat met stelling 'Land is een veilige plaats om te wonen' (10- en 12-jarigen, n=13.244) (%)

Tot slot werden 10- en 12-jarigen gevraagd of ze akkoord gingen met de vraag of volwassenen geven om kinderen in hun land. Hierbij scoort Vlaanderen gemiddeld, met ongeveer 75% die (helemaal) akkoord gaat met deze stelling. Het merendeel van de Vlaamse kinderen vindt dat volwassenen om kinderen geven in België, net zoals in het Europese gemiddelde.

Figuur 91. Mate waarin men akkoord gaat met stelling 'Volwassenen geven om kinderen' (10- en 12-jarigen, n=10.570) (%)

4. Samenvatting

In 2018 nam Vlaanderen voor de eerste keer deel aan de *International Survey of Children's Well-Being*. In deze grootschalige survey die al voor de derde maal georganiseerd wordt, werden in 43 landen/regio's kinderen van 8, 10 en 12 jaar bevroegd over verschillende aspecten van hun leven. De survey biedt kinderen een stem en ouders, leerkrachten, beleidsmakers een beter zicht op het leven van kinderen vanuit het perspectief van kinderen. In een eerste rapport beschreven we de cijfers voor Vlaanderen en keken we naar de verschillen binnen Vlaanderen (Van der Eecken, Siongers & Van Wolvelaer). In dit rapport vergeleken we de leefomstandigheden en het welbevinden van Vlaamse kinderen met deze van kinderen uit andere Europese regio's en landen. De niet-Europese landen lieten we in dit rapport buiten beschouwing omdat het een kleinere selectie van landen betreft en omdat in deze landen de leefomstandigheden van kinderen bovendien vaak heel sterk verschillen van deze van kinderen in Vlaanderen of in andere Europese regio's⁹.

In het Vlaamse rapport stelden we al dat het over het algemeen goed tot zeer goed gaat met de Vlaamse kinderen. Zowel met de afzonderlijke facetten als met hun leven in het algemeen, blijken Vlaamse kinderen tevreden tot zeer tevreden. Vlaamse kinderen zijn tevreden over het huis waarin ze wonen, de relaties met de mensen waarmee ze samenwonen, hun vrienden en de school. Ze voelen zich veilig in de buurt waar ze wonen, beschikken over veel materiële zaken (computer, ...) en zijn tevreden over de zaken die ze hebben. Wel plaatsten we daarbij al twee nuances. Ten eerste stelden we in de Vlaamse cijfers vast, dat voor bepaalde levensdomeinen kinderen meer problematische situaties rapporteerden en minder tevreden waren dan voor andere levensdomeinen. Zo gaf een aanzienlijk aandeel van de kinderen aan dat er regelmatig fysiek of psychisch geweld voorkomt op hun school en lagen de tevredenheidsscores ten aanzien van het leven op school bij alle leeftijdsgroepen lager dan bij de andere levensdomeinen. Ten tweede stelden we vast dat een gedeelte van de kinderen in Vlaanderen zich (al eens) minder goed in hun vel of gespannen voelen en/of ontevreden zijn met de omstandigheden waarin ze opgroeien. De resultaten maakten duidelijk dat in een welvarende regio als Vlaanderen nog altijd teveel kinderen in suboptimale omstandigheden opgroeien. Kinderen die in meer gedepriveerde omstandigheden opgroeien, zijn minder tevreden met de verschillende facetten van hun leven. Ook kinderen met een migratieachtergrond blijken –na controle voor economische factoren– vaak minder tevreden met (facetten van) hun leven te zijn.

De vergelijking van de Vlaamse resultaten met deze van andere Europese landen, laat ons toe de Vlaamse cijfers beter te plaatsen. Op basis van de algemene indicatoren die werden opgenomen over welzijn en levenstevredenheid (cognitief subjectief welzijn, tevredenheid met het leven in het algemeen, affectief subjectief welzijn en psychologisch subjectief welzijn) blijkt dat kinderen in Vlaanderen zich minder goed in hun vel voelen dan kinderen in andere Europese regio's. Vlaamse kinderen scoren gemiddeld lager dan kinderen in andere

⁹ Het comparatief rapport dat door de internationaal coördinatieteam werd opgesteld omvat de vergelijking met anderen landen (Rees, Savahl, Lee & Casas, 2020)

Europese regio's op de schalen voor cognitief en affectief subjectief welzijn en het percentage kinderen dat aangeeft zeer tevreden te zijn met hun leven in het algemeen ligt eveneens lager dan in het merendeel van de onderzochte regio's. Enkel op het vlak van psychologisch subjectief welzijn doet Vlaanderen het merkkelijk beter dan heel wat Europese regio's: alleen in Albanië scoren kinderen hoger op de schaal van psychologisch subjectief welzijn. Deze laatste indicator werd wel alleen bij 12-jarigen gemeten.

Ook inzake de tevredenheid met de verschillende deelfacetten die werden voorgelegd, blijken Vlaamse kinderen minder tevreden dan kinderen in heel wat andere Europese regio's. In tabel 6 en tabel 7 geven we voor elk van de deelnemende Europese landen nog eens het percentage kinderen dat heel gelukkig (8-jarigen)/heel tevreden (10- en 12-jarigen) is met de voorgelegde aspecten. Uit deze Europese vergelijking blijkt dat de rangorde inzake tevredenheid wel vrij gelijklopend is met andere Europese regio's. In de meeste Europese regio's zijn kinderen het minst tevreden over het leven als leerling op school en de andere kinderen in de klas. En net als in Vlaanderen zijn kinderen in de meeste Europese regio's het meest tevreden over de meer materiële zaken: de dingen die men heeft en het huis waarin men woont. Wanneer we echter kijken waar Vlaanderen zich positioneert in vergelijking met andere Europese regio's, scoort Vlaanderen omtrent tevredenheid op verschillende levensdomeinen eerder laag tot gematigd. Bij sommige aspecten gaat het tevens om zeer grote verschillen.

Opvallend in al deze vergelijkende analyses is de positie van een aantal Zuid- en Oost-Europese landen. Landen als Albanië, Griekenland, Roemenië en Kroatië behalen voor elk van de voorgelegde aspecten een hoge mate van tevredenheid bij de 10- en 12-jarigen. En ook bij de 8-jarigen behalen Kroatië en Malta (in de andere drie landen werden de 8-jarigen niet bevroegd) hoge scores inzake tevredenheid. Nochtans gaat het hier om landen en regio's waar kinderen meer geconfronteerd worden met armoede en landen die het relatief minder goed doen op het vlak van democratie en mensenrechten. In Vlaanderen kijken we doorgaans veeleer naar de Scandinavische landen als de voorbeeldlanden op het vlak van mensen- en kinderrechten. Echter ook in deze landen, zijn kinderen vaak minder tevreden omtrent de voorgelegde aspecten en onderscheiden ze zich vaak niet of niet zo sterk van de Vlaamse kinderen.

Hoewel bijkomend onderzoek naar de bepalende factoren van tevredenheid en geluk hier wenselijk is, ondersteunt dit de stelling die we ook reeds in het Vlaamse rapport maakten: objectieve indicatoren van levensomstandigheden verklaren slechts ten dele de tevredenheid op verschillende domeinen. De subjectieve beleving van het eigen leven en het referentiekader heeft eveneens een belangrijke impact. Kinderen spiegelen zich daarbij aan de kinderen in hun naaste omgeving en niet zozeer met kinderen in andere landen of aan de andere kant van het land. Dit maakt dat het perspectief van kinderen in meer welvarende regio's sterk verschilt van kinderen die opgroeien in minder welvarende regio's.

Deze resultaten pleiten eens te meer om het perspectief van kinderen mee(r) in rekening te brengen in zowel onderzoek, beleid als praktijk en kinderen een duidelijke stem te geven inzake alle aspecten die relateren aan hun welzijn. .

Tabel 6. Percentage kinderen dat heel gelukkig is met voorgelegde aspecten (score 4) (8-jarigen)

	Vlaanderen	Duitsland	Estland	Finland	Hongarije	Italië (Ligurië)	Kroatië	Malta	Noorwegen	Polen	Roemenië	Spanje (Catalonië)	Europa
Je leven als leerling op school	47,6%	46,3%	47,3%	47,3%	42,7%	42,9%	64,3%	67,4%	53,3%	50,2%	68,3%	66,5%	54,5%
De dingen die je leert op school	55,3%	49,7%	60,6%	60,0%	59,3%	66,1%	77,9%	74,4%	70,9%	69,5%	76,8%	78,1%	67,3%
Andere kinderen in jouw klas	60,9%	40,6%	49,3%	43,2%	46,2%	45,5%	59,0%	69,8%	64,5%	54,5%	52,7%	62,8%	54,1%
Jouw gezondheid	64,1%	72,4%	69,9%	65,0%	68,5%	69,7%	80,4%	76,8%	72,9%	71,9%	79,7%	71,8%	71,8%
Hoe veilig je je voelt	64,2%	63,9%	65,8%	63,1%	67,2%	61,0%	73,5%	74,3%	71,2%	61,2%	72,7%	61,5%	65,9%
Hoe je er uitziet	66,5%	61,2%	66,1%	53,3%	59,8%	60,6%	70,6%	75,0%	71,1%	71,3%	72,7%	73,1%	67,0%
Jouw leven in het algemeen	66,9%	72,5%	74,9%	75,2%	76,0%	73,6%	80,3%	77,1%	72,2%	76,9%	80,4%	76,2%	75,3%
De buurt waarin je woont	67,3%	49,8%	74,6%	66,1%	68,0%	61,0%	65,9%	75,5%	74,9%	70,3%	73,6%	75,0%	68,6%
Hoe jij je tijd doorbrengt	68,3%	68,4%	61,1%	61,7%	69,6%	57,3%	81,4%	72,6%	61,5%	69,6%	74,1%	68,6%	68,1%
Je vrienden en vriendinnen	68,4%		62,9%	62,0%	67,9%	62,8%	77,2%	77,9%	71,8%	56,5%	69,5%	78,4%	69,3%
Het huis waarin jij meestal woont	72,8%	74,8%	81,1%	74,0%	83,7%	73,7%	83,5%	79,1%	82,5%	77,1%	79,6%	81,9%	78,8%
De mensen waarmee je samenwoont	73,1%	67,9%	70,4%	64,7%	80,7%	76,8%	83,4%	81,2%	74,8%	71,7%	80,0%	85,0%	76,5%
De dingen die je hebt	79,5%	75,3%	68,7%	64,9%	85,9%	78,5%	87,7%	86,4%	78,6%	79,9%	80,1%	85,6%	79,6%

Leeswijzer: laagste score → hoogste score

Tabel 7. Percentage kinderen dat heel tevreden is met voorgedelde aspecten (score 9 of 10) (10- en 12- jarigen)

	Vlaanderen	Albanie	Duitsland	Estland	Finland	Frankrijk (steden)	Griekenland	Hongarije	Italië (Liguria)	Kroatië	Malta	Noorwegen	Polen	Roemenie	Spanje	Engeland - VK -	VK - Wales	Zwitserland	Europa
Jouw leven als leerling op school	50,2%	92,8%	45,3%	52,5%	51,6%	58,8%	74,7%	33,5%	53,7%	59,1%	62,5%	58,3%	45,6%	70,8%	54,6%	62,0%	48,1%	66,3%	56,6%
Andere kinderen in jouw klas	51,3%	85,7%	47,8%	50,7%	53,0%	51,9%	68,4%	47,0%	52,1%	60,3%	61,1%	61,4%	54,8%	56,2%	63,5%	51,1%	41,2%	63,9%	56,5%
Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	60,4%	84,2%	62,6%	67,3%	72,8%	58,5%	77,7%	76,5%	59,6%	73,7%	76,3%	74,8%	64,0%	76,1%	69,0%	74,5%	64,2%	73,2%	69,5%
Hoe je er uitziet	61,2%	89,7%	56,4%	64,8%	58,4%	65,7%	88,4%	60,0%	60,8%	67,4%	75,4%	65,5%	67,8%	78,8%	72,4%	63,4%	52,6%	72,8%	67,3%
Dingen die je leert op school	61,4%	96,0%	45,1%	62,2%	64,3%	75,9%	90,0%	48,2%	68,8%	69,7%	73,6%	65,3%	58,4%	81,1%	71,5%	72,3%	54,4%	72,9%	67,5%
De buurt waarin je woont	64,7%	72,5%	47,8%	72,3%	72,1%	80,6%	79,6%	69,3%	65,6%	67,5%	72,2%	69,8%	67,4%	75,0%	69,0%	70,9%	62,2%	83,3%	69,2%
Wat later kan gebeuren in jouw leven	65,3%	85,9%	64,5%	64,2%	63,9%	71,8%	82,7%	73,6%	58,5%	70,0%	67,3%	74,3%	72,2%	78,2%	71,1%	65,4%	60,0%	75,2%	69,9%
Je vrienden en vriendinnen	65,7%	89,9%	71,1%	68,6%	77,9%	77,1%	75,6%	72,0%	69,6%	75,2%	74,5%	75,4%	58,3%	75,4%	74,5%	69,3%	67,5%	78,1%	73,1%
Hoeveelheid vrije tijd	68,3%	89,0%		55,0%		75,0%	79,2%	63,0%	54,1%		69,1%	61,4%	63,8%	71,9%	53,9%	67,4%	66,7%		65,7%
De vrijheid die je hebt	69,1%	90,8%	76,1%	71,3%	75,4%	67,2%	88,6%	70,5%	69,0%	85,2%	69,0%	80,2%	73,8%	84,8%	68,3%	73,4%	71,1%	80,8%	75,1%
Hoe je je tijd doorbrengt	70,8%	92,1%	60,8%	65,6%	72,9%	68,8%	85,2%	63,3%	64,6%	72,5%	71,5%	56,2%	69,5%	81,8%	64,5%	70,7%	65,6%	75,5%	70,1%
De mensen waarmee je samenwoont	73,8%	96,6%	73,0%	77,0%	79,6%	72,5%	89,3%	84,9%	83,7%	86,7%	84,5%	82,8%	79,4%	89,5%	83,9%	80,7%	75,4%	83,5%	81,9%
Hoe veilig je je voelt	73,9%	94,0%	73,9%	78,4%	80,6%	70,0%	91,2%	84,5%	69,8%	86,7%	82,1%	83,5%	77,4%	88,3%	77,5%	79,1%	74,2%	81,7%	79,8%
Jouw leven in het algemeen	76,0%	96,4%	75,7%	77,2%	77,8%	79,9%	94,3%	80,9%	80,1%	85,2%	82,7%	81,4%	78,6%	90,6%	84,7%	80,3%	72,4%		81,9%
Jouw gezondheid	77,2%	94,3%	74,9%	78,7%	80,4%	82,9%	94,4%	82,0%	84,3%	88,5%	79,3%	79,3%	79,1%	91,8%	85,3%	78,3%	70,6%	86,1%	82,6%
Het huis waarin je meestal woont	81,2%	94,3%	75,9%	81,1%	83,2%	77,2%	89,1%	85,7%	77,7%	86,5%	82,8%	80,4%	80,8%	88,1%	80,1%	82,4%	75,9%	84,7%	82,2%
De dingen die je hebt	86,2%	92,3%	78,8%	81,9%	81,7%	80,3%	89,7%	87,3%	81,8%	88,6%	87,0%	83,5%	82,2%	89,0%	89,9%	85,2%	81,8%	87,3%	85,3%

Leeswijzer: laagste score → hoogste score

5. Referenties

Children's Worlds Report, 2015

- Barrett, L. F. & Russell, J. A. (1998). Independence and bipolarity in the structure of current affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(4), 967-984.
- Heubner, E. S. (1991). Initial development of the student's life satisfaction scale. *School Psychology International*, 12(3), 231-240.
- Levin, K., Dallago, L., & Currie, C. (2012). The association between adolescent life satisfaction, family structure, family affluence and gender differences in parent-child communication. *Social Indicators Research*, 106(2), 287-305.
- Proctor, C., Linley, P., & Maltby, J. (2009). Youth Life Satisfaction: A Review of the Literature. *Journal of Happiness Studies*, 10(5), 583-630.
- Rees, G., Savahl, S., Lee, B.J. & Casas, F. (2020). *Children's views on their lives and well-being in 35 countries: An initial report on the Children's Worlds survey, 2016-19*: <https://iscweb.org/wp-content/uploads/2020/08/Childrens-Worlds-Comparative-Report-2020.pdf> .
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Savoie, I., Moreau, N., Brault, M. C., Leveque, A., & Godin, I. (2015). Well-being, gender, and psychological health in school-aged children. *Archives of Public Health*, 73, 52.
- Shoshani, A., & Steinmetz, S. (2014). Positive psychology at school: A school-based intervention to promote adolescents' mental health and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 15(6), 1289-1311.
- Van der Eecken, A., Siongers, J. & Van Wolvelaer, F. (2019). *Children's Worlds. Een internationale survey naar het welzijn van kinderen. Vlaams Eindrapport*. Jeugdonderzoeksplatform (JOP), Expertisecentrum Quality of Life (E-QUAL) – Hogeschool Gent, Kenniscentrum Kinderrechten (Keki): <https://www.jeugdonderzoeksplatform.be/nl/publicaties>

6. Bijlagen

Bijlage 1. Schaalgegevens

Tabel 8. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de gezinsbeleving van de kinderen (10- en 12-jarigen, n=31.646)

Items	Factorladingen
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	0,69
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	0,77
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	0,76
Ik voel me veilig thuis	0,72
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,76
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	0,69
Eigenwaarde	3,21
Percentage verklaarde variantie	53,56
Cronbach α	0,82

Tabel 9. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de vriendschapsbeleving (alle leeftijdsgroepen, n=36.509)

Items	Factorladingen
Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen	0,70
Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij	0,83
Mijn vrienden/vriendinnen en ik komen goed overeen	0,83
Als ik een probleem heb, dan zal een vriend/vriendin mij helpen	0,74
Eigenwaarde	2,43
Percentage verklaarde variantie	60,66
Cronbach α	0,78

Tabel 10. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de tevredenheid van de kinderen met verschillende dingen op school (alle leeftijdsgroepen)

Items	Factorladingen	
	8-jarigen (n=13.057)	10- en 12-jarigen (n=36.229)
Jouw leven als leerling	0,82	0,88
Dingen die je leert op school	0,78	0,86
Andere kinderen in jouw klas	0,68	0,75
Eigenwaarde	1,74	2,06
Percentage verklaarde variantie	58,07	68,50
Cronbach α	0,63	0,76

Tabel 11. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de schoolbeleving (10- en 12-jarigen, n=28.313)

Items	Factorloadingen
Mijn meesters en juffen geven om mij	0,84
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	0,84
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	0,62
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,82
Ik voel mij veilig op school	0,71
Eigenwaarde	2,97
Percentage verklaarde variantie	59,51
Cronbach α	0,82

Tabel 12. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar cognitief subjectief welzijn

Items	Factorloadingen	
	8-jarigen 5-punten likertschaal (n=10.561)	10- en 12-jarigen 11-punten likertschaal (n=35.654)
Ik geniet van mijn leven	0,82	0,90
Mijn leven gaat goed	0,85	0,92
Ik heb een goed leven	0,86	0,92
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	0,73	0,86
Ik hou van mijn leven	0,87	0,93
Ik ben blij met mijn leven	0,85	0,92
Eigenwaarde	4,14	4,91
Percentage verklaarde variantie	69,02	81,86
Cronbach α	0,91	0,95

Tabel 13. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar psychologisch subjectief welzijn (12-jarigen, n=15.674)

Items	Factorloadingen
Ik ben blij met wie ik ben	0,80
Ik kan goed omgaan met de dingen die ik elke dag moet doen	0,79
Over het algemeen zijn mensen vriendelijk tegen me	0,80
Ik heb genoeg keuze over de dingen die ik kan doen in mijn vrije tijd	0,75
Ik heb het gevoel dat ik veel leer op dit moment	0,68
Ik voel me positief over mijn toekomst	0,80
Eigenwaarde	3,57
Percentage verklaarde variantie	59,44
Cronbach α	0,86

Tabel 14. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar affectief subjectief welzijn (10- en 12-jarigen, n=33.798)

Items	Factorladingen
Blij	0,70
Verdrietig	-0,73
Rustig	0,48
Gespannen of zenuwachtig	-0,66
Vol van energie	0,43
Verveeld	-0,64
Eigenwaarde	2,27
Percentage verklaarde variantie	37,85
Cronbach α	0,64

Bijlage 2. Vragenlijst 8-jarigen (deel 1 en deel 2)

Beste leerling,

Met deze vragenlijst willen wij graag jouw mening te weten komen over je huis en de mensen bij wie je woont, wat je doet in je vrije tijd, wie je vrienden zijn, hoe je je voelt op school en nog een heleboel andere dingen.

Kinderen van landen over de hele wereld zullen dezelfde vragen beantwoorden. Zo kunnen wij zien of er verschillen zijn tussen jouw mening en de mening van een leerling uit bijvoorbeeld Oeganda, een land in Afrika. Is dat niet leuk?

Door deze vragenlijst in te vullen, help jij ons om meer te weten te komen over wat jij belangrijk vindt in jouw leven.

Je hoeft je naam niet op te schrijven. Niemand zal dus weten wat jij ingevuld hebt. Jouw ouders of leerkrachten zullen deze vragenlijst niet lezen.

Neem je tijd om de vragen rustig te lezen. Wij willen graag jouw mening horen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden! Als je een vraag niet begrijpt, mag je dit steeds vragen aan één van ons.

Toch hoeft je de vragenlijst niet in te vullen als je dit liever niet wil. Je kan er ook voor kiezen om deze vragenlijst leeg terug aan ons te geven. Je kiest dit helemaal zelf.

Dank je dat je ons wil verder helpen door volgende vraagjes in te vullen!

Deel 1: over jou

1. Hoe oud ben jij?

7 jaar oud	☐
8 jaar oud	☐
9 jaar oud	☐
10 jaar oud	☐
11 jaar oud	☐
12 jaar oud	☐
13 jaar oud	☐
Andere	☐

2. Ben jij...

Een meisje	☐
Een jongen	☐
Ik weet het niet	☐

3. In welk dorp of welke stad woon jij?

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

4. Hoe tevreden ben jij met de mensen waarmee je samenwoont?

				
☐	☐	☐	☐	☐

5. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veilig thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen)

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer
Hoe vaak werd jij de voorbije maand geslagen door jouw broers of zussen? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak zeiden jouw broers of zussen lelijke woorden tegen jou tijdens de voorbije maand?	☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐
☐

7. Hoe tevreden ben jij met de mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen?

				
☐	☐	☐	☐	☐

8. Hoe tevreden ben jij met het huis waarin jij meestal woont?

				
☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 3. Vragenlijst 10-jarigen (deel 1 en deel 2)

Beste leerling,

Met deze vragenlijst willen wij graag jouw mening te weten komen over je huis en de mensen bij wie je woont, wat je doet in je vrije tijd, wie je vrienden zijn, hoe je je voelt op school en nog een heleboel andere dingen.

Kinderen van landen over de hele wereld zullen dezelfde vragen beantwoorden. Zo kunnen wij zien of er verschillen zijn tussen jouw mening en de mening van een leerling uit bijvoorbeeld Oeganda, een land in Afrika. Is dat niet leuk?

Door deze vragenlijst in te vullen, help jij ons om meer te weten te komen over wat jij belangrijk vindt in jouw leven.

Je hoeft je naam niet op te schrijven. Niemand zal dus weten wat jij ingevuld hebt. Jouw ouders of leerkrachten zullen deze vragenlijst niet lezen.

Neem je tijd om de vragen rustig te lezen. Wij willen graag jouw mening horen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden! Als je een vraag niet begrijpt, mag je dit steeds vragen aan één van ons.

Toch hoeft je de vragenlijst niet in te vullen als je dit liever niet wil. Je kan er ook voor kiezen om deze vragenlijst leeg terug aan ons te geven. Je kiest dit helemaal zelf.

Dank je dat je ons wil verder helpen door volgende vraagjes in te vullen!

Deel 1: Over jou

1. Hoe oud ben jij?

7 jaar oud	☐
8 jaar oud	☐
9 jaar oud	☐
10 jaar oud	☐
11 jaar oud	☐
12 jaar oud	☐
13 jaar oud	☐
Andere	☐

2. Ben jij...

Een meisje	☐
Een jongen	☐
Ik weet het niet	☐

3. In welk dorp of welke stad woon jij?

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

4. Sommige kinderen wonen altijd in hetzelfde huis. Andere kinderen wonen in verschillende huizen (bijvoorbeeld als mama en papa in een ander huis wonen). Duid aan wat bij jou past:

Ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis

Ik woon in twee huizen met verschillende volwassenen

5. Wat beschrijft het best het huis waar jij meestal woont? (Als jij precies de helft van de tijd in twee huizen doorbrengt, antwoord dan over het huis waar jij vannacht sliep)

Ik woon bij mijn gezin

Ik woon bij een pleeggezin

Ik woon in een kindertehuis

Ik woon ergens anders

6. Hoeveel mensen wonen meestal bij jou thuis (jezelf meegerekend?) _____ (cijfer)

7. Deze vraag gaat over de mensen met wie je samenwoont. Duid alle mensen aan die in jouw huis (huizen) wonen.

- Als je altijd in hetzelfde huis woont, vul dan enkel kolom A in.
- Als je vaak in meer dan één huis woont met verschillende volwassenen, vul dan kolom A en B in.

Kolom A: het eerste huis waar je vaak woont

mama
papa
Plusmama/stiefmama
Pluspapa/stiefpapa
Grootmoeder
Grootvader
Broers en zussen
plusbroers en pluszussen
Andere kinderen
Andere volwassenen

Kolom B: een ander huis waar je vaak woont

mama
papa
Plusmama/stiefmama
Pluspapa/stiefpapa
Grootmoeder
Grootvader
Broers en zussen
plusbroers en pluszussen
Andere kinderen
Andere volwassenen

8. Hoeveel broers en zussen heb je in totaal? _____ (cijfer)
 (plusbroers en pluszussen meegerekend)

9. Heeft één van jouw ouders het laatste jaar meer dan één maand ergens anders gewoond of gewerkt?

	Nee	Ja, in een ander deel van België	Ja, in een ander land
Mama	☐	☐	☐
Papa	☐	☐	☐

Sommige vragen in deze vragenlijst, zoals de volgende vraag, gaan over hoe tevreden jij bent met dingen in je leven op een schaal van 0 tot 10.

0 betekent 'helemaal niet tevreden' en 10 betekent 'helemaal tevreden'. Duid het nummer aan om te zeggen hoe tevreden je bent.

10. Hoe tevreden ben jij met de mensen waarmee je samenwoont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

11. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veilig thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mee beslissingen nemen in mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen)

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak werd jij de voorbije maand geslagen door jouw broers of zussen? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak zeiden jouw broers of zussen lelijke woorden tegen jou tijdens de voorbije maand?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hoe vaak zie je mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen? Bijvoorbeeld grootouders, ooms, tantes en neven of nichten

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee keer per week	Drie of vier keer per week	Vijf of zes keer per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Hoe tevreden ben jij met deze mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----